

**İLKÖĞRETİM OKULLARININ YÖNETİMİNDE
DUYGUSAL STANDARTLAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

Nazan USLU

2011

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULLARININ YÖNETİMİNDE DUYGUSAL STANDARTLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI

Hazırlayan

Nazan USLU

Çanakkale

2011

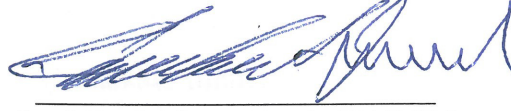
TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İlköğretim Okullarının Yönetiminde Duygusal Standartlar” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/01 /2011

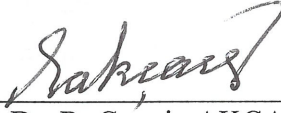

Nazan USLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Nazan USLU'ya ait **İlköğretim Okullarının Yönetiminde Duygusal Standartlar**
adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI

(Danışman)

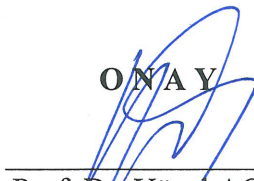
Prof. Dr. R. Cengiz AKÇAY

Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN

Tez No : 392379
Tez Savunma Tarihi : 06.01.2011

O N A Y

Prof. Dr. Yücel ACER
Enstitü Müdürü
06/02/2011

ÖZET

(İlköğretim Okullarının Yönetiminde Duygusal Standartlar)

Bu çalışmanın amacı, Çanakkale ilindeki ilköğretim okulu yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunları belirlemektir.

Araştırma 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ili Ayvacık ilçesinde bulunan 4 ilköğretim okulunun müdür, müdür yardımcısı, OGYE’den sorumlu 2 öğretmen, öğrenci meclisi temsilcisi ve okul-aile birliği başkanlarıyla görüşmelerle yürütülmüştür.

Duygusal standartları oluşturma düzeylerini belirlemek için görüşmecilerle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Toplanan nitel veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Nitel verilerin analizi sonucunda ilköğretim okul yöneticilerinin duygusal standartları oluşturmaya çalıştıkları, bunun için öncelikle öğrenciyi fiziki şartlar, maddi şartlar, ailevi durumu gibi bütün yönleriyle tanımak gerektiğini belirtmişlerdir. Duygusal standartları oluştururken öğretmen, öğrenci, veli ve çevre ile işbirliği sağlamanın gerekli olduğu ve işbirliği için çabaladıkları görülmüştür. Eşitlik, farklılık, dürüstlük, katılımcılık ve adalet gibi duygusal standartlar bütün görüşmeciler tarafından ortak görüş olarak bildirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim yöneticileri, duygusal standartlar

ABSTRACT

(The Standards of the Heart in the Primary School Management)

The purpose of this study is, levels of constitute standards of the heart and determine problems faced by primary school managers in Çanakkale Province. Research was executed in the academic year 2009-2010 by four primary schools managers, assistant managers, 2 teachers who are responsible for OGYE, students representative council and heads of school-family association were conducted interviews in the district of Çanakkale Province, Ayvacık District.

Datas were collected with semi-structured interview technique to determine the level of the constitute standards of the heart. Voice recorder was used during the interviews. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The analysis of qualitative data, primary managers trying to create standards of the heart, primarily needs to know students physical conditions, financial conditions, all the aspects stated as familial status. When creating standards of the heart, teachers, students, parents and the environment are necessary and they are also seeking for cooperation. Equality, diversity, integrity, participation, justice and the other standards of the hearts are reported as public opinion by interviewee.

Key words: Primary school manager, the standards of the heart.

ÖNSÖZ

Okul çocuğun aileden sonra karşılaştığı, planlı bir şekilde eğitim ve öğretime başladığı kurumdur. Okullar çocukların aileden sonra en fazla zaman geçirdikleri yerlerdir. Öğretimin dışında planlı bir eğitim ile çocuk kişiliğini oluşturmada duygusal gelişimi sağlanmaktadır. Burada en büyük görev başta okul yöneticileri olmak üzere öğretmene düşmektedir. Okul yöneticileri bu sorumluluğunun farkına vararak öğrencilerin gelişimini en üst düzeyde gerçekleştirmeyi amaç edinmelidir.

Duygusal standartlar yurtdışında birkaç üniversitede çalışma konusu olmuştur. Öğrencilerin eşit, farklı, adil, sorumlu birer birey olarak yetiştirilmesini sağlamak amacıyla bu çalışmanın yapılmasına gerek duyulmuştur.

Bu araştırmanın birinci bölümünde, problem durumuna, araştırmanın önemine, araştırmayla ilgili alanyazına yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde, araştırmanın yöntemi ortaya konulmuştur. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın bulguları ve bulgularla ilgili yorumlar yer almaktadır. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise araştırmanın sonuçlarına ve önerilerine yer verilmiştir.

Bu çalışmada ilköğretim okulu yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma çabaları incelenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulguların tüm araştırmacılara ve eğitime katkısı olmasını dilerim.

Yüksek lisans eğitimim ve araştırmam süresince birçok kişi desteklerini esirgememişlerdir. Bu çalışmanın planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde yardımcı olanlara teşekkür ederim. Başta bu çalışmanın gerçekleşmesinde değerli katkılarından dolayı danışmanım Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca tez jürisi üyeleri Prof. Dr. Cengiz AKÇAY ve Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN'e araştırmam boyunca gösterdikleri sabır, özveri ve yardımlarından dolayı en içten sevgi, saygılarımı sunar ve teşekkür ederim.

Görüşmelere beni kırmadan katılan yöneticilere, öğretmenlere, öğrenci temsilcilerine ve okul-aile birliği başkanlarına, araştırmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen okul müdürüme ve Ayvacık Milli Eğitim Müdürlüğü çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak çalışmam boyunca bana sabır ve anlayış göstererek desteklerini benden esirgemeyen anneme, babama, ablama ve abim Hüseyin POLAT'a sonsuz teşekkürler.

Nazan USLU

Çanakkale, Ocak 2011

İÇİNDEKİLER

TAAHHÜTNAME

JÜRİ ONAYI

ÖZET.....i

ABSTRACT.....ii

ÖNSÖZ.....iii

İÇİNDEKİLER.....v

KISALTMALAR.....vii

TABLO VE ŞEKİLLER.....viii

BİRİNCİ BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu..... 1

1.2. Okul Yöneticisi 2

1.2.1. Okul Yöneticisinin Tutum ve Davranışları..... 3

1.3. Okul Yönetimi..... 5

1.3.1. Okul Yönetiminin Önemi..... 5

1.3.2. Okul Eğitiminin İşlevleri 5

1.3.3. Okulun Eğitsel Amaçları..... 6

1.4. Duygu Yönetimi 7

1.5. Standart 7

1.6. Duygusal Standartlar 10

1.7. Araştırmanın Amacı 20

1.8. Araştırmanın Önemi..... 21

1.9. Sayıtlar 26

1.10. Kapsam ve Sınırlılıklar 26

1.11. İlgili Araştırmalar..... 27

1.11.1. Uluslar arası Alanda Yapılan Araştırmalar 27

İKİNCİ BÖLÜM	28
YÖNTEM	28
2.1. Araştırma Modeli	28
2.2. Çalışma Grubu	28
2.3. Verilerin Toplanması	31
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
BULGULAR VE YORUM	35
3.1. İlköğretim Okullarında Var Olan Standartlar	36
3.2. Okul Yöneticilerinin Duygusal Standartları Oluşturma Düzeyleri.....	42
3.3. Duygusal Standartları Oluştururken Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	71
SONUÇ VE ÖNERİLER	71
4.1. Sonuçlar	71
4.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA	78

KISALTMALAR LİSTESİ

- OFSTED : Eğitim Standartları Bürosu
- OGYE : Okul Yönetimi Gelişim Ekibi
- OHMCI : Kraliyet Baş Okul Müfettişliği
- TEDAŞ : Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
- TKY : Toplam Kalite Yönetimi

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Görev ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	29
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

“Herkes Kızabilir, Bu Kolaydır. Ancak Doğru İnsana, Doğru Ölçüt, Doğru Zamanda, Doğru Nedenle, Doğru Şekilde Kızmak... İşte Bu Kolay Değildir.”

ARİSTO

Araştırmanın bu bölümünde problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın önemine, sayılıtlara, sınırlılıklara, tanımlamalara ve ilgili araştırmalara yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Okulu sadece bir öğretim işlevini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş bir kurum olarak görmek doğru değildir. Aynı zamanda insanı yaşama hazırlayan en önemli kurum olduğundan, yaşamdaki gelişme ve değişmelere ayak uydurabilmesi için insanın okulda gördüğü eğitim büyük önem kazanmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, kentleşmenin ve küreselleşmenin artmasına bağlı olarak insanlar arasındaki güven ve sadakatin azaldığı, sosyal bağların zayıfladığı, yapay dostlukların arttığı gözlemlenmektedir. Okul, böyle bir ortamda insanın çevresinde sürekli oluşan değişiklikleri karşılamak üzere birey davranışlarını değiştirmek ve yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür (Bayer, 2010: 1). Burada en önemli görev eğitim sisteminin amaçlarını gerçekleştirmeyi görev edinen okul yöneticilerine düşmektedir. Okul yöneticileri her zamankinden daha fazla duyguları dikkate alarak bireyleri toplumdaki gelişme ve değişmelere uyum sağlayacak, değişmeler yaratabilecek düzeye çıkarması gerekmektedir. Bu çalışmada, okul yöneticilerinin, müdür yardımcılarının, öğretmenlerin, okul-aile birliği başkanları ve öğrenci meclis temsilcilerinin görüşlerine başvurularak, okul yöneticilerinin

duygusal standartları oluşturmaları nitel olarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda duygusal standartlar ile ilgili bulgular belirlenerek, konuyla ilgili öneriler geliştirilmiştir.

1.2. Okul Yöneticisi

Çevremizde yaşadığımız tüm sorunlar, en büyük kuruluştan en küçüğüne kadar hiç kuşkusuz bunların yönetimlerinin yapı, fonksiyon ve işleyişinden kaynaklanmaktadır. İnsandan, yöneticiden kaynaklanmaktadır. Çünkü yönetim eşgüdümleme “bilim” ve “sanat”ıdır. Yöneticinin hem bilimsel yeterliğe hem sanatçı kimliğine sahip olması kişiliğinin iki temel özelliğidir (Ataünal, 2000: 7).

Yönetici, çeşitli ve zıt renklerden güzel bir tablo yaratan bir ressamdır. Hem renk renk, çeşit çeşit çiçekler yetiştiren hem bahçesini bunlarla süsleyen bir bahçivandır. Çocukların biçimlenmesinde, şekillenmesinde ve bilinçlenmesinde sanatçı kişi ise okul müdürüdür. Çocukların her biri ayrı güzellikte bir çiçektir ve bir insandır. Onlar bin bir çeşit çiçekler gibidir. Her çiçek nasıl kendi rengini göstermeye, kokusunu yaymaya ve tüm güzelliğini sergilemeye olanak sağlayacak bir ortam ararsa çocuk da öyledir. Konu insan olunca, çocuk olunca okul yöneticisinin görevinin ağırlığı daha fazla hissedilmektedir. Okul yöneticisi, okulundaki maddi-manevi tüm kaynakları çizilen hedefler doğrultusunda yönlendiren; öğretmen, anne-baba ve çevredeki ilgili kişilerin, o okul ortamında yaşamaktan mutluluk duymasını sağlayan bir liderdir (Ataünal, 2000: 7).

Eğitim sisteminin bugünkü amacı okuryazar yetiştirmek değil; yaratıcı, girişken, küresel düşünüp, yerel hareket edebilen girişimciler yetiştirmektir (Özden, 2002: 5). Okullar öğrencilerimizi yetenek ve başarıları doğrultusunda programlarla en üst düzeyde eğitmek ve bu süreçte onlara, yaşamları boyu sürecek okuma, öğrenme ve araştırma zevk ve alışkanlığını kazandırmak zorundadır (Ataünal, 2000: 9). Dinamik bir etkileşim süreci olan eğitim, hava gibi bütün toplumu kucaklamakta, ışığıyla onu biçimlendirmekte ve yönlendirmektedir. Eğitim kurumlarının hoş görülemez, affedilemez sorumlulukları vardır. Eğitim kurumları öğrencilerin, sevinçle, coşkuyla ve mutlulukla koşacakları sevgi yuvaları olmak durumundadır. Bunları hazırlayacak olanlar başta okul yöneticileridir (Ataünal, 2000: 11).

Ataünal (2000)'a göre; Okul yöneticisi, okulunun amaçları doğrultusunda öğrencilerin, öğretmenlerin, diğer çalışanların, kaynakların ve eylemlerin eşgüdümünü sağlamaktan birinci derecede sorumlu, kendisine, içten güven duyulan uzman bir kişi, sanatçıdır.

Dünyanın en zor mesleği eğitimciliğidir, okul yöneticiliğidir. Mevzuatı iyi bir şekilde uygulamanın; bir okulu ne etkili, ne de verimli kılmadığını bilen okul yöneticilerine ihtiyaç vardır (Özden, 2002: 7). En değerli varlık olan insanın biçimlenme ve bilinçlenme sürecinde görev alan okul yöneticisi alanında uzmanlık yanında; hoşgörülü, sabırlı, iyi yetişmiş ve yetkin bir kişilik yapısına sahip olması gerekir.

Okul yöneticisi, aynı zamanda, öğrencilere en yakın statü lideridir. Yöneticilerle öğrenciler arasındaki uzaklık çevrenin eğitim ve öğretim anlayışına göre değişir. Modern toplum ve şehirlerde bu ilişkinin arkadaşlık olması beklenir. Taşrada ve tutucu çevrelerde müdürün disiplinli olması istenir (Bursalıoğlu, 2002: 41).

1.2.1. Okul Yöneticisinin Tutum ve Davranışları

Eğitim süreci içinde çocuk ve gençlerin gelişimsel sürecine etki eden etmenlerin başında, kuşkusuz eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin disiplin sağlama eğitim ve öğretimin verimini yükseltme amacına yönelik tutum ve davranışları gelir. Disiplin sağlama, okul yönetiminde düzenliliği ve verimi gerçekleştirme eğitim yöneticisi için temel amaçtır. Bu amaca ulaşmada toplumumuzda genel olarak başvurulan temel yöntem, yetkeci ve dış denetimin merkez rolünü kabul eden tutum ve davranışlar olmaktadır. Çağdaş dünyanın eğitim algısı ve yaklaşımı, insan değeri ve saygısına dayalı, benlik değerini yükseltmeye yönelik, iç denetimli, problem çözme yeterlilikleri gelişmiş, istek, sevgi ve güdülemelerini kendi iç dinamiklerinden kaynaklandıran, özerk ve bağımsız bireyler yetiştirme amaçlarını içermek zorundadırlar. Toplumsal değişimin hızı ve sanayileşme amaçlarını içermek zorundadırlar (Topses, 2000: 14).

Okul yöneticisinin öğretimin gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesinde kritik rol ve sorumlulukları vardır (İlgar, 2005: 91). Okul yöneticisinin yetki, sorumluluk ve görevleri yerine getirebilmesi için bu alanda gerekli bilgi ve becerilerini etkili şekilde kullanımını destekleyen temel değerler vardır. Bunlar:

- **Güven:** Başarılı ilişkiler için güven unsurunun yalnızca var olmakla kalmayıp harekete geçmesi de gerekir. Bir ilişkiyi başarılı kılmamanın ve farklı biçimlerde olsa “üreten bir ilişki” kurmanın pek çok yolu vardır. Ancak her türlü ilişkinin olmazsa olmaz kuralı, güvene dayalı olmasıdır.
- **Hoşgörü:** İlişkilerin sürmesi için bu temel değer gerçek anlamı ile yaşama geçirilmesi ve işbirliği içinde gerçek yerini bulması gerekir. Bu düşüncenin kimden çıktığı, kime prim sağlayacağı konusunda kaygılanmak yerine, değerini kabul edebildiği zaman gerçekten hoşgörü ve anlayış gösteriliyor demektir.
- **Özen:** Kararlı bir biçimde başarıya doğru yürümek açısından, bir ilişkiye yeterince özen göstermek zorunludur. Başarılı ilişkilerde yol üzerindeki engelleri ortadan kaldıran da genellikle budur. İlişkiye özen göstermenin bir başka önemli boyutu sorumluluk alma isteğidir.
- **Saygı:** Bir başkasına, duyduğunuz saygıyı ifade etmek, onun kendisini çok değerli ve önemli hissettirmesini sağlayacaktır. Saygı, ilişkilerinizin kalitesini artırır ve kişilere saygı ile yaklaşmak, arada daha derin ve olumlu bir ilişki kurulabilmesine olanak sağlar. Kişinin en büyük beklentilerinden birisi de kendisine, saygın bir kişi olarak davranılmasıdır. Kişilere saygı duymak, onlara karşı dürüst olmak ve onları empatik bir anlayışla dinlemek, insan ilişkilerini düzelteren en güvenilir etmenlerdir.
- **İletişim:** Bir ilişkinin değeri onun için harcadığınız zamana bağlıdır. Bir ilişkinin önemli noktalarına odaklanmak için zaman harcadığınızda iletişim kanallarını açarsınız, karşı tarafı sakın bir şekilde ve tüm dikkatinizle dinlediğinizde ona saygı duyduğunuzu göstermiş olursunuz.
- **Takdir ve övgü:** İnsanları sizin için yaptıkları bir şeyden dolayı takdir ettiğinizde, kendilerini daha iyi hisseder ve daha fazlasını yapmak isterler. Bu davranış sizin kendi özsaygınızın da artmasına neden olur.
- **Yardımseverlik:** İlişki kurduğunuz kişinin birtakım sorunlarını hafifletmek için işin içine girip küçük bir şeyler yapmanız her zaman takdir görecektir. Bu paylaşma ve katkıda bulunma isteği ilişkilerin sürekliliğini sağlar (Türkmen, 2003: 23–24).

1.3. Okul Yönetimi

Okul adı verilen eğitim örgütünün eğitim sistemi içindeki yeri gerek sayıca fazla oluşundan gerekse görev ve özelliğinden dolayı önemlidir. Okul kurumu eğitim sisteminin en stratejik parçası aynı zamanda halka açık ve halk ile ilişkisi en fazla olan sosyal bir örgüttür.

1.3.1. Okul Yönetiminin Önemi

Okul yöneticisinin öğretimin gerçekleşmesi ve geliştirilmesinde kritik rol ve sorumlulukları vardır. Okullara yön veren eğitim yöneticilerinin okulların performans düzeylerini etkilemekte önemli rolleri vardır. İyi bir okulun koşulu iyi bir yöneticidir gerçeğinden hareketle, okul yöneticisi okulun veya öğretimin nerede olduğuna, nereye gideceğine karar vermek gibi önemli liderlik davranışları göstermekle yükümlüdür.

Öğrenciler, davranış kalıplarından birçoğunu daha okula gelmeden aile içinde kazanırlar. Bu davranışlardan kötü olanların tümüyle okul tarafından giderilmesi çok zor, hatta imkânsızdır. Okul bunlardan iyi olanları pekiştirmek, kötü olanlarını da gidermek zorundadır (Türkmen, 2003: 25).

Okul yöneticisinin yetki, sorumluluk ve görevleri yerine getirebilmesi için bu alanda gerekli bilgi ve becerilere sahip olması zorunludur (İlgar, 2005: 91).

1.3.2. Okul Eğitiminin İşlevleri

Geleneksel anlamda okul denince akla bilgi gelmekte, okul bilginin aktarıldığı yer olarak görülmektedir. Eğitimle ilgili çağcıl söylem ve tanımlara bakıldığında, eğitimin tanım ve işlevlerine ilişkin yeni tanım ve bakış açıları bulunmaktadır. Bu tanımlar ve yeni kavramlaştırmalar, eğitimi daha çok çocuğun potansiyelini ortaya çıkaran ve topluma kazandıran çift yönlü diyaloga dayalı bir etkileşim süreci olarak ifade etmektedir.

Eğitimin işlevleri, genel olarak eğitimin amaçlarından çıkarılabilir. Amaçlar incelendiğinde, eğitimin hangi işlevleri gerçekleştirmek üzere düzenleneceği de anlaşılmış

olur. Bu işlevler, değişik başlıklar altında toplanabilmektedir. Açık (yasal) ve kapalı (gizli) işlevler; bireysel ve toplumsal işlevler; ulusal ve uluslar arası işlevler gibi.

Açık işlevler, eğitimle ilgili yasal dayanaklarda ifade edilen amaçlardan çıkarılan işlevlerdir. Örneğin, toplumun kültürel birikiminin yeni yetişen kuşaklara aktarılması, bireyin toplumun etkin bir üyesi haline gelmesi, kendini gerçekleştirme, iyi bir vatandaş, iyi bir üretici ve iyi bir tüketici olmasını sağlama gibi işlevleri arasında görülmektedir. Kapalı işlevler ise resmi amaçlar içinde yer almamakla birlikte eğitim kurumlarının uygulamada bireyler için arkadaş ve tanıdık çevresini genişletme, statü kazanmasını sağlama, bir koruma ve suç işleme oranını azaltma, çocuğun erken yaşlarda iş yaşamında sömürülme gibi bazı işlevlerinden söz edilmektedir (Şişman ve Turan, 2000: 113).

Okulun görevleri ele alındığında ise, okul ve toplum, karşılıklı konulmuş iki ayna gibidir. Birinin tüm olarak diğerini etkilemesi beklenmelidir. Okulun görevleri aslında eğitimin görevleridir ve bunlar sosyal, politik ve ekonomik olarak gruplandırılabilir. Okulun sosyal görevi çocuğu sosyalleştirmek, yani çocuğa kültürü aşlamaktır. Okul bu görevini yaparken kültürü hem korur hem değiştirir. Okulun politik görevi ise, yetiştirdiği kuşağın toplumdaki devlet sistemine bağlılık göstermesini ve liderlik yetenekleri olan öğrencilerin seçilmesi ve eğitilmesini gerçekleştirmektir. Okulun ekonomik görevi de, ekonominin beyin gücü ve insan gücü gerekmesini karşılamaktır.

1.3.3. Okulun Eğitsel Amaçları

Eğitsel amaçlar, belli bir öğretim basamağındaki öğrencilere kazandırılacak davranışların niteliğini gösterir. Eğitsel amaçlar, öğrencilere eğitimle kazandırılacak davranışları gösteren ülküsel bir örnektir. Başka bir deyişle, eğitim sisteminin eğitsel amaçları, yetiştirilecek örnek yurttaşı betimler.

Eğitim yönetiminde en güç sorun, öğrencide oluşturulacak niteliklerin belirlenmesidir. Öğrenci, hangi davranışlarla donanık olarak yetiştirilmelidir? Öğrenci geçmişin değerlerini mi; yoksa gelecek yaşam için mi yetiştirilsin tüm bunlar ayrıntılı olarak araştırılmalıdır (Başaran, 2000: 15).

Temel insani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek aile, toplum ve okulun başlıca misyonları arasındadır. Bu perspektiften hareketle okulların temel iki amacından

yanlış olmaz; akademik açıdan başarılı ve temel değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesidir (Ekşi, 2003: 79).

1.4. Duygu Yönetimi

Duygu yönetiminin temel ilkeleri (Albrecht, 2006):

- Fikirleri paylaşmak,
- Düşünerek cevap vermek,
- Dikkatli ve öğrenme amaçlı dinlemek,
- Birlikte hareket etmek, önyargılı olmamak,
- Özel yeteneklerin gelişmesine önem vermek,
- Saygı göstermek ve genellikle onaylayıcı yaklaşmak,
- İnsanların düşüncelerini zorla değiştirmeye çalışmamak şeklinde sıralanmıştır.

Bir okul yöneticisinin okul yönetme alanında başarılı olabilmesi için okul yönetme alanı ile ilgili bazı yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Bu yeterliklerin ortaya konulması ile okul yöneticisinin sahip olması gereken niteliklerin bilimsel araştırmalar ve çalışmalar çerçevesinde standart bir düzen içine yerleştirilmesi gerekir. Böylelikle eğitim sistemimizde sık sık karşımıza çıkan okul yönetme yeteneğinden yoksun, sorunlara sağlıklı çözümler üretemeyen, insan ilişkileri zayıf v.b özelliklere sahip okul yöneticilerinin görev alması engellenebilir (Gedikoğlu ve Bülbül, 2009: 124).

1.5. Standart

Standart kavramı, çalışanların işlerini başarıyla yapmaları için yol gösteren, tüm ana işlemler için belirlenmiş kurallar bir dizi kural dizisi olarak tanımlanabilir (Gedikoğlu ve Bülbül, 2009: 125). Standart, bir otorite, gelenek ya da ortak anlayış tarafından belirlenmiş ve izlenmesi gereken bir model ya da örnek olarak tanımlanabilir. Öte yandan, yine standart belirli bir amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli ve yeterli nitelik düzeyi olarak

da tanımlanabilir. “Standart asgari yeterlilikleri içerir” önermesi dikkate alındığında eğitim yönetiminde bilgi beceri, tutum ve davranışlar için standart belirlemenin gerekliliğini ortadan kaldırmaz. Öte yandan, kişiye kazandırılan bilgi ve becerilerin, tutuma ve davranışa dönüştüğünü ölçmek oldukça güçtür. Bununla birlikte, dünyada ve ülkemizde eğitim ile birlikte eğitim yönetimi alanında eğitim ve okul yöneticileri için bilgi, beceri, tutum ve davranış standartları konulması ve geliştirilmesi görüşü giderek yaygınlık kazanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, seçimi ve göreve atanmalarına temel olacak bazı meslekî standartlar geliştirilmiştir (Güngör, 2001).

İnsan davranışlarını standartlaştırmak zor olsa da çalışma hayatında işe yönelik davranışları standartlaştırmak mümkündür. Standardizasyon da; belli bir çalışmaya ilişkin kurallar koyma ve bu kurallara uyma işlemidir. Bunda amaç; mal ve hizmet üretiminde en yüksek düzeyde verimlilik, kaliteli mal ve hizmet üretmek iç ve dış müşteri memnuniyeti sağlamak, sistemin sürekli gelişmesinde yol gösterici olmaktır (Gedikoğlu ve Bülbül, 2009: 125).

Standartlar İlköğretim kurumları hizmet ve uygulamalarının, alanları ve süreçleri itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı politikalarına, çocuk haklarına ve çocuğun yüksek yararına uygunluğunu minimum düzeyde sağlamaya, değerlendirmeye ve geliştirmeye yönelik beklenen hedefler veya temel ölçütleri ifade etmektedir.

Eğitim yönetiminde bir standartlaşmanın oluşması oldukça zor görünmesine rağmen son yıllarda eğitim yönetiminde de standartlaşma çabalarına rastlanmaktadır. Bu standartlaşma çabaları, eğitim liderinin bilgi ve anlayış, inanç ve değer sistemi ve performans konusunda temel ilkelerin ne olması gerektiği konusunda yoğunlaşmaktadır. Bu bilgi, inanç, değerler ve performansı şekillendiren ise, standartlara esas alınan bilginin temelleridir. Bu ise eğitim yönetimi alanında üretilen bilginin doğasına ilişkin tartışmaları gündeme getirmektedir (Turan ve Şişman, 2000: 76).

ABD’de İlkokul Müdürleri Milli Kuruluşu’nun geliştirdiği ve okul müdürlerinin yetiştirilmesiyle ilgili standartlar oluşturan hususlardan bazıları şunlardır (Allen, 1998: 18; Henry, T. 2001; Akt. Özmen, 2002);

- Okula o şekilde liderlik yapın ki öğrenci öğrenmesi ve öğretmen yetiştirilmesi anahtar odaklar olsunlar; günlük uygulamaları toplum eğitim kadrosu, ana-babalar tarafından ortaya konan okul ve öğrenci öğrenmesiyle ilgili amaçlarla ilişkilendirin;

- Öğrenciler, öğretmenler ve çalışanlar için yüksek beklentiler oluşturun, kaynakların yüksek beklentileri karşılamaını sağlayın;
- Yüksek düzeyde kaliteli öğretmenleri kadronuza alın ve onları öğrenci öğrenmesinden sorumlu tutun, son teknolojik ve öğretimsel malzemeyi temin edin;
- Mesleki gelişmeyi okulun öğrenmeyle ilgili amaçlarına bağlayın; öğretmenlerin çalışması, plan yapması ve birlikte düşünmesi için fırsatlar yaratın;
- Performansı ölçmek için çeşitli veri kaynaklarından yararlanın;
- Liderlik ve karar vermeyi öğretmenler, anne-babalar ve toplumla birlikte paylaşın.

Eyaletler arası Okul Liderleri Lisans Konsorsiyumu (ISLLC) (Arslan ve Beytekin, 2004:7), eğitim liderleri için standartları aşağıdaki yedi temel ilkeye dayandırmıştır:

1. Standartlar, öğrenci öğrenimi merkezli olmalıdır.
2. Standartlar, eğitim liderinin değişen rolünü göz önünde bulundurmalıdır.
3. Standartlar, eğitim liderliğinin birlikte çalışma alışkanlıklarını geliştirme üzerine kurulmalıdır.
4. Standartlar, performans geliştirici olmalıdır.
5. Standartlar, performans kriterlerini temel alarak, eğitim liderini değerlendirmelidir.
6. Standartlar, birbirlerini bütünlemeli ve birbirleriyle uyumlu olmalıdır.
7. Standartlar, okul toplumundaki bütün paydaşların, her türlü okul imkânlarında ve okula ilişkin kararlarda ortak ve eşit söz hakkı olmalıdır.

İngiltere, okul yöneticisinin eğitimi üzerinde önemle durarak yönetici eğitiminde uzmanlık standartları geliştirmiştir. İngiltere Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 1997'de yayınladığı okul müdürlerinin uzmanlığı ile ilgili ulusal standartları oluşturulmuştur. Okul müdürlerinin uzmanlık standartları, istişareler sonucu gözden geçirilmiş olup okullar, kanun uygulayıcı kuruluşlar, yüksek öğretim kuruluşları, OFSTED ve Galler'deki OHMCI ve diğer kuruluşların bu alanda hali hazırdaki çalışmaları temel alınmıştır. Bu standartlar beş bölümden oluşmaktadır (Çetin ve Adıgüzel, 2006; 170):

1. Okul müdürlüğünün temel amacı,
2. Okul müdürlüğünün önemli sonuçları,

3. Mesleki bilgi ve anlayış,
4. Beceriler ve özellikler,
5. Okul müdürlüğü ile ilgili temel konular.

Okul müdürlüğünün temel amacı: Başarı ile gelişimi sağlamak ve bütün öğrencilere yüksek nitelikli öğretim ve yüksek başarı standartları sunmak amacıyla bir okul için profesyonel liderlik yapmak.

Okul müdürlüğünün önemli sonuçları: Okulun yüksek başarı, etkin öğretme ve öğrenme ile iyi ilişkilere dair taahhütlerini yansıtan **pozitif bir felsefe** oluşturabilmeleri, **öğretmenler** ilgili konu hakkında sağlam bilgi ve anlayışa sahip olabilmeleri, bütün **öğrencilerin** önceki edinimlerinden beklenen seviyede veya beklenen düzeyden daha yüksek seviyede ilerleme kaydettirebilmeleri, **velilerin** çocuklarının öğrenme sürecine katkıda bulunacak şekilde okulla etkili bir şekilde işbirliği yapabilmeleri, **yöneticiler** yasal yükümlülüklerini yerine getirdiklerinde ve okulların sağladıkları eğitimin niteliği ve öğrencilerin gerçekleştirdiği standartlar hakkında hesap verebilmeleri ve **öğretim elemanları, yurtlar ve kaynaklar** etkin ve etkili bir şekilde kullanabilmeleridir.

Mesleki bilgi ve anlayış: Okul müdürleri, sorumluluklarını yerine getirebilmek için beş temel sorumluluk kapsamına giren özel mesleki bilgi ile liderlik, yönetim gibi kişisel beceri ve özelliklere ihtiyaç duyar.

Beceriler ve özellikler: Şu beceri ve özellikler okul müdürlerinin rolleri için temeldir: Liderlik becerileri, karar alma becerileri, iletişim becerileri ve kendi kendini yönetme becerileridir. (Çetin ve Adıgüzel, 2006: 169-171).

Okul müdürlüğü ile ilgili temel konular: Okulun strateji olarak yönlendirilmesi ve gelişimi, öğretme ve öğrenme, öğretim elemanlarına öncülük etme ve onları yönetme, öğretim elemanları ve kaynakların etkin ve etkili bir şekilde kullanılması ve hesap verme sorumluluğudur.

1.6. Duygusal Standartlar

Duygusal veya gönül standartları okulda çocukların dikkatli, katılımcı, üretken ve toplumun sorunlarına duyarlı olmasına yardımcı olmasıdır. Bu (Karlı, 2006; 30):

- Eşitliği, farklılığı, dürüstlüğü, katılımcılığı ve adaleti tavsiye etmeyi,
- Sorumluluk içinde kararlar vermeyi,
- İçinde bulunduğu sosyal çevrenin ve tüm toplumun katılımcı bir bireyi olmayı,
- Bireysel ve bireyler arası iletişim becerilerini geliştirmeyi,
- Özdeğerler sistemi geliştirmeyi ve benimsemeyi içerir.

The Wisconsin Youth Risk Behavior Survey and Search Institute's (Wisconsin Gençlik Risk Davranışı Anketi ve Arama Enstitüsü) tarafından yapılan bir araştırmada; okullarından, ailelerinden ve ait oldukları toplumlardan büyük beklenti ve destek gören öğrencilerin okullarında riskli hareketlerden uzak durduğu, kurallara uydukları sonucu bulunmuştur.

Duygusal standartların kullanıldıkları bir okulda ortaya çıkan bazı davranışlar şunlardır:

- Öğretmenler öğrencileri gerçekten önemser ve cesaretlendirir.
- Öğrenciler okulda çok çalışırlar.
- Öğrenciler yardım değerini öğrenir.
- Kendi düşüncelerini savunurlar.
- Diğer insanların düşüncelerini saygı gösterirler.
- Gelecek için umutludurlar.
- Aileleri sevgi ve destek sağlar.
- Aileler iyi kurallar ve davranışlarıyla örnek olur.
- Birçok yetişkin öğrencilere yardım için hazırdır.

Araştırmaya göre başarılı okulların duygusal yapıları yedi maddede toplanmıştır.

1. Temel değerler: Okul ve toplumun doğruluk, dürüstlük, saygı, sorumluluk gibi vatandaşlık duygularının önemli olduğuna inanmalarını sağlar
2. Güvenli okul çevresi: Güvenli, disiplinli ve kötü alışkanlıklardan uzak bir öğrenme çevresi oluşturur.

3. Aile ve toplum ilişkileri: Toplumun üyesi olmak ve ailenin değeri okulda verilir ve okul tüm öğrencileri toplum yaşamına katkıda bulunmaya yardım ve teşvik eder.
4. Sosyal konular: Okul bütün öğrencilerin toplumdan en iyi şekilde etkilenmesi ve toplumu da iyi bir şekilde etkilemeleri için fırsatlar oluşturur.
5. Olumlu ilişkiler: Okulda bütün öğrencilerin ve personelin önemli olduğu değerini hissettirir.
6. Öğrenci öğrenmesine odaklanma: Sınıfları etkileşimli ve ilgi çekici hale getirir. Bütün öğrencilerin sınıfta öğrenmelerini sağlamak için çeşitli fırsatlar ve programlar geliştirir.
7. Yüksek beklenti: Bütün öğrenciler ve yetişkinlerin en iyisini yapmasını bekler ve iyi birer vatandaş olmaları için olumlu bir örnek model olur.

Bu tür bir standartlar dizisi oluşturmak yoluyla etkililiği sağlamak isteyen bir okul müdürü aşağıdaki fikirlere sahip olmalı ve bu fikirleri tüm okul çevresine yaymalıdır:

- Aileler, okulun da desteğiyle, öğrencilerin sağlıklı, bakımlı ve üretken vatandaşlar olarak yetişmesine yardımcı olur.
- Okullar, gençlerin bireysel olarak değerli olduğunu hissettirecek ya da birliktelik duygusunu hissetmede kendilerine yardımcı olabilecek çok sayıda yetişkinin bulunduğu yerlerdir.
- Personelin ve öğrencilerin yüksek beklentileri, pozitif ve güvenli okul ortamı beklentilerini de içerir.
- Okullar, çocukların öğrenebilecekleri, bireysel, toplumsal ve kültürel kimliklerini geliştirebilecekleri, iyi bir vatandaş olma hüviyeti kazanacakları yerlerdir.

Etkili okul müdürleri, okullarını duygusal standartlar ağıyla donatmada:

- Öğrencilere öğrenmelerinde ve dürüstlük, onur, cesaret gibi değerler geliştirmelerinde yardımcı olur.
- Tek tipleşmenin, baskı, şiddet ve nefretin olmadığı, dürüstlük ve adaletin hüküm sürdüğü pozitif bir okul iklimi yaratır.
- Aile ve toplumsal çevrenin öğrenme ortamına katılımını önemser.

- Gençleri ve yetişkinleri yeteneklerini, toplumsal konulara pozitif katkıda bulunmanın demokratik bir vatandaşlığın gereği olduğu hususunda yüreklendirir.
- Öğrencilerin kendi içlerinde ve yetişkinlerle sağlıklı ve pozitif ilişkiler kurabilme yeteneklerinin geliştirilmesine katkı yapar.
- Bütün öğrencileri okuldaki eğitim öğretim sürecine katan değişik çok kültürlü müfredat programlarını içerir.
- Öğrenciler ve personelin sınıf ortamında ve halka yönelik, okul destekli etkinlikler ile ilgili davranışları konusunda yüksek beklentiler oluşturur (Karşlı, 2006; 31).

Çocuklarımızın sadece bilişsel değil duygusal olarak da donatılmaları amacıyla okullarda duygusal standartlar veya gönül standartları kullanılmalıdır. Duygusal standartların temel öğelerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Öz farkındalık: Kişinin kendi iç dünyasını tanıması, tercihlerini yapabilmesi, sahip olduğu kaynakların ve gücün farkında olması anlamına gelmektedir (Gürbüz ve Yüksel, 2008: 177). Benzerlikleri, farklılıkları, umutları, tercihleri, kültürel mirası, doğal yetenekleri, eksiklikleri ve bireyi birey yapan diğer eşsizlikleri bilmek, içsel ve dışsal durumlardan ve süreçlerden haberdar olmak (Schilling,2009: 22). Özbilince sahip olan bireyler, yetenekleri konusunda kendinden emin olan yani kendine güvenen ve duygularının farkında olup, bunların diğerleri üzerindeki etkisini bilen kişilerdir. Kendi değer ve amaçlarının farkındadırlar, nerede ve niçin bulduklarının bilincindedirler (Doğan ve Demiral, 2007: 215).
2. Duyguları Yönetmek: Kişinin duygularını kontrol ederek dürüst ve tutarlı davranması ve değişimlere karşı kendi kendini ayarlayabilmesidir (Erdoğan, 2008: 65). Schilling'e(2009) göre ise; duygular için sözcük dağarcığı oluşturmak, düşünceler, duygular ve davranışlar arasındaki ilişkiyi bilmek, kesin olarak başka insanlardaki duygu ipuçlarını anlamak, ayırt etmek ve yanıt vermek, duyguların arka planını anlamak ve duyguları yapıcı bir şekilde kontrol etmeyi ve ifade etmeyi öğrenmektir.
3. Karar Verme Becerileri: Seçenekler arasından gerçekçi ve yaratıcı bir şekilde seçim yapma, kendini etkileyen kararlara katılma, iki veya daha fazla seçenek arasından seçim yaptığı durumları tanımlamaktır.

4. Güvenilirlik: Doğruluk, dürüstlük ve etik değerlere bağlı olmaktır. Ahlaklı, dürüst ve tutarlı olmaktır. Doğruluk ve dürüstlük standartlarını korumaktır (Titrek, Bayrakçı ve Zafer, 2009: 57).
5. Yenilikçilik: Gelişmeye zorlamak, başarıya yönelmek ve teşvik edici olma. Kişinin yeni bilgi, yaklaşım ve fikirlere karşı açık ve rahat olmasıdır (Titrek, Bayrakçı ve Zafer, 2009: 57).
6. Stresle Başa Çıkma: Stresin ne olduğunu, nereden kaynaklandığını ve günlük yaşamı nasıl etkilediğini anlamak (Schillig,2009: 22). Bireyin stresi yönlendirme ve etkilerini en aza indirmeye becerileri, strese karşı tolerans ve dürtü kontrolüdür (Karahan ve Özçelik, 2006: 304).
7. Benlik Kavramı: Sağlıklı ve belirgin bir kimlik kazanma, başkalarından kendine yönelen saygıyı fark edebilme, kendini ve başkalarını sağlıklı bir biçimde kabul edebilmektir.
8. Kişisel Sorumluluk: Davranışlarını test etmek, analiz etmek ve nedenlerini bilmek, ne zaman ve nasıl hayır deneceğini öğrenmektir.
9. Empatik Beceri: Başkalarının fikir ve duygularını anlamaya çalışma, tavırlarını onların ruhsal durumlarına göre ayarlama becerisidir (Erdoğan, 2008: 65). Başka insanların olaylar ve sorunlar karşısında hissettikleri duygu, düşünce ve algılama biçimlerini anlamak, onların bakış açılarından olayları ve sorunları görebilmek (Schilling,2009: 23). Kişileri oldukları gibi kabullenmek, duygu, davranış ve düşüncelerine saygı göstermektir.
10. İletişim Becerileri: Etkili iletişim becerilerini öğrenmek ve kullanmak. Kişi kendini açık ve net ifade eder, başkalarını da dikkatli dinleme ve ne söylediklerini tam ve doğru olarak anlayabilmelerini sağlar.
11. Grupla Çalışma ve İşbirliği: Grup içi yaşantılarda kendini yansıtmak, kendini ortaya koymak başkalarının sergilediği davranışları ve rolleri fark etme.
12. Çatışma Çözme: Kişilerarası ilişkilerde çatışmanın normal olduğunu ve potansiyel olarak verimli olabileceğini anlamak.
13. Kendini Motive Etme: Kişinin tüm engellere, başarısızlıklara karşı başarıya odaklanabilme ve hedefine ulaşmak üzere değişimi kabullenebilme becerisini ifade

etmektedir (Özdemir ve Özdemir: 395). İnsanın kendini motive edebilmesi, daima başarıya isteğine ve heyecanına sahip olması demektir. Bu yetenek özellikle zorlukların çıkmasında veya işlerin istenilenin dışında gelişmesi durumlarında çok faydalı olur (Doğan ve Demiral, 2007: 216).

14. Sosyal Beceriler: Kişinin başkalarının desteğine ihtiyaç duymadan kendi problemleriyle baş edebilme, kendi duygularının işbirliği kurmasına engel olmasını engelleyebilme ve gerekli davranışlarla çatışmayı yönetebilme becerisine sahip olmasını ifade etmektedir (Özdemir ve Özdemir: 395). İnsanların başkalarıyla ilişki kurabilmesi ve bu ilişkilerin uzun süre geçerliliğini koruyabilmesi becerilerini kapsar. İnsanlar arası iyi ilişkilerin yanı sıra bir takım oluşturabilme, takım ruhunu sağlayabilme ve bu takımı yönetme becerisini gösterme de bu yetkinlik ile olur.

Bu standartla ilgili olarak yetiştirilmesi gereken bir eğitim yöneticisinin bilgi temelleri aşağıdaki konularda yoğunlaşmalıdır.

- Çoğulcu bir toplumda öğrenmenin amaçları, stratejik planlamanın ilkeleri, sistem teorisi, bilgi kaynakları-veri toplama ve veri analizi stratejileri, etkili iletişim ve uyuşmazlıkların yönetimi, uzlaşmayı sağlama.
- Öğrenci gelişimi, uygulamalı öğrenme teorileri, uygulamalı motivasyon teorileri, program oluşturma-iyileştirme-değerlendirme-geliştirme, etkili öğretim yöntemleri, ölçme-değerlendirme stratejileri, toplumsal farklılıklar ve eğitim programı, yetişkin eğitimi ve mesleki gelişim modelleri, bireysel ve örgütsel değişme süreçleri, teknolojinin öğrenme ve öğrenci gelişimindeki rolü ve okul kültürleri.
- Örgütsel teoriler-modeller ve örgüt geliştirme, okul ve bölgesel düzeyde prosedürler, okul güvenliği, insan kaynaklarının yönetimi, eğitim maliyesi, okul binalarının kullanımı, okul ve eğitimle ilgili yasal düzenlemeler, yönetimde teknoloji kullanımı.
- Okulu etkileyen global değişmeler ve dinamikleri, toplumun kaynakları, halkla ilişkiler ve pazarlama stratejileri, başarılı okul-aile-iş yaşamı-toplum-hükümet yüksek öğretim ilişkileri.
- Modern toplumda eğitimin amacı ve eğitim liderinin rolü, farklı etik/ahlaki anlayışlar, okul yaşamında değerler, mesleki ahlaki ilkeler, felsefe ve eğitim tarihi.

- Katılımcı demokrasinin ilkeleri, demokrasinin güçlenmesinde ve üretken bir toplum oluşturmada okullarının rolü ve önemi, eğitim ve okulla ilgili hukuksal temeller, okulu etkileyen sosyal, ekonomik, kültürel, politik sistemler, başarılı değişim ve uyumsuzluk/çatışma çözüm modelleri, öğrenmeyi ve öğretimi etkileyen global değişimler, demokratik toplumda farklılığın ve eşitliğin önemi (Turan ve Şişman, 2000: 79-80).

Bu tür standartlar dizisi oluşturmak yoluyla etkililiği sağlamak isteyen bir okul müdürü aşağıdaki fikirlere sahip olmalıdır:

- Bütün öğrencilerin başarısı için, okul toplumu tarafından paylaşılan, desteklenen bir öğrenme vizyonuna sahip olup bu vizyonu düzenlemek, geliştirmek ve uygulamak,
- Bütün öğrencilerin başarısı için, öğrenmeye ve profesyonel gelişmeye doğru götüreceği bir okul kültürü ve öğretim programını savunmak, geliştirmek ve sürdürmek,
- Etkili bir öğrenme çevresi ve ortamını oluşturmak, sürdürmek için okulun sahip olduğu tüm kaynakları etkin bir şekilde kullanmak,
- Bütün öğrencilerin başarısı için aile ve toplumla işbirliği yapabilmek, farklı toplumsal istemleri karşılayabilmek ve toplumun kaynaklarını okula yönlendirebilmek,
- Bütün öğrencilerin başarısı için tutarlı, adil bir ahlak yöneticisi olabilmek,
- Bütün öğrencilerin başarısı için, genel politik, sosyal, ekonomik, yasal, kültürel bağlamı anlayarak ve bunlara cevap verebilmek,
- Her çocuğun eğitilebilirliğine inanmak, yüksek düzeyde öğrenme için okul vizyonuna sahip olma, sürekli geliştirilen bir okul anlayışı, katılımcılığa inanmak, çocukların başarılı birer yetişkin olabilmeleri için gerekli beceri ve değerleri kazandığından emin olmak, kendi değer, inanç ve uygulamalarını sürekli gözden geçirmek, bireysel, örgütsel başarı ve performansı artırmak için yapılması gerekenlerin farkında olmak,
- Kararların öğrenmeyi ve öğretimi güçlendirmek için alınması gerektiğine inanmak, okulları güçlendirmek için risk almak, insanlara ve onların yargılarına

güvenmek, sorumluluğu kabullenmek, yüksek standartlar, performans ve beklentilere sahip olmak, okulla ilişkili olanları yönetim sürecine katmanın gereğine inanmak, etkili bir okul yaşamı için düzenli/güvenli bir çevrenin önemine inanmak,

- Okulun geniş toplumun bir parçası olarak iş görmesi gerektiğine, ailelerle işbirliği ve iletişimin gereğine, ailelerin ve okulla ilişkili olanların karar süreçlerine katılması gerektiğine, ailelerin, çocuklarının zihinsel donanımı için en iyisini isteyeceklerine, aile ve toplum kaynaklarının çocukların eğitimi için olduğuna ve halkı bilgilendirmenin gereğine inanmak., ayrıca farklılığı bir zenginlik olarak görmek ve ailelerin çocuğun eğitiminde söz sahibi olduklarını bilmek,
- Toplumun genel ideallerine inanmak, her öğrencinin nitelikli ve özgür bir eğitim hakkı olduğunu bilmek, karar alma sürecinde etik ilkelere uymak,
- Sosyal hareketlilik ve eşitlik için eğitim anlayışını benimsemek, farklı kültür değer ve fikirlere saygı duymak, eğitimi daha iyiye götürmek için diğer kurum ve karar vericilerle sürekli diyalog içinde olmak, kanunları sürekli öğrencilerin hakkını korumak için kullanmak (Turan ve Şişman, 2000: 80–81),
- Okul üyeleri, aileler ve toplumu oluşturan tüm üyelerin ortaklaşa paylaştıkları bir okul misyonu ve vizyonu oluşturmak, bunu her türlü eğitsel etkinliklere yansıtma, bütün kaynakları bu vizyon ve misyonu gerçekleştirmek için kullanmak, bunun için gerekli işbirliğini sağlamak, bunu engelleyen sorunları ortaya koymak, tanımlamak, çözüm biçimlerini uygulamak ve değerlendirmek,
- Bütün insanlara adil davranmak ve saygı göstermek, mesleki gelişmeyi öğrenme merkezli kılmak ve bunu okulun vizyon ve amacıyla birleştirmek, çalışanlara ve üretenlere değer vermek ve ödüllendirmek, öğrenme ve öğretimi güçlendirmek için teknolojiyi kullanmak, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek çeşitli etkinlikler düzenlemek,
- Yönetim kararlarında öğrenme, öğretim ve öğrenci gelişimini sürekli göz önünde bulundurmak, prosedürleri öğrenmeyi güçlendirmek için kullanmak, zamanı etkin şekilde kullanmak, etkili problem çözme ve uyumsuzluğu yönetme yöntemlerini kullanmak, etkili iletişim becerilerine sahip olmak, insani ve mali

kaynakları okul amaçlarını gerçekleştirmek için etkin şekilde kullanmak, temiz, düzenli, güvenli bir okul çevresi yaratmak,

- Toplumun içinde olmak ve grup etkinliklerine aktif şekilde katılmak, toplum liderleriyle sürekli iletişimde olmak, basınla etkili bir iletişim içinde olmak, farklı iş ve hizmet örgütleriyle ilişki kurmak,
- Farklı toplum liderleriyle sürekli diyalog halinde olmak, öğrencilerin ve ailelerin davranışlarını etkileyen çevreyi tanımak, okul yönetimi ile ilgili sorumlulukları kabullenmek (Turan ve Şişman, 2000: 81-82),
- Okul yöneticileri, sürekli olarak yönetme ve liderlik etme yollarını geliştirmek için, öğrenmeye hevesli ve açık olmak. Ortak bir amaç ve eğitim vizyonu oluşması için birlikte çalışma arzusu içinde olmalı ve paydaşlar aracılığı ile uygulamaları gerçekleştirmek (Arslan ve Beytekin, 2004: 5),
- Çoklu yaklaşım ve çözümlere açık olarak karar alma sürecini yukarıdan aşağıya değil de, katılımcı bir şekilde uygulamak. Öğrencileri etkin bir şekilde derslere katmak için öğretmenlerini ikna etmeli ve bu sayede kendi öğrenimlerini yürütmeleri ve sorumluluk duymaları için fırsat sağlamak,
- Sınıf uygulamalarında bilgiyi farklı içeriklerde kullanma ve uygulama olanağını artırılmasını sağlamak için öğretmenleri yönlendirmek. Okul içindeki tüm çalışmaları, rekabet ve bağımsız çalışmaya dayanmaktan çok işbirliği içinde çalışan, öğrenme gruplarına dayandırmak,
- Eğitimsel ve insani yönü oldukça güçlü olma, yaptığı işin hareket noktası öğrenme, öğretme ve okulun iyileştirilmesi olmasının yanında buldukları ortamın moral kaynağı, öğrenci, öğretmen ve velilerin danışmanlığını da yapmak,
- İnsanlarla güçlü ilişkiler kurarak, onlara değer veren bireyler olmanın yanı sıra, eğitim topluluğunun doğal ve diğer çalışanları ile eşit olan bir üyesi olmak,
- Öğrencinin öğrenmesini ve öğretmenin mesleki gelişimini amaçlayan bir okul kültürü, iklimi ve eğitim programı geliştirmek. Okullarda öğrenci ve öğretmenler için yüksek düzeyde öğrenme ortamı oluşturmak için okul müdürünün kapsamlı değişiklikleri göze alması ve ilgili tüm tarafları bu değişikliklerin gerekliliğine inandırıp, bu sürece katmak. Güvenli, yeterli, etkili bir öğrenme ortamı yaratmak

için okul toplumunun bütün kaynaklarını etkin kullanarak, öğrencilerin tümünün başarısını desteklemek,

- Ailelerle, toplumun üyeleriyle, toplumun farklı ilgi, istek ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, işbirliği içine girmek ve bu sayede tüm öğrencilerin başarısını desteklemek,
- Bütün öğrencilerin başarısını desteklemek için dürüst, adil ve ahlaki davranış sergileyerek, yönetimine yansıtma. Aynı zamanda gerektiğinde bireysel kararlar alırken hem güvenilir, hem de destekleyici olarak ve bunu yaparken gerektiğinde risk alabilmek,
- Bütün öğrencilerin başarısını sağlamak için, daha geniş politik, sosyal, ekonomik, yasal ve kültürel çerçeveyi anlayabilen, bu bağlamda etkili olan ve bunlara cevap verebilen bir eğitim lideridir. Okul içinde ve dışında da adaletli, ahlaki, dürüst ve güvenilir yönetim anlayışının göstergesidir.
- Öğrenci başarısını arttırmak için okulda olumlu bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturmalı, öğrenci başarısını ön plâna çıkarmalı, öğretim plânlarında bütünlük sağlamalı, öğrenmeyi engelleyen disiplinsizlikleri yok etmelidir (Aksoy ve Işık, 2008: 238).
- Eğitimcilerin öğrencilerde yüksek beklentiler oluşturması gerekir. Okul iklimini olumlu yönde ve akademik malzemelerle birlikte kullanarak öğrencilerde yüksek beklentiler oluşturur. Öğrenciler beklentilerini oluşturmak için gösterdikleri çabalarından dolayı ödüllendirilir.
- Okuldaki her çocuk önemsenmelidir ve bu çocuklara ifade edilmelidir. Her yıl tekrarlanan aktiviteler yapılabilir, törenler yapılarak başarılı öğrenciler kutlanabilir, önemli günler, bayramlar hep birlikte kutlanabilir, bunların dışında bir araya gelinebilecek kermes, dinletileri, gün, eğlence gibi aktiviteler yapılabilir (Beare, Caldwell ve Millikan, 1994: 112).
- Değişimi planlama ve uygulama aşamasında okul örgütünün tüm boyutlarını göz önünde bulundurmak için “sistemler yaklaşımını” kullanması, değişimin başarısı için çok önemlidir. Çünkü sistemin herhangi bir parçasındaki değişim diğer parçaları da etkiler (Helvacı, 2005: 258).

- Ders-dışı faaliyetlerin istenen sonuçları verebilmesi için, bu faaliyetler vasıtasıyla erişilmek istenen hedefler, okul idarecileri ile vazifelileri tarafından açıkça bir şekilde görülmeli ve hedeflere götürecek tedbirler alınmalıdır. Ders-dışı faaliyetleri, diğer okul faaliyetlerinin hedeflerinin aynı olmalıdır, bütün bu faaliyetler, vasıtasız veya vasıtalı bir şekilde sosyalleşmeye hizmet eder (Reeder, 1964: 138).
- Çocuğumuzun hiçbir başarısını küçümsememeliyiz, aksine her başarısını onurlandırmamız onu diğer başarıları içinde cesaretlendirecektir. Duygusal zekaya sahip çocuk zaten yeteneklerinin farkına varacak ve ilgilerini ayırt edebilecek dolayısıyla daha sağlıklı yönelimlere sahip olacaktır (Kocayörük, 2004: 4).

1.7.Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, ilköğretim okulları yöneticilerinin kurumlarında duygusal standartları oluşturma çabalarını, karşılaştıkları sorunları belirlemek ve standartların oluşturulmasını kolaylaştıracak ilkeler belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim okullarındaki var olan duygusal standartlar nelerdir?
2. Okul yöneticilerinin okullarında duygusal standartları oluşturma düzeyleri nedir?
3. Duygusal standartları oluştururken okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

1.8.Araştırmanın Önemi

Ülkemizin önce Avrupa Birliği, sonra da dünya standartlarıyla bütünleşebilmesi ancak, ulusal ve evrensel değerleri rehber ve amaç edinmiş bir eğitim sistemi ile mümkündür. Eğitim sisteminin adı geçen misyonu yerine getirebilmesi, diğer birçok faktör yanında önemli ölçüde iyi yönetilmesine bağlıdır. Eğitimde yönetim, yapılan reform ve değişimleri boşa çıkarma veya başarıya ulaştırmada anahtar konumundadır. Dünyada bilginin en önemli güç kaynağı olarak değer kazanması, karar ve yönetim süreçlerinin demokratik ve katılımcı bir anlayışla düzenlenmesi, eğitim yönetiminde de değişim sonucunu doğurmuştur. Artık geleneksel ve kapalı yönetim yaklaşımları ile günümüzdeki eğitim kurumlarını yönetmek imkânı kalmamıştır. Eğitim sistemindeki sürekli değişim ve gelişme, eğitim yöneticisinin de yeniden tanımlanıp ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Günümüzde eğitim yöneticisi “liyakatli, başarılı, demokratik, yaratıcı, katılımcı, verimli, etkin, hoşgörülü, saygılı, bilgili ve örgütü ile birlikte öğrenen” kişidir (MEB, 2001: 248).

Eğitimin önemi ve gereği gün geçtikçe daha da çok artmaktadır. Bilgi toplumu olmanın ilk şartı eğitilmiş insan sayısının artmasına bağlıdır. Problemleri çözmek için yollar arayan, yaratıcı, hedeflerini gerçekleştirmede bencil olmayan, adil, insan ilişkilerinde demokratik ve özerk, sosyal ve kültürel konularda esnek, bütüncü özellikleri ağır basan, meslek kültürü oluşmuş insanı yetiştirmek ancak eğitimin önemine ve gereğine inanmış toplumlarda mümkün olabilmektedir (Aktepe, 2005: 16).

Bilgi çağının sürekli değişen ve gelişen koşullarına ayak uydurmak her meslek grubu için önemliken yöneticiler için bir zorunluluk olmuştur. 21. yüzyılda eğitim kurumları, yöneticiler yeni taleplerle karşılaşacağından eğitilmiş insan tanımı, öğrenme ve öğretme biçimleri, öğrenilen ve öğretilen değişecek, gelişecektir (Çetin ve Adıgüzel, 2006: 168).

Artık mevzuat bekçiliği ve rutin işler dönemi geride kalmıştır. 2000’li yılların okul yöneticisine yeni bir soluk ve yeni bir elbise gerekmektedir. Geleceğin yönetimini tam olarak kestiremeyiz. Ancak eğitim yönetimi uzmanlarına göre, yeni okulların oldukça esnek bir yapısı olacaktır. Okul yöneticisinin geleneksel yönetim anlayışıyla bu yeni değişime uyum sağlaması mümkün değildir. Yeni okul, örgütsel öğrenme kültürüne dayalı yeni bir kültür gerektirmektedir. Bu kültürü oluşturacak ve yayacak kişi, yeni okulun yöneticisi olacaktır (Çelik, 2000: 146).

Eğitimde aileden sonra gelen durak okuldur. Okul temel olarak insanların entelektüel kapasitesini geliştirdiği yerdir ve bu yerde insan zekâsının gelişim evrelerine uygun olarak öğrencilerin düzeylerine uygun bilgilerle donatılması beklenir. Okullarda çocuklara hedef belirlemek, çeşitli sorunlara değişik çözümler getirmek, doğru zamanlarda doğru kararlar verebilmek, yaratıcı düşünmek gibi hayati önem taşıyan becerilerin de kazandırılması gereklidir.

Eğitim sadece bilgi aktarma olarak algılandığında öğretmenlerin eğitimdeki rolünün azaldığı veya azalacağı görüşü doğrudur. Ancak günümüzdeki eğitim sıradan bilgi aktarmanın çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir (Aktepe, 2005: 16). Eğitimin en genel amacının “bireyi topluma yararlı hale getirme” ilkesi olduğundan teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, bilgisayarlı eğitim, modern araç-gereç kullanımı ne kadar artarsa artsın; öğrencinin sosyalleşmesi, okulda edindiği bilgiyi günlük hayata uyarlayabilmesi ve topluma yararlı bir birey olabilmesi için okulun yeri göz ardı edilemez.

Güven, vicdan ve adalet ilkeleri çağlar aşan ahlâkî değerlerdir, duygu ve ruh boyutuna yer vermeyen yönetimler başarılı ve uzun süreli olamazlar. Yönetim bilgisinin duygusal-ruhsal yetiler eşliğinde örgüt ve insan ilişkilerinin tasarlanmasında kullanılması, yönetim olgusuna “duygusal akıl ve dürüstlikle” ince ayar verilmesidir. Farabi’nin şu özdeyişi de bu düşüncüyü destekleyici niteliktedir: “insan hiçbir şeyin gerçeğini (sadece) akılla idrak edemez. Çünkü onun bilgisinin başlangıcı duygularıdır. Akıl aracılığıyla ancak benzerleri ve ayrıları seçebilir.” (Ulusoy, 2004: 163).

“Neden bazı insanlar okulda, akademik ortamda başarısız olurlarken hayatta başarılı olabilmektedir?” Bu soru insanları başarı konusunu yeniden gözden geçirmesine ve başarıyı oluşturan farklı nitelikleri araştırmaya itmiştir.

Duygusal zekâ kişinin, kendini ve başkalarını tanımasını, anlamasını, kendine güvenmesini, kendini başkasının yerine koyabilmesini, hoşgörülü ve yenilikçi olmasını, beden dilini kontrol edebilmesini, başkalarının beden diline, yüz ifadelerine hatta ses tonlarına bile duyarlı olmasını, her durumda kendini motive edebilmesini, serinkanlı, iyimser ve uyumlu biri olmasını sağlayan becerileri içerir. Bu bağlamda duygusal zekâ becerilerini etkin şekilde kullanabilen insanların değişime ve yeniliklere açık, kendine güvenen, sabırlı, azimli, yaratıcı, kararlı, insanlarla ilişki kurmada yetenekli insanlar olduğu söylenebilir.

2000’li yıllarda dünya hızlı bir değişme ve gelişme sürecine girmiştir. Teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler yanında toplumların bünyesinde köklü yapısal değişiklikler görülmektedir. Ülkelerin bu değişikliklere uyum sağlayabilmesi, başta eğitim ve öğretim faaliyetlerine ağırlık vermesi ile mümkün olmaktadır. Eğitimin, değişim karşısında beklenen işlevini yerine getirebilmesi, yeni toplumun beklentilerine uygun teknik ve yöntemler geliştirmiş olmasıyla ilgilidir. Bu doğrultuda eğitim, değişimin gerçek anahtarıdır. Eğitimin temel unsurları olan okul, müdür, öğretmen, öğrenci ve dersanelerin yeterlilikleri oranında bu anahtar iş görecektir (Arslan, 2007: 1).

Eskiden ebeveynler çocuklarını kalabalık aile ortamlarında, büyüklerin gözetiminde yetiştirirken şimdi çalışan anneler çocuklarını genelde bir bakıcıya bırakıp işe gitmektedirler. Çocuklar aile terbiyesini bir yabancıнын gözetiminde almakta, onları görerek yetişmektedirler. Akşam geç saatte yorgun bir şekilde bir araya gelen çekirdek aile üyeleri ancak günlük işlerin telaşı altında birbirlerini görmektedir. Bu durum çocukların yetişmesini olumsuz yönde etkilemekte, çevrelerinde örnek şahsiyetler bulamamaktadırlar. Çocuklar bir telaşın içinde büyümekte, hayatı koşturarak yaşamaktadır.

Okula başladıklarında eksik aldıkları terbiyenin, okulda eğitim boyutuyla tamamlanması gerekmektedir. En az 30 kişilik sınıflarda her biri farklı bir aileden farklı bir ya da birkaç sorunla gelen çocuklar öğretmenin yetiştirmeye çalıştığı öğretim programı altında doğru davranışları öğrenmeye çalışmaktadır. Öğrenciler, ailelerinden, öğretmenlerinden veya okul yönetiminden zamanında doğru davranışlar konusunda rehberlik alamadıklarında endişe, kararsızlık ve davranış bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu bozukluklar, akademik başarılarını ve yaşam uyumlarını da etkilemektedir (Chen, Lin, Chen ve Tu, 2007: 7).

Ayrıca teknolojik ilerlemelerin arttığı, bilginin parmakların ucunda olduğu bir dönemde insanlar, duygularını kontrol edememekte, suç oranları her geçen gün artmakta, suç işleme yaşı gittikçe düşmektedir.

Dünya ekonomisinde teknolojik alanda yaşanan değişimler sonucunda ulaşılan sosyo-ekonomik gelişme, bilgi toplumunda bilgi faktörü ve bilgi teknolojilerini ön plana çıkarmaktadır. Bilgi ve bilgi teknolojilerinin üretilmesi ve kullanımında ise nitelikli insan gücüne gereksinim giderek artmaktadır. Fiziksel ve düşünsel anlamda emek ve girişimci düşünce sahibi olan insan kaynağı ilkel toplumdan, tarım sanayi ve bilgi toplumuna geçerken üretim sürecinde önemli roller üstlenmiştir. İnsan faktörü ilkel ve tarım

toplumdaki üretim sürecinde fiziksel emek, sanayi toplumunda, fiziksel ve dūşünsel olarak istihdam edilirken, bilgi toplumunda dūşünsel emek nitelikli insan sermayesi olarak üretime katkı vermektedir. Nitelikli insan sermayesinin oluşumunda en önemli yatırım ise eğitim yatırımdır. Eğitim sosyo-ekonomik gelişme sürecinde uzun dönemde kişisel gelir ve ulusal geliri artıran bir yatırım unsuru olmakla birlikte sadece ekonomik değil sosyal, kültürel ve siyasal alanda gelişmeyi sağlayan önemli bir insan sermayesi unsuru olmaktadır (Turanlı, 2007: 1).

İlk eğitim doğumla birlikte ailede başlar. Doğal olarak her anne-baba ya da bu görevi üstlenen kişi kendisi için en doğru olanı uygulayarak dünyaya yeni gelmiş olan bu yeni bireyi topluma kazandırmaya çalışır. Ancak insanlar farklı farklıdır ve herkesin kendi adına yaşadığı hayat senaryosu değişik gelişir. Hayat akarken yetişkinlerin yaşadığı gündelik sorunlar istemeden de olsa çocuklara yansır ve bu olumsuzluklar onların yeni oluşmakta olan kişiliklerini değişik boyutlarda etkileyebilir. Bu bakımdan çocuğa ailede verilen eğitimin kalitesi büyük önem taşır. Eğitimde aileden sonra okul gelir. Okul temel olarak insanların entelektüel kapasitesini geliştirdiği yerdir ve bu yerde insan zekâsının gelişim evrelerine uygun olarak öğrencilerin düzeylerine uygun bilgilerle donatılması beklenir. Gerek ilköğretim okullarında, gerekse liselerde öncelikle hedeflenen budur. Her çocuk bu okullardan aynı başarıyla mezun olamaz. Mezun olan öğrencilerin her biri hayatta aynı başarıyı gösteremez ve mutlu olamaz. Bu bakımdan okulda verilen eğitimin sadece bilgi yüklemeye dayalı olması yeterli değildir. Okulların çocuklara hedef belirlemek, çeşitli sorunlara değişik çözümler getirmek, doğru zamanlarda doğru kararlar verebilmek, yaratıcı düşünmek gibi hayati önem taşıyan becerileri de kazandırabilmesi gereklidir.

Okullar, okul öncesi eğitimden itibaren çocuklara en planlı eğitim ve öğretim faaliyetlerinin uygulandığı kurumlardır. Okullar çocukların ilgi alanlarını belirleyerek meslek seçimine kadar uzanan süreçte temel bilgileri vermenin yanı sıra onların sahip oldukları yeteneklerini keşfedip, destekleyici ve geliştirici bir eğitim-öğretim programı da uygulamak ile yükümlüdür. Çünkü çocuklar örgün eğitime katılmalarından itibaren zamanlarının büyük bir bölümünü okul ortamında geçirmektedirler. Bunun sonucu olarak okul, çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal gelişimlerini tamamlamaları konusunda çok önemli etkilere sahiptir.

Okullarımızda daha çok örtük program içerisinde öğretilen değerler ve karaktere etki eden temel bileşenlerin, öğrencilerimize kazandırılması konusunda ne kadar etkili

olduğumuz ile ilgili daha çok araştırma ve bunların sonuçlarından hareketle geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Çünkü çocukların kişilik gelişimlerinin şekillendiği bu dönemde yapılan hatalar gelecekte çok büyük hatalara ve kayıplara neden olmaktadır. Özellikle okullarda artan şiddet olaylarının en önemli nedenlerinden biri de çocukların kişilik gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde geliştirebilecekleri ortamlar yaratamamamızdır. Öğretmenlerin, okul yönetiminin, ailelerin ve de okul personelinin çocukların gelişimlerine işbirliği içerisinde en etkili katkıyı yapmaları gerekmektedir. Yapılan araştırmalar da suç işlenmesini engellemek için çocuğun sağlıklı sosyalleşmesinin sağlanması önerilmektedir. Ödül ve ceza uygulamaları çocukların suçluluk duygusunu hatalı öğrenmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle bu uygulamaları yapan kişiler son derece dikkatli olmalıdırlar. Bu araştırma sonucunun yöneticilere çocukların gelişimlerinde duygusal standartlar oluşturmaları konusunda yol göstereceği düşünülmektedir.

2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe giren ve Türkiye'nin de imzaladığı Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi 29. maddesinde belirtildiği gibi; “Çocuk eğitiminde çocuğun kişiliğinin zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi; insan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi; çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi; çocuğun, anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda yaşamanın sorumluluklarını üstlenecek şekilde hazırlanması ve doğal çevreye saygısının geliştirilmesi ve 27. maddede belirtildiği gibi her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma hakkı vardır” (<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhak/pdf01/137-160.pdf>), şeklinde çocuğun eğitimle ilgili hakları verilmiştir. Bu maddede açıkça ifade edildiği gibi çocuğun öncelikle eğitimine önem verilmektedir. Çocuğun; saygı, hoşgörü, kültür ve değerlerinin bilinci, bedensel, ruhsal ve ahlaki gelişimi öne çıkartılmıştır. Bu maddelerde göz önüne alındığında eğitimin önemi bir kez daha gündeme gelmektedir. Okullarda öğretimden önce eğitime ağırlık verilmelidir. Okul yöneticilerine eğitimin öneminin kavratılması gerekir. Bu yüzden her okul müdürü duygusal standartlar oluşturarak eğitim vermelidir. Duygusal standartlar çocukların dikkatli, katılımcı, üretken ve toplumun sorunlarına duyarlı olmasına yardımcı olur. Öğrencilerin toplumsal, sosyal ve demokratik gelişimlerinde çok büyük

öneme sahip olan bu değerlerin araştırılması ileriye dönük araştırmalara ışık tutacak önemli bulgular ortaya çıkaracaktır.

1.9.Sayıtlar

1. Okul müdürlerinin duygusal standartları oluşturması eğitimin kalitesini artırmaktadır.
2. Okul müdürlerinin duygusal standartları oluşturması; yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin işbirliği ile gerçekleşmektedir.
3. Duygusal standartların belirlenmesinde yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin en uygun veri toplama yöntemi ve hazırlanan görüşme formu geçerli ve güveniliridir.
4. Konunun kendileri için önemli olduğunu düşündüklerinden yöneticilerin görüşme sorularına samimi cevap vermeleri için gerekli önlemler alınmıştır.

1.10. Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Bu çalışma sadece okul yöneticilerinin okullarında uyguladıkları ve uygulanabilecek duygusal standartlar ile sınırlıdır.
2. Araştırmada toplanacak veriler 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale İli Ayvacık ilçesinde bulunan dört ilköğretim okulundaki okul müdürleri, müdür yardımcıları, öğretmenler, öğrenci meclisi temsilcileri ve okul-aile birliği başkanlarının görüşleri ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, veri toplama araçları açısından; problemin ortaya konmasında ve görüşme sorularının hazırlanmasında literatür taraması, yönetici görüşlerinin alınmasında kullanılacak görüşme formu ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma, görüşmeyi yapmayı kabul eden öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.
5. Görüşme formunda, isimlerin ve kimliklerin açığa çıkartılmaması için isim ve okul bilgisi sorulmamıştır.

1.11. İlgili Araştırmalar

Yapılan alanyazın taraması sonucunda konu ile ilgili doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak yol gösterilebilecek çalışmalar bulunmaktadır. Türkiye’de yapılan çalışma bulunmamaktadır. Bu yüzden sadece Uluslar arası alanda yapılan çalışmalar olarak ele alınmıştır.

1.11.1. Uluslar arası Alanda Yapılan Araştırmalar

The Wisconsin Youth Risk Behavior Survey and Search Institute’s(Wisconsin Gençlik Risk Davranışı Anketi ve Arama Enstitüsü'nün) tarafından yapılan bir araştırmada; okullarından, ailelerinden ve ait oldukları toplumlardan büyük beklenti ve destek gören öğrencilerin okullarında riskli hareketlerden uzak durduğu, kurallara uydukları sonucu bulunmuştur.

Araştırmaya göre başarılı okulların duygusal yapıları yedi maddede toplanmıştır. Bunlar: temel değerler, güvenli okul çevresi, aile ve toplum ilişkileri: sosyal konular, olumlu ilişkiler, öğrenci öğrenmesine odaklanma ve yüksek beklentidir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölüm, araştırma modeli, evren ve çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması alt bölümlerinden oluşmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

İlköğretim okullarında duygusal standartlara ilişkin görüşler, nitel araştırmada bir veri toplama tekniği olan görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Görüşme, çoğun, yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir (Karasar, 2006; 165). Bu yüzden çalışma nitel özellik taşımaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu, 2009–2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ili Ayvacık ilçesindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan müdür, müdür yardımcısı, öğretmen, öğrenci temsilcisi ve okul-aile birliği başkanları oluşturmaktadır. Çalışma grubuna OGYE' de görevli öğretmenler seçilmiştir. Ayvacık ilçesinden 4 okul seçilmiştir. Şimşek ve Yıldırım (2000)' in belirttiği gibi nitel araştırmalarda birincil amaç, genelleme

değildir. Yani olguları önce parçalara ayırıp çalışarak bulunan sonuçları evrene genelleme amacı yoktur. Bu nedenle araştırmada örnekleme gidilmemiştir.

Katılımcıların Özellikleri: Bu araştırmanın çalışma grubu, Çanakkale ili Ayvacık ilçesinde bulunan 4 ilköğretim okulunda görev yapan okul müdürleri, müdür yardımcıları, OGYE’ de görevli öğretmenler, öğrenci temsilcileri ve okul-aile birliği başkanları oluşturmaktadır. Katılımcılar 5 kadın, 18 erkek olmak üzere toplam 23 kişidir.

		Cinsiyet	
		Kadın(n)	Erkek(n)
Müdür	4	-	4
Müdür Yardımcısı	3	-	3
Öğretmen	8	2	6
Öğrenci Temsilcisi	4	2	2
Okul-Aile Birliği Başkanı	4	1	3
Toplam	23	5	18

Tablo 1. Çalışma Grubunun Görev ve Cinsiyete Göre Dağılımı.

Araştırma sürecinde çalışma grubu içerisinde cinsiyet açısından eşit dağılım sağlanması amaçlansa da görüşme yapılacak öğretmenlerin katılımlarının gönüllülük ve görüşme yapılacak makamların belli olmasından dolayı cinsiyete bağlı eşit dağılım yapılamamıştır. Görüşmelerde her branştan öğretmenden görüş alınmaya özen gösterilmiştir. Gönüllülük esasına göre katılım sağlandığından seçimler sınıf öğretmenliği başta olmak üzere farklı dağılım göstermektedir. Sınıf Öğretmenleri, Okulöncesi Öğretmeni, Türkçe Öğretmeni, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni ve Matematik Öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelere gidilen okullarda, görüşme sırasında bütün görüşmeciler ses kayıt cihazı kullanılmasına rağmen görüşme taleplerini olumlu karşılamışlardır.

Görüşmelerin gerçekleştirilmesi sürecinde, örneklem grubundaki bütün katılımcılar görüşme taleplerini kabul ederek görüşmeleri gerçekleştirmişlerdir.

Görüşmelerde görüşmecilere kıdemleri, branşları gibi bilgiler sorulmuş ancak değişken olarak kullanılmayacağı için kayıt altına alınmamıştır. Katılımcı okul yöneticilerinin hepsi mesleklerinde 15 yılı doldurmuş deneyimli yöneticilerdir. Görüşülen öğretmenlerde ise hepsinin meslek hayatlarında 10 yılı doldurmuş öğretmenlerdir.

Araştırmacı tarafından bütün ses kayıtları dikkatle kontrol edilmiş, bozuk kayıt olmadığı tespit edilmiştir. Görüşmecilerin diğer görüşmecilerden etkilenmemesi, rahat görüşme yapılabilmesi açısından birebir görüşme ortamları oluşturularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmecilere görüşme sırasında aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1. İlköğretim okullarında bulunan standartlar nelerdir?
2. Duygusal Standartlar oluşturmada önem verilmesi gereken değerler nelerdir ve bu değerleri gerçekleştirmek için neler yapılabilir?
 - a. Duygusal standartları oluşturmada eşitlik değerini nasıl kullanabiliriz?
 - b. Duygusal standartları oluşturmada farklılık değerini nasıl kullanabiliriz?
 - c. Duygusal standartları oluşturmada dürüstlük değerini nasıl kullanabiliriz?
 - d. Duygusal standartları oluşturmada katılımcılık değerini nasıl kullanabiliriz?
 - e. Duygusal standartları oluşturmada adalet değerini nasıl kullanabiliriz?
3. Duygusal Standartlar oluşturmada öğrenciye sorumluluk nasıl kazandırılır, neler yapılabilir?
4. Duygusal Standartlar oluşturmada öğrenciye katılımcılık nasıl kazandırılır, neler yapılabilir?
5. Duygusal Standartlar oluşturmada iletişimin önemi nedir, iletişim başlatmak, sürdürmek ve geliştirmek için neler yapılabilir?

6. Duygusal Standartlar oluşturmada nasıl bir değer sistemi oluşturulabilir, neler yapılabilir?

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada okulun verileri nitel araştırmalarda bir veri toplama tekniği olan yarı-yapılandırılmış gürüşme tekniği kullanılmıştır. Birçok kimse, düşündüklerini açıklamada, sözlü anlatımı yazılı anlatıma yeğler. Bunun başlıca nedenleri arasında, yazı ile yanlış anlamların daha fazla olabileceği, ek açıklamalarda bulunma olasılığının sınırlı olması; verilen bilgilerin, belgelenmiş bir sorumluluğunun yüklenilmek istenmemesi ile gürüşmenin, çoğun, daha rahat ve daha az zaman alması sayılabilir (Karasar, 2000; 166).

Gürüşme soruları, araştırmanın amacı ve alt amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan gürüşme formu ve ses-kayıt cihazı kullanılarak müdür, müdür yardımcısı, öğretmen, öğrenci temsilcisi ve okul-aile birliği başkanlarının gürüşleri alınmıştır. Gürüşmeler birebir ve ses kayıt cihazı ile yapıldığından her gürüşmeci için en az 30 dakika ve en fazla 90 dakika gürüşmesi süresinin uygun olacağı hesaplanmıştır. Çoğu gürüşmeci ile özellikle öğrenci temsilcileri ile gürüşmeler yaklaşık 30-40 dakika arasında sürmüştür. Müdür ve müdür yardımcıları ile yapılan gürüşmeler de ise çoğunlukla 90 dakikaya yakın gürüşmeler yapılmıştır. Gürüşme süreleri ve her okuldan 6 kişi gürüşmeci seçildiği için her okul için farklı gürüşme günleri seçilmiştir. Gürüşme yapılacak okullar yerleşim yerleri, öğrenci profilleri, okulun büyüklüğü ve yöneticilerinin deneyimleri araştırılarak birbirinden farklı tipte okullar seçilmeye çalışılmıştır. Okul seçimi yapıldıktan sonra her okul müdürü ile gürüşülüp onay alındıktan sonra okullar ziyaret edilerek gürüşme yapılacak kişiler belirlenmiştir. Belirlenen kişiler ile uygun oldukları gün ve saat için randevu alınmıştır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin derslere girdiği, müdür ve müdür yardımcısının idari görevleri göz önüne alındığında gürüşmeler mesai saatleri içinde yapılmasına karar verilmiş ve derslerinin az olduğu günler öğretmenler, ders çıkışında öğrenci temsilcisi, müdür ve müdür yardımcısı ve okul-aile birliği başkanları ile gürüşmeler yapılmıştır. Gürüşmelerin farklı günlerde yapıldığı göz önüne alındığında her okul için bir hafta süre ayrılmıştır ve gürüşmeler yaklaşık olarak bir aylık bir süre içerisinde tamamlanmıştır.

Görüşme Formunun Geliştirilmesi: Görüşme formu, araştırmacı tarafından duygusal standartlar, gönül standartları gibi kavramlarla ilgili literatür taramasına dayalı olarak hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuştur. Gerekli düzeltme ve eklemeler yapılarak uygulama için hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu, 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formudur.

Görüşmelerin Yapılması: Görüşmeler görüşme yapılacak görüşmecilerden izin alarak uygun oldukları zamanlarda yapılmıştır. Görüşmede ses kayıt cihazı kullanılmasına rağmen görüşmecilere kolaylık sağlamak açısından görüşme formu da verilmiştir. Görüşme formu, çalışma grubuna alınan okullarda bütün müdür, müdür yardımcısı, öğretmen, öğrenci temsilcisi ve okul-aile birliği başkanlarının istekleri alınarak gönüllü bir şekilde katılmaları sağlanmıştır. Araştırmada, kişisel bilgiler, okul bilgileri gibi veriler değişken olarak kullanılmayacağı için ses kayıt cihazına kaydedilmemiştir. Görüşmelerin yapıldığı tarihlerde gizli çekimlerle ilgili haberlerin gündeme gelmesinden dolayı bazı görüşmeciler ilk başta tedirginlik yaşamışlar fakat sadece ses kaydı yapıldığını ve görüntü alınmadığını gördüklerinde rahatlamışlardır. Önceden belirlenen günlerde okullara gidilerek görüşmeler bireysel yapılmıştır.

Görüşmelerin yapılması sırasında karşılaşılan en büyük zorluklardan biri zaman sorunudur. Görüşmelerin birebir yapılması, kayıt edilmesi nedeniyle bir kişi için ortalama 1,5 saat zaman gerekmektedir. Görüşmecilerden her birinden bu kadar zaman ayırmaları için öğretmen ve öğrencilerin derslerinin olmadığı günleri ve zamanları, yöneticilerden toplantı, ders veya başka görüşmelerinin olmadığı zamanı, okul-aile birliği başkanlarından da çalışanlar için mesai dışı bir zamanın ayarlanması sırasında büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Görüşmecilerden randevu zamanlarının alınması sırasında görüşme süresi planlanan süreden daha uzun olmuştur.

Görüşmecilerin bir kısmının araştırmacı tarafından daha önce tanınması sayesinde görüşmecilerin bir kısmı ile mesai dışı zamanlarda görüşme yapma fırsatı bulunmuştur. Bu da görüşmelerde kolaylık ve görüşmelerin daha rahat yapılmasında etkili olmuştur.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizi ve araştırma sonuçlarının belirlenebilmesi için ilk olarak yapılan görüşmeler dinlenerek yazılı döküme geçirilmiştir. Görüşmeler yazıya aktarılırken konuşmaların aynen aktarılmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın güvenliğini sağlamak için her görüşme sonunda görüşmeciye eklemek ya da çıkarmak istedikleri görüşler olup olmadığı sorulmuştur.

Görüşmeler analiz edilirken her görüşmeci için bir kod kullanılmıştır. Bu kodlar aşağıdaki gibidir:

- M1: Görüşme yapılan birinci okul müdürü
- M2: Görüşme yapılan ikinci okul müdürü
- M3: Görüşme yapılan üçüncü okul müdürü
- M4: Görüşme yapılan dördüncü okul müdürü
- Y1: Görüşme yapılan birinci müdür yardımcısı
- Y2: Görüşme yapılan ikinci müdür yardımcısı
- Y3: Görüşme yapılan üçüncü müdür yardımcısı
- O1: Görüşme yapılan birinci öğretmen
- O2: Görüşme yapılan ikinci öğretmen
- O3: Görüşme yapılan üçüncü öğretmen
- O4: Görüşme yapılan dördüncü öğretmen
- O5: Görüşme yapılan beşinci öğretmen
- O6: Görüşme yapılan altıncı öğretmen
- O7: Görüşme yapılan yedinci öğretmen
- O8: Görüşme yapılan sekizinci öğretmen
- T1: Görüşme yapılan birinci öğrenci temsilcisi
- T2: Görüşme yapılan ikinci öğrenci temsilcisi
- T3: Görüşme yapılan üçüncü öğrenci temsilcisi

T4: Görüşme yapılan dördüncü öğrenci temsilcisi

A1: Görüşme yapılan birinci okul aile-birliği başkanı

A2: Görüşme yapılan ikinci okul aile-birliği başkanı

A3: Görüşme yapılan üçüncü okul aile-birliği başkanı

A4: Görüşme yapılan dördüncü okul aile-birliği başkanı

Verilerin yorumlanması, betimsel analiz ile yapılmıştır. Elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenerek, yorumlanmıştır. Verilerin analizinde alt problemlere ilişkin araştırma sorularına cevaplar aranmıştır. Alt problemlere ilişkin veriler incelenirken her katılımcı için o alt problem incelenmiş ve sırasıyla diğer alt problemler incelenmiştir. Her katılımcı için o alt probleme ilişkin görüşleri not alınmıştır. Katılımcıların alt problem ile ilgili görüşleri alındıktan sonra görüşleri arasındaki farklı ve benzer olan görüşler belirlenmiştir. Son olarak ise bulgular olarak değerlendirilecek görüşler kendi içerisinde sınıflandırılarak benzer ve farklı yönlerini ortaya koyacak şekilde düzenlenmiştir. Şimşek ve Yıldırım (2000), betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, verilerin analizinde katılımcıların görüşleri ve ifadeleri değiştirilmeden bulgular içerisinde örnek olarak sunulmuştur. Her görüşme dikkatlice dinlenerek karşıt, benzer ve farklı fikirler bulunmaya çalışılmıştır. Benzer ifadelerden en iyi genelleme yapan görüşmecinin ifadesi, karşıt görüşlerde ise birbirinin tam karşıtı olabilecek görüşmecilerin fikirleri ve nadir olarak bahsedilen, ortaya atılan fikirlerde ise görüşmecilerin fikirleri aynen alınarak aktarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve yorumlar ortaya koyulmuştur.

Görüşmeler; her okuldan 1 okul müdürü, 1 müdür yardımcısı, OGYE' de görev alan 2 öğretmen, okul-aile birliği başkanı ve öğrenci temsilcisi olmak üzere toplam 4 okul seçilmiş ve görüşmecilerle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılmıştır.

Bulgular görüşmecilerin alt problemler konusunda hemfikir oldukları genel görüşten başlayarak, görüşmeciler için farklı görüş ve en son varsa karşıt görüşler olarak sıralandırılmıştır.

Görüşmelerin çoğunda yönetici ve öğretmenlerin hemfikir olduğu bir görüş ortaya çıkmıştır. Bütün bu standartlar ve işlemlerden önce mutlaka öğrencinin tanınması gerektiği fikri büyük önem kazanmıştır. Tüm bu uygulamaların yerinde ve gerektiği gibi yapılması için öncelikle öğrencinin fiziki, maddi durumu, aile ortamı, gelişimi gibi özelliklerinin bilinmesi, öğretmen tarafından tanınması gerektiği vurgulanmıştır.

Ortak bir görüş ise; öğretmenlerin özellikle ilköğretim 1. kademe ve okulöncesi öğretmenlerinin öğrencilerin gözünde model olduğu, kişilik ve davranışlarının büyük ölçüde model alındığıdır.

3.1.İlköğretim Okullarında Var Olan Standartlar

Birinci alt problem için öncelikle “İlköğretim okullarında bulunan standartlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Okullar öğrencileri gelecek için gerekli bilgilerle yüklemek yerine, bilgilerin yaşamda bütün ihtiyaçları karşılamayacağı görüşüyle sadece sözel ve sayısal zekayı geliştirmekle yetinmemesi gerekir. Bunların yanında öğrencinin kinestetik, ritmik, görsel ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü eğitim uygulanması gerekmektedir. Eğitim, öğretimin ilk basamağı konumundadır. Görüşmeciler, okulun en önemli işlevinin eğitim olduğunu, eğitim tam olarak yapılmadan öğretimin yararlı olmayacağını ifade etmişlerdir. Eğitimin öncelikli olmasını belirten Y2, mevcut standartlara ilişkin görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“...her çocuk farklı ailede, farklı çevre ve farklı koşullarda doğup büyüyorlar. Okul hayatı boyunca her biri aynı öğretimden faydalansa da mezun olup topluma birer vatandaş olarak katıldıklarında öğretimleri sadece maddi ihtiyaçlarını karşılama devresinde önem kazanıyor...”

Öğretim sadece hayatımızda maddi değer olarak görülüyor. Sosyal bir varlık olan insanın toplumda varlığını sürdürebilmesi için bir takım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Okuldan yüksek akademik başarı ile mezun olan öğrenciler hayattan yüksek başarılar elde edemeyebilir. Çocuğun okulöncesi eğitimi başta olmak üzere ilköğretimden itibaren çocukta duyguların davranış haline getirilmesi, başarılı bir eğitim sağlanması amaçlanmaktadır. Burada en önemli görev okul yöneticilerine düşmektedir. İyi bir okulun koşulu iyi bir yöneticidir gerçeğinden hareketle, okul yöneticisi okulun veya öğretimin nerede olduğuna, nereye gideceğine karar veren kişidir.

Okullarda eğitime gereken değer verilmediğini ifade eden A2, *“...en önemli husus yönetici ve öğretmenlerdir. Öğrencinin aileden çıktıktan sonra karşılaştığı, kendisine örnek aldığı kişiler yönetici ve öğretmenleridir...”*. şeklinde görüşünü ifade ederek okulun öğrenci gelişimindeki yerine değinmektedir.

Eşitlik bireyler arasındaki kapasite ve toplumsal fırsatların kullanılmasında, bireylerin eşit avantajlara sahip olması fikrini Y1 şu şekilde açıklamaktadır: *“...yönetmelikte de belirtildiği gibi eğitimde fırsat eşitliği ilkesi çerçevesinde bütün*

öğrenciler eşittir, ücretsiz ve kaliteli eğitim bütün öğrencilerin hakkıdır. Bunlar okul yönetimi tarafından bütün öğrencilere adil bir şekilde sağlanmalıdır...”

Eşitlik kavramının önemine değinen O3 ise, “...Herkes öğrenebiliyor ama biri 1 adım ilerlerken biri 2 adım ilerleyebiliyor. Bizim amacımız herkesin öncelikle bir basamak yani gerçek kazanması gerekeni verip, daha üst düzeyde alabilene de onu vermek...” görüşünü belirterek öncelikle öğretmen ve yönetici olarak bizlerin eşitlik kavramının tam olarak önemini anlamamız gerektiğini belirtmektedir.

Eşitlik kavramının ilk olarak ailede verilmesi gerekir. Öğrenci okula gelene kadar ailede temel olarak eşitlik, adalet, adil olma gibi kavramlarla karşılaşmış olması okuldaki öğrenmelerine temel oluşturmaktadır. Eşitlik kavramının öncelikle ailede verilmesi gerektiğini belirten M3 ise, “...insan hakları kavramlarını veriyoruz. Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf seviyesinde veriyoruz bu dersi. Biz öğrencilere öğreteceğiz onlar da ailelerine. İnsan haklarını iyi öğrenmeliyiz ve uygulamalıyız. Önce demokrasi ailede başlamalı okulda iyice zihinlerine yerleşmelidir...” şeklinde ifade ederek öğrencilere eşitlik, demokrasi gibi kavramların okullarda ne kadar verilmeye çalışılsa da ailede bu eğitimin temelini almadan ve ailede eğitime devam etmeden faydalı olmadığını belirtmektedir. Bu görüşleri savunan ve ekleyen M4 ise, “...ilköğretim yıllarında kazandırılan eşitlik kavramı ile öğrenci daha demokratik olabiliyor...” şeklinde görüşünü ifade ederek eğitime ne kadar erken yaşta başlanırsa o derece faydalı olacağı şeklinde görüş belirtmiştir.

Hiç kimse aynı değildir, bireylerin farklı özellikleri dezavantaj olarak görülmemeli bunlar açığa çıkarılmalıdır açıklamasında bulunan O2 ise, “...öğrencilerin farklı yönlerini açığa çıkarmalı yani öğrenci hangi alanda başarılıysa o yönde öğretmen bunları ortaya çıkartıp, yönlendirmelidir. Her birey yetiştiği ortam gereği, ailesinin durumundan dolayı farklı farklı özelliklerdedir. Öğretmen bu farklılıklardan yararlanarak başarıyı artırabilir. Her öğrenci farklı bir dalda başarılıdır. Bu farklılıkları fark edip bunları kabullenmeli ve eğitimde olumlu yönde kullanmalıyız...” şeklinde görüşünü belirterek bireyler arası farklılıkların öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini, bu farklılıkların açığa çıkarılması gerektiğini belirtmektedir.

Kalıtımın zekâ üzerinde büyük bir etkisi vardır. Kalıtım zekânın kapasitesinin şekillenmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Öğrenciler arasındaki farkların kalıttan kaynaklandığını, bu farklılıkların giderilemeyeceğini aksine farklılıkların kabullenilmesi

gerektiğini ifade eden O4 görüşünü şöyle açıklamaktadır: “...farklılığın kalıtsal olduğu, genlerden geldiği kabul edilmelidir. Bu açıdan her öğrenci farklıdır...”.

Dürüstlük özelliği öncelikle ailede başlar sonra okulda yine ailenin desteğiyle geliştirilmesi gerekir. Okulda güvenli, herkesin duygularını rahatça ifade edebildiği, kişisel bilgilerin gizli tutulduğu ama herkesi ilgilendiren bilgilerin paylaşıldığı bir ortam oluşturulması gerekmektedir. Veli bilgilendirilmesi de okul-aile dayanışmasını ve işbirliğini geliştirdiği söylenebilir.

Her bireyin katkı sağladığına inanan Y2, “...Mutlaka her birey bulunduğu topluma bir şekilde katkı sağlar. Biz bunların çoğu zaman farkına varmayız. Öğrencilerin katılımcı olmalarını sağlayabiliriz. Öğrencilerimizi katılıma teşvik etmeliyiz. Her bireyin farklı olduğunu ve her bireyin bir şekilde gücü oranında katkı sağlayabileceğine inanmalıyız. Bunun için de öğrenciye küçük görevler verebiliriz. İlgileri ve yapabilecekleri doğrultuda öğrenciye görevler verebiliriz. Görevi verdikten sonra öğrenciden gelen dönütler doğrultusunda takdir edebilmeliyiz...” şeklinde görüş belirterek her bireyin kendi ölçüsü oranında katkı sağlayabileceğini görerek öğrenci özelliklerine göre yapabilecekleri görevler vererek katılıma teşvik etmek gerektiğini belirtmektedir.

Yöneticiler öğrenci başarısının değerlendirilmesinde ölçüt olarak sadece akademik zekânın kullanılmasının yanlış olduğunu vurgulamaktadırlar. Her öğrencinin farklı olduğunu, farklı öğrenme yeteneklerine sahip olduğunu düşündüğümüzde öğrencinin başarılı olduğu zekâ alanında gelişmesi için desteklenmesi gerekmektedir.

Hak edene hak ettiğini vermek gerektiğini belirten O1, “...herkese eşit davranmalı ve herkese aynı davranış karşısında aynı tepkide bulunmalıyız. Yeni not sisteminin adaleti yerine getirdiğini düşünüyorum. Not olarak 5 alınmasına rağmen puan olarak karşılığının verilmesi öğrencide adalet duygusunu uyandırır. Çalışan öğrencinin çalışmaya göre farkı, hak edene hakkının verilmesi gerekir...” şeklinde görüş belirtmiştir.

Değişen değerlendirme sistemi ile öğrenci başarılarının değerlendirilmesinde uygulamasına başlanılan puanla değerlendirmenin adaleti sağlamada bir ölçüde olsa önemli olduğu görülmektedir.

Örnek olmanın önemine değinen M3, “...öncelikle biz adil ve tutarlı olmalıyız. Kimseyi tek bir davranışa göre yargılamamalıyız. Öğrenciyi tanıyıp öne çıkan özelliklerini

göstermeli, baskın yönünü ilerletmeye çalışmalıyız...” şeklinde görüş belirterek adil olmanın ve öğrenciyi tanımanın önemine değinmektedir.

Yasaların verdiği sorumluluklara değinen M2, “...yönetici olarak personeline ve öğrencilerine karşı 657 sayılı Devlet memurluğu kanununun verdiği görev ve yetkileri yerine getirmekle sorumludur...” şeklinde görüş belirterek kendi sorumluluğuna da değinip öncelikle kendi sorumluluklarının bilincinde olmanın önemini belirtmektedir.

Okullarda her eğitim-öğretim döneminde yönetmeliklerde belirtilen kulüplerden öğrenci ilgi, istek ve okul imkânlarına göre eğitsel kulüpler oluşturulmaktadır. Her eğitsel kulüp yönetmeliklerinde belirtilen amaçlara göre yapacağı çalışmalarla öğrencinin ilgi duyduğu alanlarda sorumluluk kazanmasını amaçlamaktadır. Bu konuda O6 şu şekilde açıklamaktadır:

“...sınıf içinde her kulüpten öğrencilerimiz var, herkes bir kulübe katılmak zorunda. Her öğrenci üyesi olduğu kulüp doğrultusunda sınıfta görevler üstleniyor. Kütüphane kulübü sınıf kitaplık listesini hazırlıyor, temizlik kulübü sınıf temizliğinden sorumlu. Öğrenciler bu gibi davranışlar üstlenerek sorumluluk almış oluyorlar...”

Eylül 2004/2564 nolu Tebliğler Dergisinde yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi ile kararlarına katılımcı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu konuda Y3 şu şekilde görüşünü belirtmektedir: “...sınıfta veya okulda çoğu seçime, görüşe öğrencilerin katılımını sağlamalıyız. Biz sadece gözlemci, rehber olacağız. Hiçbir şekilde karışmayacağız. Okullardaki demokrasi uygulamaları bunlara çok güzel bir örnektir. Okullarda öğrenciler artık belirli oranda propaganda yapıyor, arkadaşlarının oylarını almaya çalışıyor. Okullardaki Okul Meclisi ve Demokrasi Eğitimi öğrencileri kararlara katılıma ve okulu ilgilendiren kararlarda söz sahibi olmalarını sağlayan önemli bir gelişmedir...”

Ortak yaşantı alanlarına değinen O5, “...kendimi çocukların yerine koyuyorum. Çocuklarla daha iyi iletişim kurmak için onların yaptıklarını yapmaya çalışıyorum. Mesela günümüzün çizgi filmlerini izliyorum. Sevsem de sevmesem de izliyorum. Çocuklara o kahramanları kullanarak yaklaşıyorum...” şeklinde görüş belirterek öğrenci seviyesine inebilmenin, onlarla empati kurabilmenin gereği ve önemini vurgulamaktadır.

İletişimin duygusal standartlar oluşturma açısından kilit nokta konumundadır. Görüşmeciler her türlü etkinliğin iletişim sayesinde başladığını belirtmektedirler. Aile-

öğrenci-okul iletişiminin sağlanması gerektiğini bunun için de öğrenci, veli, yönetici ve öğretmenlerin bir araya gelebilecekleri tiyatro, seminer, sergi, geceler ve törenler gibi etkinliklerin birlikte düzenlenmesinin faydalı olacağını belirtmektedirler. Yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerle olan iletişimlerini artırmalarının yolu ise; başta öğrencileri tanımak ve görevini severek yapmak olduğunu belirtmektedir.

Okullarda kurulan ekiplerin önemine değinen M4, “...okul kültürü oluşturma, geliştirmede kurulan OGYE’ler daha etkin kurulup, yapılandırılmalıdır...” şeklinde görüş belirterek ekiplerin sadece kurulup bırakılmaması, okulu geliştirmek için öğretmen-öğrenci-veli-yönetici olarak herkesin birlikte çalışması gerektiğini belirtmektedir.

Bütün imkânlar ulaşılabilir olmalıdır diyen Y2, “...öncelikle öğretmenler arasında bir birlik, dayanışma oluşturmamız ki böylece öğrencilere örnek olabiliriz. Okuldaki bütün imkânlar öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılabilir olmalıdır. Örneğin fotokopi makinesi, yazıcı, bilgisayar gibi araçlar öğretmenler odasında bulunmalı ve öğretmenlerin kullanımına açık olmalıdır. Eğer kullanamayan varsa bilgilendirme yapılmalı, kullanması sağlanmalıdır. Yapılması gerekenler çok iyi planlanmalı, yapılamayanların ise neden yapılmadığı sorgulanmalıdır...” şeklinde görüş belirterek öğretmenler arasındaki ilişkilerin öğrencilere örnek olduğundan ilişkilerde dikkatli olunması gerektiği ve bütün imkânlardan bütün öğrencilerin eşit bir şekilde yararlanması gerektiğini belirtmektedir.

Yetki vermek gerektiğini O1 bir örnekle açıklamaktadır:

“...temizlik alışkanlığını kazandırmak için sınıfımıza temizlik seti aldık ve 2 öğrenciyi sorumlu yaptık. Rutin temizlik kontrolleri ile temiz gelip gelmediğimizi sürekli kontrol ederek öğrencilere bu bilinci yerleştirmeyi başardık...”.

Görüşmeciler sorumluluk konusunda farklı farklı görüşler belirtmişlerdir. Sorumluluk bilincinin temellerinin ailede atıldığı, okulun gelişmesini sağlayan bir kurum olduğunu belirtmektedirler. Bu yüzden okul-aile işbirliği büyük önem kazanmaktadır. Öğretmenler sorumluluk kazandırmada öğrencilere küçük, yapabilecekleri görevlerden başlayarak gittikçe zorlaşan görevler vermeyi, görevin yanında sahiplenebilecekleri ölçüde yetki vermeyi ve görevlerin sonunda adil bir ödül-ceza sistemi ile sonuçlandırmayı önemli görmektedirler.

Okullardaki önemli başarılar yaratmanın önemini vurgulayan Y2, “...okuldan birkaç öğrencinin sınavda başarılı olması o okul için büyük bir reklamdır. Okulun çevrede başarılı olarak tanınmasını sağlar...” şeklinde görüş belirterek sosyal veya akademik yönden başarılı öğrencilerin okula büyük katkısı olduğunu belirtmektedir. Bu görüşü destekleyen A3, “...belirli bir dalda yüksek başarı gösterilebilir. Bu sadece akademik olmayabilir. Mesela bir masa tenisi takımı oluşturulur bu ilde başarılı olur, kendini kanıtlar. Bu şekilde değişik dallarda yüksek başarılar hedeflenebilir...” şeklinde görüş belirterek öğrenci gelişiminin sadece akademik olarak düşünülmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Görüşülen öğretmen, yönetici ve okul-aile birliği başkanlarının ifadeleri, öğrencilerin eğitiminde aileden sonra ilköğretim okullarının öğrencinin duygusal gelişiminde önemli bir yere sahip olduğuna işaret etmektedir. Öğrencilerin ilköğretim okullarında kazandıkları davranışların yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin öğrencinin duygusal gelişimindeki önemine bakıldığında, öğrencilerin gelişiminde belirleyici unsurun ilköğretim yöneticisinin uyguladığı eğitim politikası olduğu vurgulanmaktadır. Yöneticinin yanında öğretmenler ve okul çalışanları da öğrenci eğitimine destek vermektedirler.

Yapılan görüşmeler neticesinde, ilköğretim okullarında var olan standartlar sorusuna adalet, dürüstlük, eşitlik, sorumluluk, katılımcılık, paylaşımcılık, işbirliği, özgüven değerleri ortaya çıkmıştır. Kimi yöneticilerin bilerek kimilerinin bilmeden bu değerleri öğrencilere kazandırmaya çalıştıkları görülmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı incelendiğinde çalışmanın amacında belirtilen duygusal standartların öğrencilere ilköğretim 1. sınıftan itibaren verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Hayat Bilgisi dersi öğretim programında öğrencilere kazandırılacak becerilere baktığımızda; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, karar verme, güvenlik ve korunmayı sağlama, özyönetim gibi becerilerin duygusal standartların içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle değiştirilen program sayesinde öğrencilere 1. sınıftan başlayarak ilköğretim 3. sınıfa kadar Hayat Bilgisi dersleri öğretim programında belirtilen beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu beceriler ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen kişisel nitelikler; özsaygı, özgüven, toplumsallık, adalet, hoşgörü, barış, yardımseverlik, dürüstlük, doğruluk, vatanseverlik, kültürel

değerleri koruma ve geliştirme şeklinde sıralanmaktadır. Bu nitelikler çalışmanın amacını oluşturan değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Amacına uygun gerçekleştirilen bir Hayat Bilgisi dersi ile kazandırılmak istenen nitelikler temel olarak bu derste öğrencilere verilmektedir.

Yeniliklere ayak uyduran, sürekli kendini yenileyen bir yönetici yenilenen öğretim programını inceleyerek yapılan değişiklikleri uygulama ve uygulatma yoluna gidecektir. Görüşmelerin yapıldığı okullarda yeniliklere ayak uyduran yöneticilerin duygusal standartların farkında olduğu ve öğrencilerde duygusal standartlar oluşturmak için bir takım çalışmalar içinde oldukları görülmektedir. Bu çalışmaları; öğrencilerin kararlara katılımını sağlama, seçmeli ders ve kulüplerin oluşturulmasında söz sahibi olma, belirli gün ve haftalarda öğrenci, veli ve çevre katılımını teşvik etme ve katılımı sağlama, okul-aile işbirliğini geliştirmek için ailelerle bir araya gelinebilecek tiyatro, eğlence, piknik, şiir dinletisi gibi etkinlikler düzenlemek şeklinde sıralanabilir.

3.2. Okul Yöneticilerinin Duygusal Standartları Oluşturma Düzeyleri

Alt problemlere bağlı olarak görüşmecilere “Duygusal standartları oluşturmada eşitlik değerini nasıl kullanabiliriz?” diye sorulmuştur.

Görüşmecilerin bu soruya verdikleri cevapların yaklaşık %95’ini “Duygusal standartları oluşturmada eşitlik kavramı çok önemli ve etkilidir” görüşü oluşturmalarına rağmen görüşmecilerin % 78’i eşitlik kavramına gereken önemin verildiğini, % 22’si eşitlik kavramının uygulanmadığı, uygulanması için gerekli şartların oluşturulmadığını belirtmektedir.

Eşitlik kavramının her yerde çok önemli olduğunu ifade eden M1 ise, “...Eşitlik sınıf düzeylerinde de yapılmalı, böyle yapılan okullarda daha fazla başarı elde edildiği gözlenmiştir. Öğrencilerin tümüne bakılmalı. İyi olan öğrenci başarılı olup devam edecek, ama arkada kalan çocuklar bırakılmamalı, onlar da desteklenmeli. Herkesin çıkabileceği seviyeye kadar tüm eğitim ortamlarında, tüm materyaller, tüm öğrencilere sunulması lazım...” görüşünü belirtmiştir.

Okul hiyerarşisinde en üstte yer alan okul yöneticisi tüm duygusal standartların oluşturulmasında çok etkilidir. Okul yöneticilerinin eşitlik kavramını hissettirmede büyük

bir yeri olduğunu ifade eden T1, ...”Müdürümüz eşit davranmalı, bunu da bize hissettirmeli. Mesela bir yarışmaya istekli olanların katılmasını sağlayabilir. Maddi durumları elverişli olmayanlara gerekli ortamı sağlayıp, herkesin öğrenebileceğini gösterebilir...” ifadesinde bulunurken, bu öğrencinin görüşlerini destekleyen T2 ise, “...Müdür hem sözleriyle hem davranışlarıyla eşit davranmalı ve bunu hissettirmeli...” şeklinde görüşünü ifade ederek okul yöneticisinin teorik olarak eşitlik kavramının önemini öğretmekle kalmaması bunu davranışlarıyla göstererek öğrencilere örnek olması gerektiğini belirtmektedir.

Okul yöneticisinin eşit davranması, eşitlik kavramının önemini vurgulaması üzerine T3 ise, “...bir görev dağılımında birisine görev verildiğinde diğer arkadaşlarımıza da verilmeye çalışılıyor. Kimse görevsiz bırakılmamaya çalışılıyor. Demokrasi kavramı olduğunu, herkesin eşit olduğunu anlıyoruz böylelikle. Herkese aynı şartlar sağlanıyor...” açıklamasında bulunarak demokrasi kavramına eşitlik kavramıyla bağlantı kurmuştur.

Eşit davranışların sadece okul yönetiminde sınırlı kalmamasını belirten O1 ise, “...önce okul yönetimi sonrasında öğretmenler tamamen eşit davranmalı. Şöyle ki onlara bir görev verileceği zaman, örneğin bir program düşünelim. Sürekli öğrencilerden bir tanesine görev vermek, sürekli aynı öğrenciye şiir okutmak veya sürekli aynı öğrencilere aynı görevleri yaptırmak, diğer öğrencilerde o öğrenci veya öğrencilere farklı davranıldığı, eşit bir uygulama yapılmadığı izlenimi oluşturur. Aslında öğretmenler bütün öğrencilere görevleri eşit dağıtarak herkese eşit davranıldığını hissettirmeleri gerekir. Öğretmenler, öğrencilerin gerekli bilgilerden, olanaklardan eşit şekilde faydalanmasını sağlayabilir. Sırf olanaklar değil duygu açısından da eşit olduğunu hissettirmeli, bir dokunma, saçını okşama gibi davranışlarla duygusal açıdan da eşit olduğu öğrencilere gösterilmelidir...” ifadeleriyle öğretmenlerin de eşitlik kavramının öğretilmesi, davranış haline getirilmesinde büyük ve önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir.

Eşitliğin sadece fiziksel olarak sağlanmadığını belirten Y3 ise, “...eğer öğrencilere eşit olduklarını hissettirmek istiyorsak bir duygu birliği sağlamak gerekiyor. Ona da motivasyon diyoruz zaten. Öncelikle öğrencileri motive etmek, güdülemek lazım ki eşit olsunlar, yoksa öğrenciler aynı ortama girmekle eşit olmuyorlar ama duygu birlikteliği sağlandığında eşitlik sağlanmış ya da bir adım atılmış olur...” şeklindeki ifadesiyle sadece aynı fiziki imkânların sağlanarak eşitlik kavramının öğrencide oluşamayacağını, eşitlik

kavramının öğrencilerin duygularında da yaratılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca eşit davranmak için öğrenciyi tanımak gerekliliğini M4 şu şekilde açıklamıştır;

“...eşit davranabilmek için öğrenciyi yeteri kadar tanımak lazım. İnsandır birinin karakteri diğerine benzemez. Aynı madde değil ki aynı baskıyı yapalım ya da bir maden değil ki aynı derecede kaynatalım. Hepsi farklıdır, onu tanırsanız o derecede eşit olur ve davranırsınız...”

Dürüstlük öncelikle ailede kazanılır. Bunun için öncelikle ailenin ele alınmasını belirten M3, *“...öğrenciden dürüstlük davranışını beklemek için öncelikle ailesine bakmalıyız. Aileden sevgi, ilgi, kabul görüyor mu?...”* ifadesi ile ailenin dürüstlükte önemli olduğunu, okula gelmeden önce ailede öğrendiği davranışların yaşamında büyük bir yeri olduğu bu yüzden de öğrencinin ailesiyle birlikte düşünülmesi ve öğrenci için gerekli çalışmaların aile işbirliğiyle yapılması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmaya katılan müdür yardımcılardan Y2, *“...2 çocuk aynı davranışı yaptığında farklı tepkiler veriyorsanız bu mutlaka çocukta bir yerde ilgisini çeker.. Çocuklara güvenmemiz lazım. Bazen de çatışma ortaya çıkabiliyor bu da genelde evden kaynaklanıyor. Okulda ve evde farklı muameleye maruz kalan öğrencilerde çatışma ortamı ortaya çıkıyor. Bu yüzden aile eğitimi de verilmelidir...”* şeklinde görüş belirterek öğrencinin eğitimini sadece okulda almadığını, aile ve okulda farklı muameleye maruz kaldığında çatışma durumu oluşabileceğini bu yüzden ailenin eğitimde çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir.

Öğretmen de hata yapabildiğinde kabullenmeli diyen O3, *“...öğretmen de yaptığı hatalı bir davranış sonrasında öğrenciden özür dileyebilmelidir. Bu davranış öğrencinin gözünde bir büyüklük, dürüstlük olarak benimsenecektir. Öğretmen gerektiği zaman öğrenciyle arkadaş olabilmelidir...”* görüşü ile öğretmenin hata yaptığında özür dilemesini, gerektiğinde şakalar yaparak dersi cazip hale getirmesini ve gerekirse öğrencinin seviyesine inerek arkadaşı olmasını ifade etmiştir.

Öğrencinin aileden çıktığı, okula başladığı anda kendine rol model aldığı kişi öğretmenidir. Öğretmen öğrencinin gözünde özellikle ilköğretim birinci kademe öğrencileri için anne ve babadan sonra gelmektedir. Öğrencinin gözünde öğretmenin en iyi örnek olduğunu belirten O2 ise, *“...eşitlik öğrencilere okulda anlatılmıyor, benim de bir öğretmen olarak bu eğitimde bir rol oynamam lazım, pozitif örnek olmam gerekiyor. Örneğin sigara konusunda, sevecenlik konusunda, mutlu yaşam konusunda...”* şeklinde

görüşünü ifade ederek eşit davranmaktan önce öğrencilere eşit olduklarını hissettirmemiz gerektiğini belirtmektedir.

Bu alt probleme ilişkin soru ve cevaplar incelendiğinde, görüşmecilerin büyük çoğunluğunun eşitlik kavramının önemli olduğu, bunu sağlamak için de yönetici ve öğretmenlerin gereken ilgi ve önemi verdikleri görülmektedir. Görüşmecilerin %22'si ise eşitlik kavramının önemli olduğu ancak elde olmayan şartlardan dolayı eksik ya da hiç uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Görüşmecilere “Duygusal standartları oluşturmada farklılık kavramının önemi nedir, farklılık değerini nasıl kullanabiliriz?” diye sorulmuştur.

Görüşmecilerin bu soruya verdikleri cevapların yaklaşık %96'sı “Duygusal standartları oluşturmada farklılık kavramı çok önemli ve etkilidir” görüşü oluşturmaktadır. Görüşmecilerin %4'ü farklılık kavramının sınıf ortamında öğrenmeyi olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

Her öğrenci farklı öğrenme yeterliklerine sahiptir. Her öğrencinin farklı yollarla öğrendiği göz önünde bulundurularak derslerde farklı öğrenme yöntem ve metotları kullanılmalıdır. Öğrenci farklılıklarını görerek dersinin planlamasını ona göre yapan O1 ise, *“...yapılandırmacı yaklaşımı çok seven bir öğretmenim. Örneğin ilkyardıma anlatırken sınıfa hazırlıklı girerim. Derse girmeden önce boynumu sardım, kolumu bandajlayarak sınıfa girdim ve derse girdiğimde öğrencilerde bir merak uyandı ve dikkatleri çekilmiş oldu. Böylece öğrenciler arasındaki farklılıkları gidermek amacıyla görsel, işitsel hatta yaparak-yaşayarak gibi çeşitli öğretim yöntemleriyle verdiğinizde tek yolla öğrenebilen çocuklar yerine farklı öğrenen çocuklarda daha kolay kavramış oluyor. Bu yüzden görsel, işitsel, yaparak yaşayarak gibi bütün yolları sınıfta işe koşmalıyız. Mümkün olduğu kadar çok duyu organına hitap etmeliyiz...”* şeklinde görüşünü ifade ederek öğrencilerde farklılıkların derslerin planlanmasında, uygulama ve değerlendirilmesinde çok önemli olduğunu, bu farklılıkları dezavantaj olarak görmeden avantaja çevirmemiz gerektiğini belirtmektedir.

Öğrenci farklılıklarına göre çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanan Y1 ise, *“...dersler sürekli araç gereçle desteklenmelidir. Görsel, yaparak yaşayarak öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Çocuğun ilgisi de çekilmelidir. İlgisini çekmeyen konuları çocuk öğrenmek istemeyecektir. Grup çalışmalarına da önem verilmelidir...”* şeklinde görüşünü belirterek öğrenciler arasındaki öğrenme farklarını kabul ederek her öğrencinin öğrenmesini sağlamak için farklı öğretim teknik ve yöntemlerinden yararlanmayı, çeşitli

öğretim materyalleriyle öğrenme ortamlarını desteklemeyi, öğrencinin ilgisini çekebilecek eğitim ortamları oluşturulması gerektiğini belirtmektedir.

Öğrenciler arasındaki farkların çevre faktörlerine göre değiştiğini ifade eden O3 ise, “...öğrenmede farklılıkta derslerdeki konuları günlük yaşamla ilişkilendirirsek öğrenmede kolaylık sağlayabiliriz...” görüşü ile öğrencilerin yetiştiği ortamların çeşitliliğini göz önünde bulundurarak derslerdeki konuları yaşamla ilişkilendirmenin öğrenmeyi kolaylaştıracağını belirtmektedir. Yaşam alanlarından kaynaklanan farkları sadece dersin işleniş sırasında değil değerlendirme aşamasında da kullanılması gerektiğini belirten Y2 ise, “...her bilgi kendi ortamında değerlendirilmelidir. Örneğin köyde yaşayan birine trafik işaretlerini sorduğunuzda bilmeyecektir. Ama şehirde yaşayan biri devamlı gördüğü için bilecektir. Ama tam tersi şehirde yaşayan birine de hayvanlar veya tarla ile ilgili bir şey sorulduğunda bilemeyecektir. Bu yüzden her değer çevresiyle birlikte değerlendirilmelidir...” şeklinde görüş belirterek bilginin tek başına bir anlamı olmadığını öğrenciler arasında farkları gözeterek öğrenme ortam ve yöntemlerini belirlemek gerektiğini belirtmektedir. Farklı öğrenme ortamlarının kullanılmasını isteyen T2 ise, “...öğretmenimiz konuyu anlatırken her türlü yolu denemelidir. Bilgisayarda bize animasyonlar, sunumlar gösterdiklerinde dersi daha kolay öğrenebiliyoruz...” şeklinde görüş ifade ederek öğrenciler arasında farklara ne kadar saygı duyulur, bunlar öğrenme ortamlarına yansıtılırsa daha kolay öğrenmelerin gerçekleşeceğini belirtmektedir.

Öğrenciler arasındaki farklılıklara saygı duyulması gerektiğini belirten T3 ise, “...öğrenciye sorulmalı, istek uyandırılmalıdır. İsteksiz bir ders verimli olmaz bunun için öğretmenimiz bizi motive etmeli...” şeklinde görüş belirterek öğrenciler arasındaki farklılıkları olumlu yönde kullanmalı, gerekirse öğrenci görüşlerine başvurulmalı, öğretmenin öğrencinin ilgisini çekebilecek her türlü yöntemi denemesini gerektiğini belirtmektedir. Bu görüşlere katılan Y1 görüşünü şöyle açıklamaktadır:

“...iyi bir eğitim için öğrenci farklılıklarını göz önünde bulundurmak zorundasınız. Herkes bir torna tezgâhından çıkmış gibi muamele yapamazsınız ve herkes aynı programdan çıktıktan sonra aynı istedik davranışları kazanamaz. Her birey eğitime başladığı günden itibaren kendisiyle kıyaslanmalıdır. Her bireyin farklı bir yönü ve öğrenme yolu var. Bunlar göz önünde bulundurularak eğitim ortamları ona göre düzenlenmeli, imkânlar buna göre verilmelidir...”.

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak okul başarısını artıran faktörler üzerinde yapılan araştırmalar, okul başarısı üzerinde okul-aile dayanışmasının önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Görüşmecilerden O5, “...öğrencilerin farklı yönlerini ailelerle şikâyet olarak değil bu yönlerini olumlu yönde nasıl kullanabileceğimizi ortaya çıkarmak amacıyla bir araya gelmeliyiz. Aileye çocuğu hakkında yapıcı eleştirilerle çocuğunun kötü durumunu nasıl engelleyebiliriz konusunda işbirliği yapmamız daha olumlu sonuçlar verecektir...” şeklinde görüş belirterek öğrenci farklarından doğan durumları ailelere karşı olumsuz yansıtmak yerine olumlu yönde nasıl geliştirebileceği yolları üzerinde ailelerle birlikte çalışmanın önemine değinmektedir.

Farklılık kavramının önemi hakkında verilen cevaplar doğrultusunda, öğrenciler arasındaki farklılıkların dezavantaj değil avantaj olarak kullanılması gerekmektedir. Bu süreçte de okul-aile dayanışması büyük önem kazanmaktadır. Öğrenci farklılıklarının daha etkili kullanılması sınıf mevcudunun az olduğu sınıflarda daha kolay gerçekleştirilmektedir. Sınıf mevcutlarının fazla olması, okullardaki çeşitlilik öğrenciler arası farklılıkların kullanılmasını olumsuz etkilemektedir.

Görüşmecilere “Duygusal standartları oluşturmada dürüstlük kavramının önemi nedir, dürüstlük değerini nasıl kullanabiliriz?” diye sorulmuştur.

Görüşmecilerin bu soruya verdikleri cevaplarına bakıldığında görüşmecilerin tamamı dürüstlük kavramının önemli olduğu ancak uygulamada zorluk yaşandığını belirtmektedirler.

Öğrencilerin aileden sonra geldikleri yer olan okulda ilk karşılaştıkları ve model aldıkları kişiler öğretmen ve yöneticilerdir. Bu yüzden öğrencilerin gözünde rol model olan yönetici ve öğretmenlerin hal ve hareketlerine ayrı bir özen göstermeleri gerekir. Bu konuda yapılması gerekenleri vurgulayan O1, “...Eğitimde her şeyden önce biz yönetici ve öğretmenler dürüst olacağız. Öğrenci bize güvenmediği zaman öğrenci bize, dersimize gereken ilgiyi göstermez. Öğrenciye dürüst davranmalıyız. Ondan ne beklediğimizi, gerekçelerini açıklamalıyız. Bugün kendisi öğrencinin yanında sigara içip de sen sigara içme diyorsa bir öğretmen, bu dürüstlük olmaz. Öğrencide tezat bir durum oluşturur. Öğretmenin yanlış davranışta bulunmayacağını düşünüp sigara içmeye başlayabilir. Öğretmen kendi inanmadığı bir durumu öğrenciye inandıramaz. Öğrenciye karşı açık olmalıyız. Öğrenciden beklentilerimizi ve öğrencilerin bizden neler beklediğini de açıkça karşılıklı konuşmalıyız. Tüm öğrencilere tarafsız davranmalıyız. Öğrencilerin fikirlerini

açıkça söylemelerini istiyorsak onlara güven ve destekleyici bir ortam oluşturmamız...” şeklinde görüşünü belirterek öncelikle öğretmenlerin davranışlarıyla dürüst olduklarını öğrencilere hissettirmeleri gerektiğini, öğrencilerle karşılıklı olarak dürüst ve güvenli bir ortam oluşturması gerektiğini belirtmektedir. Bu konuda M2 O1’in görüşünü destekleyerek şu açıklamayı yapmıştır:

“...dürüstlük iyi yönden verilebilir: hem bilgi olarak hem örnek olarak. Uygulamada, sınıf içi ortamlarda dürüstlüğün erdemlerini, iyi yönlerini yaşadıkça vermek lazım. Özellikle ilköğretim 1. kademedeki öğrenciler öğretmenin gözüne bakar. Öğretmen ailenin önüne geçer bu yüzden öğretmen model olarak davranışlarıyla dürüstlüğü aşılamalıdır...”.

Öğrencinin yaşına bakmadan ona güven duymamız gerektiğini belirten O3 ise, *“...güven karşılıklı bir ilişki durumudur. Öğretmenin öğrenciyi tanuması lazım. Çocuğun da size inanması lazım. Mesela 1. sınıfta çocuklar okuma-yazma bilmezken sınıf başkanı seçiminde sorun olmaması için her adaya farklı renk kartonlar verdim. Böylece çocuklar renge dayalı seçim yaptılar ve haksızlık yapılmadığını fark ettiler. Bu bilinci küçük yaşlarda yerleştirirsek ileride işimiz daha kolaylaşacaktır...”* şeklinde bir davranışını açıklarken küçük yaşta öğrencilere güvenmenin ileriki yaşlarda büyük önem taşıdığı, öğrencilerin gelişme durumuna göre küçümsemeden her davranışta dürüst ve adil olunması gerektiğini belirtmektedir.

Bilgilendirmenin de önemli olduğunu savunan O8 ise, *“...okulda veya sınıfta alınan bütün kararlar öğrencilere gerekçeleriyle birlikte açıklanmalıdır. Böylece güvenme, inanma ortamı oluşacaktır...”* şeklinde görüşünü ifade ederek okulda öğrencileri ilgilendiren kararların öğrencilerle paylaşılmasının güven duygusunu oluşturabilecek bir ortam yarattığını, alınan kararların gerekçeleriyle birlikte paylaşılması gerektiğini belirtmektedir. Öğrenciye gerekçelerin açıklanmasının öğrenciden de davranışlarının nedenlerini belirtmesi gerektiğini belirten O6 *“...öğrencinin bir davranışı neden yapmadığını sorgulamayız, mesela ödevimi evde unuttum dediğinde ailesini aramalıyız ki eğer yapmadıysa çocuk zor durumda kalacak ve gerçeği söylemek durumunda kalacaktır. Gerçeği söylediğinde ise biz ona kızmak yerine nedenini sorgulamalı, yapıcı eleştirilerde bulunmalıyız...”* şeklinde görüş belirterek davranışları sonuçlarıyla yargılamamak gerektiği, davranışın arkasında yatan nedenin incelenmesinin, sorgulanmasının öğrencide değerli olduğu izlenimini uyandırdığı bu da öğrenciyi dürüst davranmaya yönelttiğini belirtmektedir.

Söylenen her sözün yerine getirilmesi gerektiğini belirten O7 ise, “...yapamadığımız bir davranışı geçerli gerekçelerle açıklamalıyız. Örneğin öğrencileri bahçeye çıkarmak için söz verdiğimde o gün yağmur yağdı ve dışarı çıkamadık. Bu durumda öğrencinin gözünde yalancı konumuna düştüm. Ama aslında dışarı çıkartacağımı yağmur yağdığı için çıkmadığımızı, hava güzel olduğunda çıkacağımızı açıkladığımda öğrenciler hem güvenerek inanıyorlar hem de kendileri böyle bir durumla karşı karşıya kaldığında aynı davranışı sergiliyorlar...” şeklinde görüşünü belirterek öğrencilere verilen bir sözün yapılsa da yapılsa da gerekçeleriyle onlara açıklayarak karşılıklı güven ortamını oluşturulması gerektiğini belirtmektedir.

Gizliliği önemseyen T3 ise, “...öğretmenlere ya da yöneticilere anlattığımız bir derdimizi, sevincimizi başkalarıyla paylaşmıyorlar bu da bende güven oluşturuyor ve böylece onlarla iletişime geçiyorum. Sır tutması benim için çok önemli...” şeklinde görüşünü belirterek öğrencilerin öğretmen ya da yöneticilerle paylaştıkları duygu ve düşüncelerinin gizli tutulması, başkaları tarafından öğrenilmediğini bilmesi öğretmenlerinin ve yöneticilerinin dürüst olduğunu düşünmelerine neden olacağını belirtmektedir.

Her davranışın önemli olduğunu belirten M1, “...dürüst yetiştirmek için öğrenciye yetki vermeliyiz. Mümkün mertebe öğretimi okul dışında da verebiliriz ama eğitimi okulda vermemiz gerekir. Çocuğa sosyal konularda görevler verebiliriz. Bizim için çok kolay olan bir davranış onlar için çok önemli olabilir...” şeklinde görüş belirterek küçük ya da büyük olmasına bakmadan öğrenciye yetki vermenin dürüst olma özelliği kazandırabileceğini belirtmektedir.

Duygusal standartları oluşturmada katılımcılık değerini nasıl kullanabiliriz? sorusu sorulduğunda görüşmecilerden farklı cevaplar alınmıştır.

Soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde, katılımcılık değerinin eğitimde etkili olmasına rağmen istenildiği gibi uygulanamadığı anlaşılmaktadır.

Katılımcılığa özendiren O1, “...sınıfımıza ait bir internet sitesi oluşturduk. Öğrencilerimiz yaptığı sunumları izlemek üzere ailesinden istediği kişileri de getirebiliyor. Sunum sırasında fotoğraflar çekiyoruz ve bunları bu sitede yayınlıyoruz. Uzaktaki bir akrabasını arayarak bu olayı paylaşıp mutlu olabiliyor bu da öğrencilerimizi katılımcılığa teşvik ediyor...” şeklinde yaptıklarını anlatarak öğrencilerin severek yapabilecekleri etkinliklerle katılımcılığa teşvik etmek gerektiğini belirtmektedir.

Motive etmek için O2 ise, “...öğrencileri özendirici sözlerle katılımcılığa teşvik edebiliriz. Senin yapabileceğini biliyorum, senin bu konuda fikrin vardır? gibi motive edici sözlerle katılımı sağlayabiliriz...” şeklinde görüşünü belirterek öğrenciyi onurlandırıcı ya da derse katılımını sağlayacak sözlerin etkili olduğunu belirtmektedir. Sözlerden ziyade öğrenciyi anlamak, onun seviyesine inmek, şakalar yapıp şakalarına karşılık vermek öğrencilerde çekingenliği önleyerek aktif katılımı sağlamaktadır. Bu konuda M3 şu şekilde görüş belirtmektedir:

“...çocuğun seviyesine inip ilgisini çekebilerseniz çocuk derse katılım sağlıyor. Olmadık bir anda çocukların birine söz hakkı verip dikkatini çekecek sorular sorarım...”

Öğrencilere görevler verirken öğrencileri, imkânlarını tanıyarak vermek çok önemlidir. Her öğrencinin yapabileceği, imkânları dâhilinde görevler verilmesi öğrencide ilgi, istek uyandıracak ve başarıyı elde etmesi kolaylaşacaktır. Bunu O1 şu şekilde açıklamaktadır:

“...evinde bilgisayar olan çocukları merkeze alan gruplar oluşturursak çocuklara bunu hissettirmeden internetle ilgili verilen bir ödevi bu şekilde gruplara dağıtırsak herkesin katkı sağlayabileceği bir durum oluşacaktır....”

Her çocuğun farklı yönlerine değinen M2, “...çocukları sadece akademik başarılarına bakarak yargılamayacağız. Toplumun sadece matematik fen dersleri iyi olan çocuklara mı ihtiyacı var? Tarlada kim çalışacak, koyunu kim güdecek? Her çocuğun farklı yönlerinde başarıları görüp o yönlerini geliştirmek gerek...” şeklinde görüş belirterek akademik zekânın başarıda tek etken olarak görülmemesi vurgulamaktadır.

Alt probleme bağlı olarak görüşmecilere “Duygusal standartları oluşturmada adalet değerini nasıl kullanabiliriz?” sorusu yöneltilmiştir.

Bu soruya görüşmecilerden alınan cevaplar doğrultusunda, adalet kavramının tüm görüşmeciler için çok önemli olduğu, % 78’i adalet kavramının öneminin anlatıldığı ve kalan % 22 ise adil olamadıkları için adaleti öğrencilere tam olarak kazandıramadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmecilerden O2, “...öğretmen olarak hepimiz not veriyoruz. Kimi öğretmen arkadaşlar tüm öğrencilere 100 veriyor oysa her öğrenci derse aynı şekilde katılmaz. Böyle bir uygulama yoktur. Öğrencinin ne kadar katkısı varsa ona göre değerlendirilmelidir. Öğrencide çalışsam da çalışmasam da iyi not alacağım düşüncesi

oluşur. Çalışanla çalışmayanı ayırt etmek gerekir. Böylece öğrenci öğretmenine güven duyar...” şeklinde görüş belirterek öğrenci başarısını değerlendirirken en küçük ayrıntıya kadar düşünüp öğrencilerin yaptıkları, yapabildikleri ölçüde not vermenin diğer öğrencilere göre önemini belirtmektedir.

Haklarımızı öğrenmenin, uygulamanın önemine değinen O7, “...her adalet kelimesinin arkasında ceza kelimesini arıyoruz. Cezanın yanına ödülü de koymalıyız. Bir veli toplantısında üç daire ortasına öğrenciyi koyarak öğrencinin okul, aile ve çevre sacayağının üstünde durduğunu eğer birinde sakatlık olursa dengenin bozulacağını söyledim. “Sokakta yürüyen bir çocuk gördünüz, yanlış bir harekette bulunuyorsa müdahale ediniz. Benim çocuğum değil diye düşünmeyin.” dedim ama ne kadar uygulandığını tam olarak bilmiyorum. İnsan hakları, çocuk hakları kavramlarını yaygınlaştırmaya çalışıyoruz ama bunları yaparken de fazla taviz vermemeliyiz...” şeklinde görüş belirterek haklarımızı öğrenirken bencil olmamanın, başkalarını haksızlığa uğratarak haklarımızı aramanın yanlış olduğunu belirtmektedir.

Her insan kendi hür iradesiyle, vicdanın sesine kulak vererek kararlar verir. Küçük yaşta öğrencilerimize bu alışkanlığı kazandırmanın ileriki dönemlerde sağlıklı kararlar verme açısından önemli olduğu görüşünü O7 şu şekilde belirtmektedir: “...bir şikâyet durumunda ben sınıfta mahkeme kuruyorum. O gün en uslu olan çocuğu hâkim olarak seçiyorum. Yaramazlık yapanları çağırıp tek tek neden böyle bir davranış yaptığını sorguluyoruz. İsteyerek zarar verdiyse 5 dakika düşünme süresi vererek yaptığı davranışın yanlış olduğunu düşünmesini istiyoruz. 5 dakika sonunda davranışı kabullenip özür dileyebilir ya da kabullenmezse yapabileceği ölçüde şarkı söylemek, susmak gibi mahkemenin uygun olduğu bir ceza veriyoruz...”. Adalet denildiğinde ilk akla ödül gelir. Ödül olduğu kadar ceza da adaletin bir ögesidir. Ödül de olduğu kadar ceza da adaleti savunan T4 düşüncesini, “...herkesin adil şekilde ödüllendirilmesi veya cezalandırılmasını isterim. Eğer ödül alırsam o davranışı daha çok ve daha iyi yapmak için uğraşırım. Ceza verilen bir davranıştan da kaçınmaya, bir daha yapmamaya çalışırım...” şeklinde açıklamaktadır.

Görüşmecilerden Y3, “...sosyalleşmek adalet de çok önemlidir. Sosyal bir insan adildir. Kendi üzerinde bir otokontrol sistemi oluşturur. Sınıfta aile katılımı sağlanabilir. Ortak günler birlikte kutlanabilir. Sosyalleşmenin bunların en temeli olduğunu

düşünüyorum...” şeklinde görüşünü belirterek sosyalleşmenin adaletin temelinde yattığı görüşünü belirtmektedir.

Her davranışın sonucunun açıklanması gerektiğini belirten M4, “...*öğretmen yanlış bir davranışın nedenini açıklamalıdır. Adil ve tarafsız olduğunu, neden böyle davrandığını açıklamalıdır...*” diyerek öğrenciye adil olmanın açık olmakla başladığını açıklamaktadır.

“Duygusal Standartlar oluşturmada öğrenciye sorumluluk nasıl kazandırılır, neler yapılabilir?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında; tüm görüşmeciler öğrencide duygusal standartları oluşturmada büyük etkisi ve rolü olduğunu savunmuştur.

Sorumluluk için küçük görevleri işe koşan O2, “...*öğrencilere sorumluluk duygusu verebilmek için onlara küçük görevler vereceğiz. İşte öğrenciye diyeceğiz ki geziye gidecek öğrencilerin listesini sen alacaksın, birine de gezi ücretlerinin toplanması görevini vereceğiz. Böylece öğrencilere bir sorumluluk vermiş oluyoruz. Ayrıca bu onların gururunu da okşayacaktır. Sınıfta veya okulda verilen bir kararda söz hakkı sağlamalıyız. Böylece bir kararda sorumluluk üstlenirler. Görevlerinin sonucunda başarılı olamamaları bile onları rencide etmeden, kırmadan hatalı davranışın nedenini açıklamalı, gerekçelendirmeliyiz. Böylece yeni sorumluluklar almak için istekli olacaklardır...*” şeklinde görüş belirterek öğrencilerin yapabilecekleri işlerin öncelikle öğretmen kontrollü olarak öğrencilere yaptırılması gerektiğini, görevlerini yerine getirdiklerinde doğrudan sonuç odaklı değil süreci de değerlendirerek tepkiler vermenin önemini belirtmektedir.

Küçük adımlar ilkesinin önemine değinen O5, “...*öğrencilere sorumluluk bilinci vermeliyiz. Bu bilinci verirse kendilerini daha değerli hissederler. Öğrencilerin davranışlarını sürekli geliştirmeliyiz. Küçük bir görevi yaptıktan sonra daha üst seviyelerde görevler vererek geliştirmeli, onu bu gelişimine inandırmalıyız. Bir yanlışlarında kestirip atmamalıyız...*” şeklinde görüş belirterek kolaydan başlayarak zora doğru görevlerle, yanlış da olsa yapıcı eleştiricilerle düzeltme yoluna giderek öğrenciye destek olmak gerektiğini belirtmektedir.

Okulun amacı öğrenciyi hayata hazırlamaktır. Öğretmen ve yöneticiler okulda öğrencilerin risk alabileceği ortamları oluşturmalıdır diyen Y3’ün görüşü şu şekildedir:

“...*bazı konularda risk almasını sağlamayız. Mesela yarın ekonomi ile ilgili bir dalda çalışacak. Risk alabilirse, sorumluluk alıyorsa gelecekte başarılı olur. Her şeyden önce öğrencilerimize risk ortamları oluşturmalı, onlara bu sorumluluğu aşılamalıyız.*”

Aldığı her risk ileride kendi kendine karar alabilmesini sağlayacaktır. Her kararda biraz risk vardır... ”.

Yetki vermenin sorumluluğu artırdığını savunan O4, “...öğrenciye sorumluluk verirken bunun yanında yetki de vermeliyiz. Örneğin sınıf başkanlığı görevini verirken başkana sen sınıfın yoklamasını alacaksın, arkadaşlarının yerine oturmasını, derse hazırlık yapmalarını sağlayacaksın diyerek ona sorumluluğun yanında yetki de vermiş oluruz...” şeklinde görüş belirterek yetki vermenin sorumluluk geliştirmedeki önemini belirtmektedir.

Yapılan işin sonucunda başarı durumunda ödül, başarısız bir durumda ise ceza yerine yapıcı eleştirilerin kullanılması gerekmektedir. Bu görüşü Y2 şu şekilde açıklamaktadır:

“...kendine güvenebilen çocuklar sorumluluk alabiliyorlar. Örneğin görev verilen bir çocuk yaparak geldiğinde onurlandırıcı, yapmadan geldiğinde de rencide etmeden, yapıcı eleştirilerle karşılaştığında kişi sorumluluğun bilincine varır. Bir görev verildiğinde mutlaka takip edilmeli sonucunda bir iyi veya doğru olduğuna dair dönüt verilmelidir. Böylece çocuk iyiyse daha iyisini yapma, eğer hataları varsa düzeltme yoluna gidecektir...”.

Her birey birbirinden farklı ve değerlidir. Öğrenciye değerli olduğunu hissettirmeliyiz diyen M4 şu şekilde görüş belirtmektedir:

“...öncelikle her öğrenciye önemli, değerli olduğu görüşü hissettirilmelidir. Birey olarak varım, bende önemliyim; bilinci oluşturulmalıdır. Bundan sonra küçük sorumluluklar verilmelidir. Çocuğa sorumluluk alabileceği, güven geliştireceği, yapabileceği, ilgi alanına yönelik görevler verilmelidir...”.

“Katılımcılık nasıl kazandırılır, neler yapılabilir?” sorusuna görüşmeciler; ellerinden geldiğini yaptıkları ancak kimi noktalarda yasa ve öğrencilerin ilgisizliğinin engel olduğunu belirtmektedirler.

Görüşmecilerden O4, “...katılımcılık öncelikle bireysel olarak başlar. Bireysel katılımı kabul görüp katılımcılık sağlandıktan sonra öğrenci okuldaki kararlara, çoğulcu katılıma yönelecektir...” şeklinde görüş belirterek öğrencilerde öncelikle kendilerini ilgilendiren konularda kararları vermeleri sağlandığında grubu ilgilendiren kararlara katılımını sağlamanın kendiliğinden oluşacağını belirtmektedir.

Katılım için bilgilendirmek gerektiğini belirten A2, “...katılım için öncelikle bize bilgi verilmesi gerekir. O konunun gerekçesi neden yapılması gerektiği anlatılırsa katılım

gerçekleştirilebilir...” şeklinde görüş belirterek amacı bilinmeyen etkinliklere katılım sağlamanın zor olduğunu belirtmektedir.

Öğrenci görüşlerine başvurulmasını belirten T3, “...okulda yapılacaklar hakkında bizim fikrimize başvurulması iyi olur. Belki farklı fikirlerle o konuya yaklaşabiliriz...” şeklinde görüş belirterek öğrenci görüşlerinin önemsenmesi gerektiğini, farklı görüşlerin açığa çıkabileceğini belirtmektedir. Öğrenci görüşlerinin alınmasına destek çıkan O6, “...öğretmenler kuruluna bile öğrencileri ilgilendiren kararların alındığı bölümlerde katılımı sağlanmalıdır. Seçmeli ders seçimi, ders giriş-çıkış saatlerinin belirlenmesi gibi öğrenciyi ilgilendiren kararlarda söz sahibi olmaları sağlanmalıdır...” şeklinde görüş belirterek öğrencileri ilgilendiren konularda öğrencilerin fikirlerine başvurulması gerektiğini belirtmektedir.

M1 öğrenci katılımını şu şekilde örneklendirmektedir:

“...öğrencilerin görüşlerini belirtmeleri için dilek\şikâyet kutularımız var. Öğrenciler istedikleri görüşlerini yazarak bize iletebiliyorlar...”

Katılım dışında katkısının da gerekli olduğunu belirten Y2, “...imkânı varsa sınıfın rengini öğrenci katılımıyla belirlenmeli hatta hep beraber sınıfı boyayabiliriz. Sınıf düzenini birlikte belirleyebiliriz. Sınıfından başlayarak okulda neler istiyor, nasıl bir alanda oynamak istiyor gibi kararlara katılım sağlamalıyız...” şeklinde görüş belirterek öğrencilere öğretmen veya yöneticiler için önemli gibi görünmese de öğrenciyi ilgilendiren bütün kararlarda söz hakkı verilmesi, yapılabilirse öğrencinin karar sürecine aktif katılımını sağlamak gerektiğini belirtmektedir.

Katılımcılık değerinin önemi sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda %87 katılımcılığın sağlanmaya çalıştığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrenci Meclisi ve Demokrasi eğitimi uygulamasının okullarda öğrencileri demokrasiye hazırlaması, seçim hakkı, karara katılım gibi konularda geliştirdiği görülmektedir. Öğrenciyi ilgilendiren hususlarda yönetmeliklerin izin verdiği ölçüde öğrenci katılımının sağlanması ve bilgilendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Öğretmenler yasa ve yönetmeliklerden dolayı kendilerini ilgilendiren kararlara kendileri bile katılım sağlayamazken öğrencilerin kararlara katılımının sağlanmasının zor olduğunu belirtmektedirler.

Görüşmecilere yöneltilen “duygusal standartların oluşturulmasında iletişim ne kadar gerekli, neler yapılmalıdır?” şeklinde soruya görüşmecilerin tamamı iletişimin tüm standartların temelini oluşturduğunu sonucu bulunmuştur.

İletişimin önemi ile sorulan cevap sonucunda tüm görüşmecilerin iletişimin duygusal standartları oluşturmada kilit öge olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmecilerden % 9’u iletişimin yanlış kullanımlar sonucu olumsuz sonuçlara neden olduğunu, iletişim kanallarının amacına uygun kullanılması gerektiğini belirtmektedirler.

İletişimde güvene değinen O8, “...iletişime gözlerle başlamalıyız. Gözünün içine bakarak konuşmalıyız, bedenimizi ona döndürmeliyiz. İletişimde göz teması, vücut dili çok önemlidir. Öğretmenin öğrenciye adıyla, numarasıyla hitap etmesi çok önemlidir. Böylece öğrencide güven oluşacaktır...” şeklinde görüş belirterek iletişimde önemli öğeleri kullanmanın gereğini belirtmektedir.

Ailenin önemini vurgulayan Y2, “...öğrenciyle ilgilendiğimizi hem öğrenciye hem ailesine hissettirmeliyiz. Okul – aile iletişimi öğrenci gelişiminde çok önemlidir...” şeklinde görüş belirterek iletişimin sağlanması için ailenin de gerekli olduğunu, öğrenci-veli-okul iletişimini güçlendirmek gerektiğini belirtmektedir.

İletişimde bilgilendirmenin gerekli olduğunu belirten O4, “...okulda yaşanan bir gelişmeyi, öğrenciyi ilgilendiren devamsızlık, not gibi bilgileri mutlaka öğrenciyle paylaşmalıyız. Öğrenci gerektiği zaman öğretmenine, yöneticisine ulaşabilmeli. Bütün iletişim kanallarını açık tutmalıyız. Gerekirse cep telefonumuz da öğrencide olmalı. Öğrencide öğretmenim her ihtiyacım olduğumda bana ilgi gösterir duygusunu oluşturabilirsek bu öğrenciyi okula, derse karşı daha ilgili hale getirir. Sadece okul içinde değil dışında da iletişimde bulunmamız gerekir...” şeklinde görüş belirterek öğrencinin öğretmen veya yöneticilere ihtiyaç duyduğunda çekinmeden ulaşabilmesinin iletişimi artırdığını belirtmektedir.

Çevre kuruluşlarının, yerel yönetimlerin katkısının önemine değinen M2, “...TKY ve OGYE raporlarının hazırlanmasında iletişimin büyük bir önemi var. Doktoru, muhtarı, TEDAŞ çalışanı, sanayicisi, iş adamı bir araya geldiğinde iletişim sayesinde çok önemli kararlar alınmaktadır...” şeklinde görüş belirterek çevrede okulu etkileyen her türlü kuruluş, yerel yönetim gibi faktörlerle iletişim halinde bulunmanın okula önemli katkılar sağlayabileceğini belirtmektedir.

Derste öğretmen, dışarıda arkadaş olabilmeliyiz, diyen O1, “...iletişimde öğretmen çok önemli bir konumdadır. Derste ne kadar öğretmeni olsa da dersten çıktıktan sonra bir arkadaş olabilmelidir. Öğretmen iletişimde öğrencinin seviyesine inmelidir. Öğrencinin şakalarına değer vermek, dokunmak çocuk için çok önemlidir. Bu yönde davrandığımızda çocuğun iletişime geçtiğini düşünüyorum...” şeklinde görüş belirterek öğretmenin sadece derste değil dersten sonra da öğrencilerle birlikte zaman geçirmesinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Veli desteği alınmasını savunan M4, “...velilerle ortak etkinlikler yapmak çok önemlidir. Veli öğretmeni, öğretmen veliyi iyi tanırsa güven verirse bir sorun çıkmayacağını düşünüyorum...” açıklamasında bulunarak velilerde okul dışında da piknik, tiyatro gibi etkinlikler düzenlemenin önemine değinmektedir.

Her şeyin başı iletişim diyen M3, “...iletişimin bittiği yerde kavga, kargaşa çıkar. Günümüzde iletişim kaynakları oldukça yaygın. Hatta facebook, msn gibi birçok sosyal içerikli siteler doğru kullanılırsa çok faydalıdır. Bilgiye ulaşmak için öğrenci telefon, televizyon, dergi gibi araçları etkili kullanabilir. Bu kaynakları kullanmada kimi zaman öğretmende yetersiz kalabiliyor. Umutsuzluğa düşmek yerine sabırla çalışmak gerekir. Ailelerle de ilişkilerin sıcak tutulması mutlaka önümüze çıkar. Okul-aile işbirliği için aileler teşvik edilmelidir ...” şeklinde görüş belirterek iletişimin sadece yüz yüze değil internet, dergi, gazete gibi çeşitli yollarla sağlandığını belirtmektedir.

Y1, “...biz idareci olarak kapılarımızı sürekli açık bırakıyoruz. Böylece veli, öğretmen, öğrenci kim gelirse iletişime açık olduğumuzu anlatmayı amaçladık. Görüşmelerde de bilgiler gizli tutulursa, üçüncü bir kişiye aktarılmadığında iletişimde bir güven ortamı oluşturulur...” şeklinde görüş belirterek başta kapıların açık tutulması ve paylaşılan bilgilerin başkalarıyla paylaşılmaması güven ortamı oluşturmaktadır. Bu görüşü destekleyen T3 görüşünü şu şekilde belirtmektedir:

“...bir öğretmenle ya da yöneticimle paylaştığım duygularımı başka birinden duyarsam çok üzülürüm ve bir daha paylaşmak istemem...”.

Örneklere değinen T3, “...medya araçları için mesela örnek bir okulun videosu ya da hazırlanan bir programla olumlu yönler anlatılabilir...” şeklinde görüş belirterek olumlu örneklerle motive etmenin yararlı olabileceğini belirtmektedir.

Kırsal kesimde okulun ayrı bir yeri olduğunu belirten M4, “...aile ziyaretleri vaktiniz varsa muazzam olur. Mesleği sevmenizi ve popüler olmanızı sağlar. Özellikle köylerde vatandaşın en rahat ulaşabileceği, içini dökebileceği, bir şeyler paylaşabileceği memur öğretmendir. Öğretmenin sadece okulda olmadığını, okul dışında da bir arada olunabileceği, iletişime açık olduğu izlenimi uyandırır böylece velinin ilgisi çekilir...” şeklinde görüş belirterek yapılan ziyaretlerle okula olan güvenin, iletişimin artacağını belirtmektedir.

Öğrenciyle öğretmenin de birlikte yapabileceği etkinlikler olduğunu belirten Y3, “...okulda spor karşılaşmaları, sınıflar arası turnuvalar ki sınıf rehber öğretmenleri de takımında yer almalı, öğrenci-öğretmenin bir arada eğlenebileceği ortamlar düzenlenmelidir. Öğrencide öğretmenin telefonu olmalı, msn gibi çevrimiçi iletişim adresleri bulunmalı, ihtiyacı olduğunda öğretmeniyle iletişime geçebilmelidir...” şeklinde görüş belirterek birlikte tiyatro gösterileri, sportif faaliyetler yapılabileceğini, öğrencinin öğretmenine ihtiyacı olduğunda kolayca ulaşabileceğinin önemini vurgulamaktadır.

Öğrenciyi tanıyan, takibini yapan O3, “...sosyalleşmesi iyi olan öğretmenler öğrenci ve velilerle daha rahat iletişime geçer. Bunu da aileye ve öğrenciye hissettirmek için öğrenciyi takip etmeli, gelmediğinde durumunu sormalı ve buna benzer davranışlarda bulunarak ailenin de ilgisi çekilmelidir. Bu davranışları ailenin okula katılımını sağlar...” şeklinde görüş belirterek öğrencinin sürekli takip edilmesi gerektiğini, okulda verilen bilginin yeterli olmadığını vurgulamaktadır.

Veli öğrencinin aynasıdır diyen M3, “...veli okula geldiği zaman yakınlık göstermek, veliyi konuşturmak, çocukla ilgili bilgiler almak, konuşmalardan sonuç çıkarmak ve veli ile plan yapmak gerekir...” şeklinde görüş belirterek velinin öğrenciyle iletişime geçmekte önemli bir basamak olduğunu belirtmektedir.

Son olarak görüşmecilere “Duygusal standartlar oluşturmada değer sistemi nasıl kullanılır?” sorusu yöneltilmiştir.

Problemlerle ilgili son soru olan değerler sistemine verilen cevaplara bakıldığında % 65’i bir değer sistemi için kurumun vizyon ve misyonunun oluşturulması gerektiğini belirtmektedir.

Kurumun değerini tanıtmak gerektiğini belirten M3, “...öğrencilere her şeyden önce eğitim gördüğü kurumun değerini öğretmeliyiz. Örneğin okulumuzdan daha önce mezun

olan önemli kişileri tanıtabilir ya da okulumuza çağırabiliriz. Bizim kurumumuzun değerli olduğu fikri öğrencilerde yer etmelidir. Okulumuz çok başarılı bir kurum bende başarılı olmayalım düşüncesi oluşmalıdır...” şeklinde görüş belirterek öğrencilere buldukları kurumun değerinin benimsetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Etkili bir vizyon insanları hedef doğrultusunda harekete geçirmelidir. Vizyon belirlemenin önemine değinen Y2 şu şekilde görüş belirtmektedir:

“...her okul kendine bir vizyon belirlemiştir. Bu vizyon öğrencilerle ve diğer paydaşlarla görüşülmelidir. Bu vizyona ulaşmak için birlikte çalışılmalıdır...”

Okulun sağlıklı ve açık bir iklime sahip olmasıyla okul güvenliği arasında doğru bir ilişki vardır. Okul ne kadar sağlıklı bir iklime sahipse o kadar güvenilirdir. Bu görüşe katılan O1:

“...öğrencilerle sıcak bir iklim oluşturmalıyız. Baskıdan uzak bir iklim oluşturmalıyız. Öğrencilerimizle sevecen yaklaşarak sıcak bir iklim oluşturmalıyız. Böylece öğrencilerimizde derse katılım, okula devamda artış sağlanacaktır...”

Bireysel farklara saygı duyulması gerektiğini belirten Y2, “...Öğrencilerimize değerli olduğunu hissettirebilmeliyiz. Her öğrencinin kapasitesi doğrultusunda bir katkı yapabileceği bu doğrultuda okulda, öğretmen ve yöneticilerinin gözünde bir değeri olduğu benimsetilmelidir...” şeklinde görüş belirterek her öğrencinin farklı olduğu, hepsinin öğretmen ve yöneticilerinin gözünde ayrı ayrı değerde olduğunu hissettirmenin önemini vurgulamaktadır.

Otokontrol kişinin bazı kuralları benimsemesi ve dış uyarılara gerek kalmadan bu kurallara kendi kendine uyması ve uygulaması davranışıdır. Okullarda kazandırılması gereken otokontrol davranışı için A3 görüşünü şu şekilde belirtmektedir:

“...bir otokontrol sistemi geliştirilmelidir. Verdiğimiz yetkiler doğrultusunda öğrenciler diğer öğrencileri uyaracak, bilinçlenmesini sağlayacak böylece doğal bir kontrol mekanizması oluşacaktır...”

Okulöncesi eğitimi vurgulayan M4, “...öğrencilerin okula, topluma daha iyi uyum sağlaması için okulöncesi eğitime daha çok önem vermeliyiz...” şeklinde görüş belirterek veli ve öğrencilerin okulöncesi eğitim hakkında bilinçlendirilmesini ve katılımlarını sağlamanın önemini belirtmektedir.

Okulu olumsuz etkileyen etkenleri kaldırmanın önemli olduğunu, bunların da çeşitli kuruluşlar, yerel yönetimlerle sağlanabileceğini belirten T3, “...okulda huzursuzluk ortamı varsa onu ortadan kaldırmalıyız. Bunu da öğrenci, veli, yönetim, belediye, çevredeki kuruluşlarla işbirliğine giderek yapabiliriz...” şeklinde görüş belirtmiştir.

Okul değeri oluşturulması konusunda T2, “...okul kültürü geliştirmek için müzik dersinde herkesin katılımı sağlanarak bir okul marşı oluşturabiliriz...” şeklinde görüş belirterek ortak bir değer yaratılabileceğini belirtmektedir.

Öğrencilerin güvenliğini ilgilendiren konularda dikkatli olunması gerektiğini belirten A3, “...taşınmalı eğitim olduğu için şoförün, arabaların kontrolünün düzenli yapılması çok önemli. Her gün sabah-akşam çocuğumuzla bir arada olan birinin yaptığı davranışların kontrol edilmesi gerekir...” şeklinde görüş belirtmektedir.

Öğrenci katılımının önemini belirten T3, “...okul kuralları belirlenirken bizim görüşlerimiz de alınmalıdır. Kuralları bizimle birlikte belirlemeliler. Okulda memnuniyet ya da şikâyet için anketler yapılabilir. Belki görülmeyen eksikleri biz görebiliriz...” şeklinde görüş belirtirken öğrenci hatta veli görüşlerine başvurmanın önemini vurgulamaktadır.

Okulun sadece öğrenci ve öğretmenden oluşmadığına değinen A4, “...belirli günleri ortak kutlama, aynı sınıftaki velilerin gün yapmaları ya da ortak yaşantılar oluşturmaları gibi etkinlikler yapılabilir. Okul bir kültür merkezi haline getirilmelidir. Sadece öğrenci değil velinin, toplumun da katılımı sağlanmalıdır...” şeklinde görüş belirterek veli ve çevre halkın da katılımının sağlanabileceği çeşitli etkinliklerle veli-çevre-okul bütünleşmesinin önemini belirtmektedir.

Okul topluma uyum sağlamalıdır görüşünü savunan Y2, “...okulun bulunduğu yerdeki sizin için önemli olmasa da inanmasanız da onlar için değerli olan bir öğeyi kötülemeyin. Bu onlarda ters tepki oluşturacak böylece okul- toplum arasında problemler yaşanacaktır...” şeklinde görüş belirterek okulun bulunduğu yerdeki sosyal, kültürel değerleri öğrenip onlara saygı duymanın çevre-okul bütünleşmesini gerçekleştirebileceğini belirtmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda ilköğretim okulları yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma çabası içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. İlköğretim okulu yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma çabaları incelendiğinde iletişim değerinin

tüm standartların oluşmasında temel değer olduğu görüşü ortaya konmaktadır. Görüşülen okul yöneticileri iletişim standardının oluşturulması ile diğer standartların oluşturulmasının daha kolay gerçekleştirildiğini vurgulanmaktadır. İlköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenleri kendilerinin adaletsiz ortamlarda yetişmelerinden dolayı adaletli olamadıklarını belirtmektedirler. Tüm görüşmeciler tarafından adalet standardının oluşturulmasında zorluklar yaşandığı ortak görüş olarak belirtilmektedir.

Duygusal standartların oluşturulması için çevre, aile işbirliğinin gerekli olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Çevre, aile ve okul üçgeninin dengesinin sağlanması için çevre, aile ve okulun bir arada olacağı piknik, tiyatro gibi etkinlikler, belirli gün ve haftaların, önemli günlerin kutlanması, birlikte zaman geçirilecek etkinliklerin planlanarak uygulanması gerekmektedir. Aile okulun vazgeçilmez bir ögesidir görüşü ile ailenin okula desteğini artırarak; törenler, piyesler, günler gibi etkinliklerle ailenin okulda yeri olduğu ve sürekli olduğu görüşü oluşturulabileceği belirtilmektedir.

Okulda demokratik, öğrencilerin görüşlerini çekinmeden paylaştıkları ortamların oluşturulması katılımı artıracaktır. Yönetmeliklerin elverdiği ölçüde öğrencilere yetki verilmesi de sorumluluk ve katılımı duygusunun gelişmesini gerçekleştirmektedir. Öğrencilerin yapabilecekleri ölçülerde yetki ve sorumluluk verilmesi de bu değerlerin gelişimine yardımcı olmaktadır.

Eşitlik, dürüstlük, adalet standartlarında ise en büyük görev öğrencilerin gözünde birer rol model olan öğretmen ve yöneticilere düşmektedir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin bu önemlerinin farkında olarak hal ve hareketlerinde dikkatli olmaları gerekmektedir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin davranışlarında adil, tutarlı, eşit, güvenilir olmaya gayret göstermeleri büyük önem arz etmektedir.

3.3.Duygusal Standartları Oluştururken Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar

Bu alt problemle ilgili olarak görüşmecilere, duygusal standartların oluşturulması sırasında karşılaştıkları sorunlar sorulmuştur. Okul yöneticileri, duygusal standartların oluşturulması okul büyüklüğü, çevre faktörü, okul-aile işbirliğinin olmaması, öğrenci ve öğretmen ilgisizliği gibi engellerle karşılaştıkları görülmektedir.

Eşitlik kavramının anlatılmasından önce şartların da eşitliğinin sağlanmasını belirten A4 ise, “...eşitlik sağlanması için öncelikle okulların şartlarının da eşitlenmesi gerekir. Devlet okulları arasında bile çok fazla fark var, öncelikle okullar arasındaki farkların giderilmesi, insan, mali ve maddi kaynaklarının eşitlenmesi, dengelenmesi gerekir...” şeklinde görüşünü ifade ederek eşitlik kavramının uygulanmasına öncelikle kurumların arasındaki eşitliğin giderilmesi gerektiği böylece öğrenme ortamlarının eşitlenmesiyle öğrenciler arasında eşitlik oluşturulmaya başlanacağını belirtmektedir.

“...pozitif ayrımcılık yapılması gerekir. Kişinin performansına, iyi niyetine ve ortaya koyduğu sonuca göre değerlendirmek gerekir...” açıklamasını yapan M3, her öğrenciye eşit davranılmasının da eşitsizlik olacağını belirtmektedir. Bu görüşü destekleyen O2 ise, öğrenmede eşitsizlikle ilgili “...ben her öğrencinin eşit öğrenme gücüne sahip olduğunu düşünmüyorum. Bizim gibi ülkelerde tekdüze bir programın uygulandığı eğitim sisteminde öğretmen sadece aktarıcı konumda. Ne kadar program değişti, yapılandırmacı yaklaşım anlayışı ile dersler yapılmakta denilse de tam olarak uygulanmıyor. Örneğin, bir ödev veriyorsunuz internette araştırılması gerekiyor ama veliler bir yudum ekmek derdindeyken bilgisayarı düşünenecek konumda değiller. Bu durumda eşitlik çok da söz konusu değil...” şeklinde görüşünü belirterek dış şartların eşitliğinin sağlanmadan öğrencilere eşitlik kavramının anlatılmasının etkili olmayacağı görüşünü belirtmektedir.

Eşitlik hiçbir şekilde uygulanamıyor görüşünü savunan O1 ise, “...bence hiç kimse eşit davranamıyordur. Ne kadar eşit davranmak istesek de mutlaka bir pürüz çıkıyor. Örneğin gösteri için bütün öğrencilere görev vermek amacıyla hepsine rol verdim ama ezberleyemeyen bir çocuğa başrol oynatamayacağım için kimi görevlerden çekmek zorunda kalıyorum ya da öğrenemeyen çocuğa fazla ilgi gösterdiğimde daha çabuk öğrenen çocuk da öğretmenim benimle ilgilenmiyor gibi bir düşünce oluşuyor. Bu gibi nedenlerden dolayı herkes ne kadar eşit davranıyorum dese de bence kimse tam olarak eşit davranamıyor...” şeklinde görüşünü belirterek eşitlik sağlamanın mümkün olmadığını belirtmiştir. O1’in görüşlerine katılan A4 ise; “...öğretmenler arasında eşitlik kavramı uygulanmıyor. Okulda çalışkan-tembel ayrımı var bazen de zengin fakir ayrımı yapılıyor. Eğer ki öğretmen öğrencinin durumunu biliyorsa bunu özellikle belli edebiliyor. Gerektiğinde öğretmen bunları göz ardı ederek öğrencilere eşit davranarak, aynı seviyede yaklaşması bence en önemli durumdur...” şeklinde görüş belirterek eşitliğin başta yönetici

ve öğretmenlerce tam olarak anlaşılması gerektiği bundan sonra ancak öğrencilere eşitlik kavramının yerleştirilebileceğini belirtmektedir.

Çevre faktörlerinden kaynaklanan farkların giderilemediğini belirten T3 ise, “...*bazı aktivitelere ulaşım sorunu yaşayan arkadaşlarımız katılamıyor onlar için araba tutulabilir...*” görüşünü belirterek çevre faktörünün olumsuz yönlerinin ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmektedir.

Sınıfta farklı özelliklerin ortamı da olumsuz yönde etkilediğini savunan M4 ise, “...*sınıf ortamında farklılık öğrenmeyi olumsuz etkiler. Sınıf ortamında farklı grupların bulunması farklı öğrenme yolları ortaya çıkarır. Başarısız ya da isteksiz öğrenciler başarılı öğrenciler için engel teşkil eder. Bu yüzden seviye grupları oluşturulmalıdır. Devlet tarafından bu açıdan engelleniyoruz ama devlet bunu ortaöğretimde kendisi yapıyor. Fen lisesi, Anadolu lisesi gibi farklı okullarla öğrenciler aslında seviyelerine göre gruplara ayrılmaktadır. Öğrenme düzeyine göre aynı seviyedeki veya aralarında farklılıkların az olduğu öğrencilerin bir arada olması daha faydalı olacaktır...*” şeklinde görüş belirterek devletin Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise gibi çeşitli isimler altında açılan liselerle öğrenciler arasındaki farkların giderilmemesinin aksine farklılıklarına göre ayrı eğitimlere tabi tutulmaktadır. Aynı sınıfta bulunan farklı özellikteki öğrenciler birbirini olumsuz yönde etkilemekte bunun da başarıyı olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Sadece aile değil çevre de öğrenci üzerinde önemli etkiye sahiptir. “...*dürüstlüğü çocuk çevresinde görülür. Çevresinde dürüst olmayanların güçlendiğini gören çocuk dürüstlüğün önemini anlamaz. Çocuk okulda daha dürüstdür. Toplumla ilişki içine girdikçe dürüstlüğü yitirmeye başlar...*” şeklinde görüş belirten O5 çevrenin çocuğun dürüst olması yolunda olumsuz etkisi olabileceğini belirtmektedir.

Çocukların ifade özgürlüğünü savunan O1 ise, “...*çocukların kendilerini ifade ederken dışlanmadıkları, yanlış söylediklerinde kızmadığınız bir ortam oluşturduğunuzda duygularında dürüst olacaktır...*” şeklinde görüş belirterek çocuklara kendilerini açıkça ifade edebildiklerinde, görüşlerini belirttiklerinde saygı görüp, fikirlerinin küçümsenmediği bir ortam oluşturabilirsek dürüstlük yolundaki en büyük engellerden birini kaldırabileceğimizi belirtmektedir.

Ders işlenişine değinen M3, “...*dersi sadece parmak kaldıran öğrencilerle işlememeliyiz. Öğrencide bilsem de bilmesem de kalkıyorum düşüncesi oluşacağından*

öğrencilerde ben de biraz düşüneyim, bildiğimi anlatayım tarzında fikirler oluşur...” şeklinde görüşünü belirterek sınıfta sadece belirli öğrencilerle ders işlemenin diğer öğrencilerde önemsiz oldukları, derse hiçbir katkı sağlayamadıkları fikrini oluşturacağından derse tüm öğrencilerin aktif katılımının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Aktif katılımın motivasyonla sağlanabileceğini belirten Y2 ise, *“...öğrencileri motive ederek, teşvik etmeliyiz...”* şeklinde görüşünü belirtmektedir.

Öğretmen öğrenciyi korkutmamalıdır diyen A3, *“...bazen not korkusu ya da öğretmenden korktuğu için çocuk öğretmenine karşı dürüst olmayabilir. Arkadaşlarına karşı bir çıkar gözettiğinde dürüst davranmayabilir...”* şeklinde görüş belirterek notla öğrencilerin korkutulmaması gerektiğini, arkadaşlarıyla kıyaslanmadan, eleştirilmeden hak ettiği notun verilmesine değinmektedir. A3’ün görüşlerine katılarak *“...okulda veya ailede aşırı baskı çocuğu yalancılığa iter...”* şeklinde görüş belirten O4 ise sadece okulda yapılan baskı değil öğrencinin ailesinde gördüğü baskı ve şiddetin de etkili olduğunu belirtmektedir.

Öncelikle her şeyin öğretmen ve yöneticilerde olduğunu belirten Y1, *“...öncelikle insan kendine karşı dürüst olmalı, sorgulamalı. Kendiniz dürüst olduğunuza inanırsanız güven, sırdaşlık gibi duyguları çevrenizde uyandırabilirsiniz. Kendimizin ya da karşımızdakinin ne kadar açık olduğunu arada değerlendirmeliyiz...”* şeklinde görüş belirterek karşımızdaki öğrenciye ne vermek istiyorsak başta bunlar bizde var mı? Biz yapabiliyor muyuz? Diye bakmalıyız. Eğer bizde eksiklik varsa karşımızdakinden bunları beklemenin yanlış olduğunu belirtmektedir.

Veli bilgilendirmesinin zayıf olduğunu belirten A3, *“...okulda olan çoğu şeyden haberimiz olmuyor. Bize anlatılmıyor ama bunların bize anlatılmasını, bilgilendirilmemizi isterim...”* şeklinde görüş belirterek okulda olan her olayın aslında öğrenciyi dolayısıyla veliyi ilgilendirdiğini ve okul-aile işbirliğinin çok önemli olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin kararlara katılımının önemine değinen O8, *“...bazı konularda yasalar gereği katılım sağlanamıyor ama sınav tarihi belirlenmesi gibi konularda elimizden geldiğince öğrencilerin fikirlerini almaya çalışıyoruz...”* şeklinde görüş belirterek yasaların elverdiği ölçüde öğrenci için alınan kararlarda öğrenci katılımı sağlanmasının önemini belirtmektedir.

Ailenin katılımcılıkta engel olduğunu belirten O5, *“...Katılımcılıkta ilk engel aile olabiliyor. Öncelikle aile probleminin çözülmesi gerekir. Öğretmen de ayırım*

gözetmemelidir. Öğrencinin bir kusuru varsa da bunu öncelikle açıklamalıdır. Katılımcılıkta sınıfın mutlaka her köşesine ulaşılmalıdır. Her öğrenciye soru-cevap şansı tanınmalıdır...” şeklinde görüş belirterek öğrenciden önce aile katılımı sağlamak gerektiğini belirtmektedir. Aileyle başlamak gerektiği görüşüne destek veren O5, “*...aile katılımı okulöncesi eğitimde çok önemli. Ailelerde güven eksikliğinden dolayı katılım sağlanmıyor. Kimsenin katkısını küçümsememeliyiz. Herkesin belirli yetenekleri olduğuna inanırsak, herkesin bir şeyler yapabileceğine inandırarsak insanların katılımını sağlayabiliriz. Bu çocuklar için de böyledir...”* şeklinde görüş belirterek her ailenin de ölçüsü oranında katkı sağlayabileceğini belirtmektedir.

Bu soruya verilen cevaplara göre görüşmecilerin katılımcılık konusunda sınıfta ve okulda yapılabilecekler konusunda çeşitli görüşleri bulunmaktadır. Katılımcılık konusunda yine en büyük görev ailelere düşmektedir. Okul-aile dayanışması sağlanmalıdır. Katılımcılıkta motivasyonun önemli olduğu görülmektedir. Öğrenciyi tanıyarak öğrencinin yapabileceği imkânlar çerçevesinde görevler vermek ve görevlerin yanında yetki de vererek katılımını sağlamak amaçlanmaktadır. Yönetici ve öğretmenler yasaların elverdiği ölçüde katılımcılık için öğrencilere görev ve yetki verdiklerini belirtmektedirler.

Adaletsiz bir ortamın olumsuz etkilerinden bahseden M3, “*...adaletin bittiği yerde her türlü problem başlar. Hukuka inanılmayan bir ülkede herkes kanun dışı bir şekilde kendi hakkını elde etme yoluna gider...”* şeklinde görüş belirterek adaletin sağlanmasının gereğine değinmiştir. M3’ün görüşlerinin nedenini belirten O1, “*...çocuklar başta adaletsiz ortamlarda yetişmekte ki bizde aynı adaletsiz ortamlarda yetiştik. Bu yüzden ne kadar uğraşsak da adalet kavramını direkt olarak veremiyoruz. Çünkü ben adaletli yetişmedim, çevremde adaletli bir ortam yok. Bu yüzden bunun kademe kademe eğitimle zamanla yerleşeceğini düşünüyorum...”* şeklinde görüş belirterek öncelikle öğretmenlerin adil olmadan öğrencilerden adil olmalarını beklemenin yanlış olduğunu belirtmektedir.

Tüm görüşmeciler adalet duygusunun bütün duyguların üzerinde olduğu, başta adaletin sağlanmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler. Öğrencilerin gözünde rol model olan öğretmenlerin ve yöneticilerin davranışlarının çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde, öğrencilerle olan ilişkilerde adil olunması, adil bir ödül ceza sistemi oluşturulması gerekmektedir. Öğretmen ve yöneticiler adil bir ortamda yetişemediklerinden dolayı adil olamamaktan yakınmaktadırlar.

Görüşmecilerden T1, “...okullar ailelerimizi ya da bizi bilgilendirici seminerler düzenlemelidir. Hele bizim gibi taşıma merkezi bir okulda okuyan öğrenciler için okulun konumu çok önemli. Bu yüzden yeteri kadar seminer, bilgilendirme toplantıları yapılmalı...” şeklinde görüş belirterek aile katılımının, okul-aile işbirliğinin önemini vurgulamaktadır. T1’in görüşlerini destekleyen Y3, “...sorumluluk sadece okul ve öğrenci arasında sağlanmaz. Aile de önemli bir etkidir. Aile çocuğuna destek olmalıdır...” şeklinde görüş belirterek okula gelmeden önce öğrencinin ailede kazandığı sorumluluk duygusunun çok önemli olduğunu belirtmektedir.

Görüşmecilerden O7, “...grup çalışmaları da sorumluluk kazandırmada önemli bir yere sahip. Birinin eksikliğinde diğer grup üyelerinin mağdur olacağını düşünerek sorumluluk geliştirilebilir...” şeklinde görüş belirterek öğrencileri grup çalışmasına özendirip, grup içinde sorumluluk ve yetki vererek sorumluluğun geliştirilebileceğini belirtmektedir.

Yaşamdan örnekler veren O1, “...vergi kimler verir? Siz, biz, annemiz, babamız... o zaman bizim paralarımızla alınan eşyaların değerini bilmeliyiz? gibi bilgilendirmeler yaparak sorumluluk verebiliriz...” ifadesiyle yaşamdaki sorumluluklarımızı göstererek bilinçlendirmek gerektiğine değinmektedir.

Her işin sorumluluk istediğine değinen M3, “...sorumluluk zamanında yerine getirilmeli. Çevresinde ve ailesinde sorumluluk bilincini geliştirmeliyiz...” şeklinde görüş belirterek sadece öğrenciyi değil başta kendimizden başlamak koşuluyla çevrede, ailede de sorumluluk bilinci oluşturulması gerektiğini belirtmektedir.

Öğrenciye verilen görevler kadar bu görevlerin sonuçları da çok önemlidir. Öncelikle öğrencinin görevi yapıp yapmamasına bakılmalıdır. Başarı durumunda ödül, başarısızlık durumunda ise yapıcı eleştiriler verilmelidir. O3 bu konuda şu şekilde görüş belirtmektedir:

“...görevini yapmayan bir çocuğu sınıfın ortasında rencide etmemeliyiz. O an bizde kızgın, sinirli olabiliriz, egomuzu tatmin etmek için çocuğu sınıfta aşağılamamalıyız...”

Öğrenci gelişiminde en önemli etken okul-aile işbirliğidir. Veli katılımı sağlanması için O6, “...sık sık veli toplantısı yapılmalıdır. Veli desteği olmadığında çoğu eğitim-öğretim etkinliği yarım kalıyor. Evlerde aldığınız önemli kararlarda çocuğa açıklamalar

yapılmalı, bu karara katılması sağlanmalı ya da karardan haberdar edilmelidir...” şeklinde görüş belirtmektedir.

Katılımın sağlanmadığı görüşünü belirten Y3, “...okul kararlarına öğrencileri katmıyoruz. Sadece demokrasi meclis başkanı seçiminde oy veriyor başka bir kararda katılım sağlayamıyoruz. Sınıfta da müfredatın yoğunluğu başka sosyal aktiviteler hazırlamamıza, çalışmalar yapmamıza fırsat vermiyor...” şeklinde görüş belirterek müfredatın sosyal imkânlar için engel olduğunu bu yüzden çoğu etkinliğin sadece yazılı olarak kaldığını belirtmektedir.

Okullardaki bilgilendirmelerin eksikliğini belirten T2, “...bugün yöneticiler, öğretmenler, okul-aile birlikleri öğrencilerden gelen fikirlere değer veriyorsa, öğrenciye bu hissettirilse öğrencide sorumluluk, risk alma duygusu oluşacak, katılımcı bireyler olmaları sağlanacaktır...” şeklinde görüş belirterek öğrenci, okul ve aile arasında iletişim eksikliği olduğunu, öğrenciye değer verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Kararlara katılımın yasalarla engellendiğini belirten O2, “...yöreyle ilgili konularda mümkün olduğu kadar öğrenciye seçici olmalarını sağlayabiliriz. Katılımcılık yönetmelik, genelgeler tarafından engellenmektedir. Bunların dışında mikro anlamda sınıf içindeki en basitinden başkan seçme gibi kararlarda demokratik olarak bütün öğrencileri katmaya çalışıyoruz. Makro düzeyde biz bile katılım sağlayamıyoruz. Örneğin yazlık bir bölgedeyiz mayıs ayından beri 30 derece hava sıcaklığı var ama yaz kıyafeti uygulaması gelmediği için hala uzun kollu ve ceketle gezmek zorunda kalıyoruz. Makro düzeyde biz bile tam olarak kararlara katılmıyoruz ama öğrencilerimizi elimizden geldiğince belirli ölçülerde kararlara katmaya çalışıyoruz...” şeklinde görüş belirterek öğretmenlerin bile karara katılımında yasalarla engellendiğini, bölgesel farklara göre ayarlanması gerektiğini belirtmektedir.

Velilerin kutlamalarda dışarı kaldığını belirten A3, “...sık sık toplantılar yapıp alınan kararların uygulanması gerekir. Özel günlerde öğrenci, öğretmen katılımının yanında velilere de yer verilmelidir...” şeklinde görüş belirterek okulda yapılan belirli gün ve haftalar, milli bayramlar gibi etkinliklere velilerin de katılım sağlaması gerekmektedir. A3’ün görüşlerine katılan O3 konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

“...Okullardaki en büyük eksikliklerden biri de veliye yeterince önem verilmemesi. Okullarda veliler geldiğinde rahatça bekleyebildiği, öğretmenle görüşebilecekleri veli görüşme odaları bulunmuyor. Bu yüzden veliyi nerde görürsek koridorda, ayaküstü üstün

körü bir şekilde görüşüyoruz. Veliyle birebir görüşme ortamları oluşturmalıyız. Veliyi mutlaka bir şikâyet durumunda değil tebrik amacıyla da veliyi çağırmalıyız... ”.

Görüşmecilerin %83’ü medyanın öğrenme üzerinde olumsuz etkisinden yakınmaktadırlar. Özellikle öğrencilerin izlediği saatlerde program seçimi konusunda daha dikkatli olunması, ailelerin de çocuklarının televizyonda izledikleri programları seçimlerinde daha duyarlı olmalarını belirtmektedirler.

Medyanın eğitim açısından olumlu olabileceği gibi olumsuz da birçok özelliği bulunmaktadır. Medyanın eğitimde büyük bir payı olduğunu, velileri ve öğrencileri medya konusunda bilgilendirmeyi Y2 şu şekilde belirtmektedir:

“...medya öğrenmede kullanılırsa çok önemli ancak günümüzde amacına uygun kullanılmıyor. Öğrenciler televizyonda gördükleri kötü yönde olan davranışları daha kolay davranış ediniyorlar. Derse girdiğimde çocuklar birbirlerine “Smackdown” diye bir dövüş programından hareketler yapıyorlar... ”.

Fiziki şartların yetersizliğinden yakınan A1, *“...okulun fiziki imkânlarının geliştirilmesi gerekir. Okulların hiçbirinde çok amaçlı bir salon yok. Öğrencilerin yaptıkları etkinlikleri sergileme imkânları olmadığı için öğrencilerin şevki kırılmaktadır. Okullarda okuma salonu yok. Bilgi iletişim sınıfları oluşturuluyor ama ne zaman baksanız kapalı tutuluyor. Öğrenciler yararlandırılmıyor. Her şeyden önce her okulun fiziki imkânları sağlanmalıdır. Yardımsever kişiler, kurumlarla işbirliği sağlanarak bunlar giderilebilir...”* şeklinde görüş belirterek okulların eksiklerinin bulunduğunu, bunlarında sosyalleşmede önemli olduğunu belirtmektedir. Okulların binalarının yetersizliğinden bahseden O8, *“...okullarda öğrencinin öğrendiği bilgileri uygulayabileceği alanlar oluşturulmalıdır. En iyi öğrenme yaparak yaşayarak öğrenmedir. Örneğin bilgisayar düşmesine bastığınızda açılır demek yerine bilgisayar karşısına geçerek düşmesine gösterip öğrenciye bunu yaptırırsak öğrenmesini sağlamış oluruz...”* şeklinde görüş belirterek öğrencinin öğrendiği bilgileri deneyebileceği, uygulayabileceği alanlar oluşturulmasının öğrenmeyi kalıcı hale getireceğini belirtmektedir.

Her şeyin maddi bir karşılığı olmadığını belirten O4, *“...okul malzemeleri bana ait değil diye öğrenciler değer vermiyorlar. Örneğin kitapların bedava dağıtılması doğru bir uygulama değil. Para verdiğimiz nesnelere değer veriyoruz bu yüzden devletin verdiği kitaplar çocuklar tarafından çok çabuk tahrip ediliyor. Aynı şekilde okulda bulunan sıralar, dolaplar, kapı ve pencere gibi araçlar hor kullanılıyor...”* şeklinde görüş belirterek

kullandığımız eşyaların, okulun kendilerine ait olduğu bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Buna öncelikle öğretmenlerden başlamanın gerektiğini belirten M3, “...öncelikle öğretmenlere okulu benimsetmeliyiz. Sınıftan çıkarken pencereyi kapatırsa, ışığı söndürüyorsa veya düzeni sağlıyorsa öğretmen sınıfını benimsemiştir. Model olarak öğretmeni gören öğrenci de bunu benimsemeye çalışacaktır...” görüşüyle öğretmenlerin okulunu, sınıfını evleri gibi sevmeleri, korumaları gerektiğini, bunları gören öğrencilerin de aynı davranışlarda bulunacağı anlaşılmaktadır.

Okul güvenliği öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmelerini sağlar. Okullarda güvenlik önlemlerinin azlığından, eksikliğinden dolayı öğrencilerde okula karşı isteksizlik oluşabileceğini T1 şu şekilde açıklamaktadır:

“...okulumuza her isteyen girebiliyor. Bu beni tedirgin ediyor. Herkesin rahatça girmesi engellenmeli, güvenlik önlemleri alınmalı...”.

Yasaların kurum kimliği oluşturmanın önünde engel olduğunu açıklayan Y2, “...kurum kültürü oluşturmak için öncelikle yasalarımızın yumuşatılması gerekir. Yasalar kurumlara esneklik tanınmalıdır. Oluşturulan vizyon, misyon değerleri kağıt üstünde kalmamalı, uygulanmalıdır. Yönetmelikler bunların önünde büyük engel oluşturuyor...” şeklinde görüş belirterek yasalarda yeni koşullara göre değişiklik yapılmasının gereğine değinilmektedir.

Öğretmen öğrenci ile aynı ortamı paylaşmalı diyen Y2, “...öğretmen çalıştığı yerde oturmalı. Akşam çocuğun babasının hangi işten nasıl geldiğini bilirim ki çocuğa ona göre davranırım ya da çocuktan ona göre istekte bulunurum. Onlarla aynı ortamlarda bulunacak, hangi işlerde çalıştığını durumlarını bilecek. Böylece hem siz çocuğu, ailesini tanıyacaksınız hem de aile, çocuk sizi tanıyacak...” açıklamasıyla öğretmenin öğrencisinin aile ortamını, yaşadığı yerleri, sosyal durumunu görmesi gerektiği, öğretmen ve velinin aynı ortamlarda bulunmasının gerekli olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenin de okul kültüründe etkin olmasını savunan M3, “...öğretmen okul kültürüne katkı yapmaktan çekinmemeli. Yöneticileriyle iyi ilişkiler geliştirmeli, müdürüne gelip “okulla ilgili yapabileceğim bir şey var mı? Hocam” diye sormalı...” şeklinde öğretmenlerin yönetici-öğrenci-veli arasında iletişimi sağlamada önemli bir rolü olduğunu belirtmektedir.

Mezun öğrenci takibinin yapılamadığını belirten Y2, “...mezunlarımızdan bir dönüt alamıyoruz. Bunun yerine mezunlarımızın neler yaptığını takip etmeli, ortak günler belirleyip görüşmeliyiz. Onlara sıcak ortam oluşturup okulu sevdirmeli mezun olsa bile gelmelerini sağlamalıyız...” ifadesiyle öğrenime devam eden öğrencilerin yanında mezun öğrencilerin de durumunun takip edilmesinin, mezun öğrencilerin bir araya gelebileceği günler düzenlenmesinin bir kültür yaratmada etkili olacağını belirtmektedir.

Görüşmecilerin üçüncü soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda duygusal standartları oluşturmada sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Karşılaştıkları sorunların başında yasa ve yönetmelikler gelmektedir. Yasa ve yönetmelikler duygusal standartları oluşturmada öğretmen ve yöneticilerin elini kolunu bağlamaktadırlar. Öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmak için verilebilecek kararların örneğin kulüp oluşturulması, seçmeli derslerin seçilmesi, kılık kıyafet seçimi gibi kararlarda yasaların engel olduğu görülmektedir. Hatta sırf öğrenciler için değil bazı durumlarda örneğin; yaz kıyafeti uygulanmasında bölge farkı gözetilmemesi nedeniyle yasa ve yönetmelikler öğretmenler arasında bile sıkıntılar yaratmaktadır. Böyle bir durumda öğrencilere karara katılım, yönetime katılım gibi haklarda yasa ve yönetmeliklerin engel teşkil ettiği gözlemlenmektedir.

Duygusal standartları oluşturmada bir diğer sorun ise öğrenci ilgisizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin farklı özellikleri, farklı aile koşulları, farklı ilgileri gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin okula karşı ilgisiz oldukları görülmektedir. Öğrenciler için okula geldikleri anda kendileri herkesle eşit hissedebilecekleri, öğrenciler arasındaki farkların ortadan kaldırıldığı bir ortam oluşturulması gerekmektedir. Bunun için tüm öğrencilerin eşit söz hakkına sahip olması, okul imkânlarından eşit ölçüde faydalanmaları, aynı davranışlar karşısında aynı sonuçları almaları gibi davranışlarla öğrenciler arasındaki farkların az da olsa giderilebileceği görüşü önem kazanmaktadır.

Bir diğer etken de ailenin okula karşı ilgisiz oluşudur. Okul-aile işbirliği öğrenci gelişiminde büyük bir önem arz etmektedir. Bu yüzden okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Okul aileye her zaman gelebileceği, öğretmen ve yöneticilerle rahatça görüşebileceği bir ortam olarak gösterilmesi gerekir. Okul-aile ilişkilerinin geliştirilmesi için ailenin, öğrencinin, öğretmenin ve yöneticinin bir arada olabileceği; piknik, tiyatro, panel, eğlence, önemli günlerin kutlanması gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Okul- aile

işbirliğinin geliştirilmesi ile duygusal standartları oluşturmadaki büyük engellerden biri ortadan kalkmış olacaktır.

Değerler bir okulda bulunan bireylerin nasıl davranacağını belirleyen, yol gösteren, aynı inanç etrafından toplanmasını sağlayan kurallardır. Etkili okulu oluşturmak için etkili bir vizyon geliştirilmelidir. Vizyon rekabetçi, açık, anımsamaya değer, katılımcı, değer verilen, görülebilen, hareketli, öğrencilerin gereksinimleri ile birleşebilen ve rehberlik edebilen bir vizyon olmalıdır. Oluşturulan vizyon ile okullardaki takım çalışmalarında süreklilik sağlanabilir (Doğan, 2002: 76). Okulların fiziki imkanlarının yetersizliği eğitim-öğretimi olumsuz etkilemektedir. Okulların fiziki imkanlarının artırılması, öğrencilerin ders dışı etkinliklerinde ilgi ve yeteneklerini geliştirme olanağının sağlanması, kişilik ve yeteneklerini geliştirmeleri için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Okul, veli ve öğrenci bir arada iletişim ve dayanışma içinde olması gerekmektedir. Ders dışı zamanlarda da bir araya gelebilecekleri tiyatro, gösteri, panel, piknik gibi etkinlikler düzenleyerek bunu bir okul değeri haline getirmek gerekmektedir.

Araştırmanın bulguları alt problemlere göre hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu sorularına ilişkin sırayla açıklanmıştır. Tüm görüşmeciler görüşlerine baktığımızda, okul yöneticileri duygusal standartlar geliştirme konusunda çalışmalar yapmaktadırlar. Duygusal standartları oluşturmada okul yöneticilerine göre farklılıklar olabilmektedir. Her okul birbirinden farklı büyüklükte, farklı öğrenci ve öğretmen kapasitesinde, farklı çevrelerde bulunmaktadır. Bu da okul yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma konusunda veya oluştururken karşılaştıkları problemler konusunda farklılık göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde görüşmecilerin yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

1. Araştırma bulgularına göre, duygusal standartların oluşması ilk olarak ailede başlamaktadır. Öğrenciler okula geldiklerinde ise aileden getirdiklerinin üzerine standartlar biçimlenmekte ya da yeniden oluşturulmaktadır.
2. Duygusal standartların gelişimini sağlamak ve biçimlendirmek için okul-aile işbirliği gereklidir.
3. İlköğretim okullarında var olan standartlar açısından bakıldığında eşitlik, farklılık, adalet, dürüstlük ve katılımcılık gibi standartların olduğu görülmüştür.
4. Duygusal standartları oluştururken okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunların başında yasa ve yönetmeliklerin geldiği görülmektedir. Öğrenci ve velilerin isteksiz ve ilgisiz olmaları da duygusal standartları oluşturmayı zorlaştırmaktadır.
5. Ülkemizde duygusal standartlar ile ilgili düzenlemelerin yapılmaya başlandığı görülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğünü 2009/83 sayılı genelgeyle İlköğretim Kurumları Standartları oluşturmuştur. Okullarda çocuk dostu öğrenme ortamlarının oluşturulması, yapılan tüm faaliyetlerin çocukların yüksek yararı gözetilerek yürütülmesi için Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin de temelini oluşturan okul liderliği ve yönetime katılım, eğitim öğretime erişim, nitelikli eğitim

- öğretim, sağlık, güvenlik ve koruma, eğitim öğretim süreçlerinde toplumsal cinsiyete duyarlılık esaslarına dayanılarak standartlar oluşturulmaktadır.
6. Görüşmecilerin genel görüşüne göre duygusal standartları oluşturmada en çok “iletişim” bileşeni geliştirilebilirken “adalet” bileşeni konusunda zorlanma yaşanmaktadır. Öğrencilerin adalet standardını oluşturamamalarındaki en büyük engellerden biri öğretmen ve yöneticilerin adaletsiz davranışları ve uygulamalarıdır.
 7. Öğrencilerin duygusal standartlarını geliştirmede veli desteği çok önemlidir. Veli desteğinin sağlanmasındaki engelleri; okullarda velilerle öğretmenlerin rahatlıkla görüşebileceği mekânların olmaması, veli katılımının ve katkısının sağlanabileceği etkinlikler düzenlenmemesi olarak sıralanmaktadır. Veli görüşme odası, veli görüşme saatleri çoğu okulda bulunmadığından veli istediğinde öğrencisi hakkında bilgi alamamaktadır.
 8. Duygusal standartların oluşturulmasında önemli engellerden biri de yasalardır. Çoğu yasa ve yönetmelikler başta yönetici ve öğretmenlerin ellerini kollarını bağlamaktadır. Böyle bir durumda yönetmelik dışı yapılmak istenen etkinlikler engellenmektedir.
 9. Öğrencileri öncelikle eğitim öğretime hazır hale getirmek için motive etmek gerekir. Ancak öğretmenlerin ve yöneticilerin güdüleme yöntemleri konusunda eksikleri bulunmaktadır.
 10. Çalışma grubundaki devlet okulları arasında şartlar bakımından çok fazla farklar vardır. Merkez, ilçe ve köy okulları arasındaki farklar bulunmaktadır. Okul binalarının büyük çoğunluğu eğitim-öğretim ihtiyaçlarının, sosyal aktivitelerin, sportif faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği mekânlara sahip değildir.
 11. Öğrenciler okula geldikleri anda karşılaştıkları ve gelişimlerinin okulöncesi eğitim de dâhil olmak üzere toplam 9 yılını bir arada geçirdikleri öğretmenlerini ve yöneticilerini kendilerine model almaktadırlar. Öğrencilerin bu özelliğini kullanabilen öğretmenler ve yöneticiler duygusal standartları oluşturmada zorlanmamaktadırlar.
 12. Değişen eğitim öğretim sistemi ile yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde öğretmenler için hazırlanan öğretim programları, öğretmen kılavuz kitapları ile öğretmenlere yıllık ve günlük plan hazırlamada kolaylık sağlanmış, dersin işlenişi

aşamasında hazırlanan etkinliklerle öğretmenin işi önemli ölçüde kolaylaştırılmıştır. Ders ve yıllık plan hazırlamaktan kurtulan öğretmenler bu işler için ayırdıkları zamanı etkinliklere ayırdıklarında daha etkili eğitim öğretim gerçekleştirmektedirler.

13. Sınıf başkanı ve eğitsel kulüplere öğrenci seçilmesi, sınıf oturma planı ve grup oluşturma, sınav tarihi belirleme, sınıf ve okul kurallarının oluşturulması gibi kararlara öğrenci katılımını sağlaması öğrencilerde demokratik değerlerin gelişmesi ve yerleşmesinde etkili olmaktadır. Öğrencilerde karara katılım, adalet, sorumluluk ve dürüstlük duygusunun gelişiminde etkili olmaktadır. Kararların paylaşılması da güven duygusunu geliştirmektedir.
14. Öğrencinin yapmadığı bir davranışı karşısında bu davranışı yapmamasının arkasındaki sebepleri araştırmak ve yapıcı eleştirilerde bulunmak öğrencide güven duygusunu geliştirmektedir.
15. Yönetici ve öğretmenlerin sır tutmaları, öğrenci ve öğretmen bilgilerini paylaşmamaları güvenli ve dürüst bir ortam oluşturmaktadır.
16. Öğrenciyi notla korkutmak, baskı ve şiddet uygulamak öğrenciyi dürüst olmayan yolları denemesine sebep olmaktadır.
17. Öğrencilere küçük görevlerle başlayarak yaptıkça yapabileceği en büyük değere kadar görevler vererek sorumluluk duygusu geliştirilmektedir. Görev verirken yetki verilmesi de sorumluluk duygusunun gelişimi artırmaktadır.
18. Eğitsel kulüplerin öğrencilerin ilgilerine göre kurulması, eğitsel kulüplerinin amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.
19. İletişimde göz teması, vücut dili çok önemlidir. Öncelikle iletişime bunlarla başlamak, öğrenciye adıyla hitap etmek gerekir. Öğrencinin seviyesine inmek, şaka yapmak, şakalarına karşılık vermek iletişimi geliştirmektedir.
20. Öğrenci ihtiyacı olduğunda öğretmenine, yöneticisine ulaştığında öğrencinin güven ve iletişim duygusu gelişmektedir.
21. Uygun vakit bulunması durumunda öğrencilerin evlerine yapılan aile ziyaretleri okulun önemini artırarak duygusal standartların gelişiminde önayak olmaktadır.

22. Dergi, gazete, internet gibi medya araçları eğitimde önemli bir yere sahiptir. Eğitim öğretim ile ilgili gazete, dergilere abonelik, internet sitelerinin takibi amacıyla medya araçları etkili bir şekilde kullanılabilir.
23. Kuruma ait vizyon misyon gibi değerler öğrenci, öğretmen, yöneticiler ve velilerle hatta okulun çevresini oluşturan kurumların da katkılarıyla birlikte oluşturulduğunda okulun gelişimi sağlanmaktadır.
24. Okulda herkesin görüşlerini rahatlıkla ifade edebildiği, samimi ilişkilerin olduğu sıcak bir iklim oluşturulması iletişimi geliştirmektedir.
25. Öğrencilerin ortak katılımı sağlanarak okul için marş, logo oluşturulması birlik, beraberlik ve değer sistemini geliştirmektedir.
26. Okul güvenliği öğrencilerin, öğretmenlerin ve tüm personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleri olarak tanımlanmaktadır. Eğitim-öğretim için öncelikle okulun güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.

Öneriler

İlköğretim okul yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma düzeylerinin arandığı araştırmada araştırmanın sonuçları doğrultusunda getirilen öneriler şunlardır:

Eğitim Politikalarını Düzenleyenler İçin Öneriler

1. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin mesleklerini sevmeden yaptıklarını bunun da eğitim-öğretimi olumsuz etkilediği görülmüştür. Eğitim fakültesi giriş sınavlarında farklı uygulamalara yer verilebilir.
2. Öğretmen yetiştiren kurumlarda duygusal standartlar tanıtılmalı, duygusal standartları oluşturma hakkında bilgi verilmelidir.
3. Öğretmenlere ve okul yöneticilerine duygusal standartlar ile ilgili bilgi düzeylerinin artırılması için faaliyetler düzenlenmeli, eğitimcilerin profesyonel gelişiminin önemi unutulmayarak sınıf yönetimi, eğitim yönetimi gibi konularda hizmet içi eğitim faaliyetleri artırılmalıdır.

4. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Standartları, duygusal standartlar ile ilgili dokümanları, araştırmaları ve oluşturma yollarını içine alan bir web sitesi hazırlanmalıdır.
5. Okul çevresinde bulunan hastane, polis, itfaiye, gibi topluma hizmet eden kuruluşların okullarda duygusal standartların oluşturulmasında görev almaları için yükümlülükler yasa ve yönetmeliklerle düzenlenmelidir.
6. Okul müfredatları ve okulda verilen eğitim duygusal standartları geliştirici hale getirilmelidir.
7. Okulların fiziki şartları, personelleri gibi eğitim-öğretim ile ilgili standartlar belirlenmeli ve yönetmeliklerle düzenlenmelidir.
8. Öğrenci, aile ve öğretmenlere duygusal standartları oluşturma ve geliştirme amacıyla kişisel gelişim eğitimleri verilmelidir.
9. Okul-aile işbirliği için ailelerin katılımı sağlanmalı, sürekli ve amacına uygun toplantılar yaparak bir araya gelinmelidir.
10. Okulların fiziki ortamı, öğrencilerde duygusal standart gelişimine olumlu etki edebilecek yönde düzenlenebilir. Okulun iç ve dış boyası, öğrencilerin istekleri doğrultusunda boyanabilir. Her okulda öğrencilerin sosyal, sportif faaliyetlerde bulunabileceği oyun bahçesi, spor salonu, bilişim teknolojileri sınıfı, müzik ve oyun odaları gibi bölümler oluşturulmalıdır.

Okullar İçin Öneriler

1. Okul yönetimi sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içine girerek duygusal standartları oluşturmak için gerekli yardımı sağlamalıdır.
2. Öğrenci becerilerini geliştirmeyi amaçlayan eğitsel kulüp çalışmaları takip edilmeli ve etkinlikleri artırılmalıdır.
3. Okullarda adil bir ödül ve ceza sistemi oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.
4. Okul-aile birlikleri oluşturulmalı, çalışmaları yakından takip edilmeli ve duygusal standartları oluşturma faaliyetlerinde görev almaları sağlanmalıdır.

5. Öğrencilere, öğretmenlere, velilere, destek personele duygusal standartlar ile ilgili eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
6. Bir öğrenci okuldan mezun olduğunda okul ile olan ilişkisi bitmemektedir. Öğrenci okul için önemlidir ve bir yönetici öğrencisini izleyerek, mezuniyetten sonra hangi okula gittiğini, hangi meslek grubuna dâhil olduğunu gözlemlemelidir.

Eğitimciler İçin Öneriler

1. Öğretmenler öğrencilerin gözünde rol model kişilerdir. Sorumluluk, adalet, iletişim, katılımcılık gibi konularda öğrencilerinin bilinç düzeyini artırmayı amaçlayan faaliyetleri ders içi ya da ders dışı sergilemelidir.
2. Duygusal standartları geliştirici Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen mahalli ve merkezi her türlü hizmetiçi eğitime katılmalıdır.

Medya İçin Öneriler

1. Medya; öğrencinin ve ailelerin bilinçlendirilmesi konusunda çalışmalara destek vermeli, öğrenci gelişimini destekleyici programların çocukların daha fazla televizyon izledikleri saatlerde, öğrenci kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilecek programları ise öğrencilerin izleme oranının en düşük olduğu saatlerde yayınlanmasına özen göstermelidir.
2. Çocuklar tarafından daha fazla izlenen çizgi filmler, gençlik dizileri gibi programlarda kişilik gelişimini olumsuz etkileyecek programlara yer verilmemelidir.

Aileler İçin Öneriler

1. Aileler okullarla işbirliği içinde çalışmalıdır.
2. Medyanın çocuk gelişiminde olumsuz etkisini dikkate alarak çocukların zararlı içerikli programları izlemeleri önlenmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Ortaöğretimde duygusal standartların geliştirilmesine dair araştırmalar yapılabilir.
2. Araştırmada incelenen bazı değişkenlere yönelik bulguları destekleyecek çalışmaların olmadığı görülmüştür, benzer değişkenlerle yapılacak çalışmalar sonuçların karşılaştırılması adına yararlı olacaktır.
3. İlköğretim okulları yöneticilerinin oluşturdukları farklı duygusal standartlar olabileceği için yeni çalışmaların yapılması da yararlı olacaktır.
4. İlköğretim okulu yöneticilerinin duygusal standartları oluşturma düzeylerini daha ayrıntılı gözlemek için, her okul bazında benzer araştırmanın yapılarak sonuçların diğer okul seviyeleri ile karşılaştırılması daha faydalı olacaktır.

Toplum İçin Öneriler

1. Duygusal standartları oluşturma ve geliştirmeyi destekleyici çalışmalar yapabilecek sivil toplum kuruluşları kurulabilir.
2. Çocukların gelişimine destek verebilecek eğlendirici ve eğitici sosyal tesisler oluşturulabilir.
3. Duygusal standartları oluşturmanın önündeki engeller tanımlanarak bunlara karşı bilinç oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, Aytaç. *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. 4. ve Son Basım, Pegem Yayınları, , Ankara Ağustos 1995.

AKSOY, Esra ve IŞIK, Halil. *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Rollerini*. Sayı:19, Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2008

AKTEPE, Vedat. Eğitimde Bireyi Tanımanın Önemi, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 6, Sayı 2, (15-24) 2005.

ALBRECHT, Karl . *Sosyal zekâ*. (S. Gökten, Çev.), Timaş Yayınları, İstanbul 2006.

ALTAY, Mehmet. *Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Tokat 2007.

ARSLAN, Gülgün. *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Anlayışı ile Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerinin Karşılaştırılması: Çaycuma Alan Araştırması Örneği*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2007.

ARSLAN, Hasan ve BEYTEKİN O. Ferda. *İlköğretim Okul Müdürleri İçin Eğitim Liderliği Standartlarının Araştırılması*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya 6–9 Temmuz 2004.

ATAÜNAL, Aydoğan. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan*, 20 Mayıs Eğitim, Kültür Ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara 2000.

AYDIN, Mustafa. *Eğitim Yönetimi*, 5. Baskı, Hatipoğlu Basım ve Yayım, Ankara1998.

- BAŞARAN, İ.Ethem . *Eğitim Yönetimi “Nitelikli Okul”*, Dördüncü Kez Yeniden Basım, Feryal Matbaası, Ankara 2000.
- BAYER, Esra. *Okul Güvenliğine İlişkin Mevzuatın Değerlendirilmesi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dönem Projesi, Çanakkale 2010
- BEARE, Hedley, CALDWELL Brian J. ve MİLLİKAN Ross H. *Creating an Excellent School Some New Management Technique*. Simultaneously Published in the US and Canada by Routledge1994.
- BURSALIOĞLU, Ziya. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. 12. Basım, PegemA Yayıncılık, 2002.
- Chen, F., Lin, Y., Chen, C. ve Tu, C. The Development of Emotional Intelligence Inventory for Adolescent. *The International Journal of Learning, Volume 14, Number 5*. 2007
- CHERNISS, Cary. *Liderler için Sosyal ve Duygusal Öğrenme*, Milli Eğitim Dergisi. Sayı.155-156, 2002.
- ÇAĞATAY Ş. Melike. *Öğretmen Görüşlerine Göre Karakter Gelişiminde Okulun Rolü*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- ÇELİK, Vehbi. *Okul Kültürü ve Yönetimi*, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara Mayıs 2006.
- ÇETİN, Münevver ve ADIGÜZEL, Selvinaz. *İstanbul İli Resmi İlköğretim Okulu Müdürlerinin Uzmanlık Yeterliklerinin İncelenmesi*, Cilt 2, Sayı 2, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2006.
- DOĞAN, Elife. *Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi*, Akademi Plus Yayınevi, Ankara 2002.

- DOĞAN, Selen ve DEMİRAL, Özge. *Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi*, Cilt:14 Sayı:1, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Manisa 2007.
- EKŞİ, Halil. *Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım Karakter Eğitimi Programları*, Sayı 1, Cilt:1, Değerler Eğitimi Dergisi, Ocak 2003.
- ERDOĞDU, M.Yüksel. *Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Cilt 7, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Kış–2008.
- GEDİKOĞLU, Tokay ve BÜLBÜL, Sanem. *Liderlik Standartları İnanç Boyutu Açısından İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yönetmelik Yeterlikleri*, Sayı:209, Milli Eğitim Dergisi, Bahar 2009.
- GÜNGÖR, Hasan Ferhat. *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Yeterlik Standartlarına İlişkin Eğitimcilerin Görüşleri*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.
- GÜRBÜZ, Sait ve YÜKSEL, Murat. *Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi*, Sayı:9, Doğuş Üniversitesi Dergisi, 2008.
- GÜRSEL, Musa. *Okul Yönetimi(Kuramsal ve Uygulamalı)*, 5.Baskı, Eğitim Kitabevi, Konya 2003.
- ILGAR, Lütfü. *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*, 3. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2005.
- HANNAWAY, Jane ve CROWSON, Robert. *The Politics of Reforming School Administration*. The Falmer Pres, 1989.
- HELVACI, M.Akif. *Eğitim Örgütlerinde Değişim Yönetimi İlke, Yöntem ve Süreçler*, 1. Basım, Ankara Ocak 2005.

- KARAHAN Fikret ve ÖZÇELİK Muhittin. *Bir Duygusal Zeka Eğitim Beceri Programı'nın Diabet Hastalarının Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi*, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi XIX(2), 2006.
- KARAKUŞ, Mehmet. *İlköğretim Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Duygusal Zeka Yeterliklerinin, Öğretmenlerin Duygusal Adanmışlık, Örgütsel Vatandaşlık ve İş Doyumu Düzeylerine Etkisi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Elazığ 2008.
- KARASAR, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, 16. Baskı, Ankara 2006.
- KARSLI, Mehmet Durdu. *Etkili Okul Yöneticiliği*, Morpa Kültür Yayınları İstanbul 2006.
- KILIÇ ÖZMEN, Zehra. *İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleriyle Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarını Algılamaları ve Başa Çıkma Yöntemleri Arasındaki İlişki*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2009.
- KOCAYÖRÜK, Ayşe. *Duygusal Zeka Eğitiminde Drama Etkinlikleri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara Haziran 2004.
- KOLAY, Yakup. *Okul-Aile-Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi*. Sayı.164, Milli Eğitim Dergisi, 2004.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla. *Öğretim İlke ve Yöntemleri* Nobel Yayınları, Ankara 2001.
- REEDER, Ward G. *Okul İdareciliğinin Esasları*, Cilt:II, Milli Eğitim Basımevi, 1964.
- ÖZ, Fatma. *Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri, Empatik Becerileri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 1998.

ÖZDEMİR, Aslı Y. ve ÖZDEMİR Ali . *Duygusal Zeka ve Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Üniversitede Çalışan Akademik ve İdari Personel Üzerine Uygulama.*

ÖZDEN, Yüksel. *Eğitimde Yeni Değerler “Eğitim Dönüşümü”*. 5. Baskı, PegemA Yayıncılık, 2002.

ÖZMEN, Fatma. *Okul Müdürlerinin Yetiştirilmesi Gelişmiş Ülkelerden Örnekler, 21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*, AÜ Basımevi, Ankara 16-17 Mayıs 2002.

SHAPIRO, E. Lawrance. *Yüksek EQ’lu Bir Çocuk Yetiştirmek*. (Çev. Ü.Kartal), Varlık/Özel, İstanbul 1999.

ŞİŞMAN, Mehmet. *Eğitimde Mükemmellik Arayışı “Etkili Okullar”*, 1. Baskı, PegemA Yayıncılık, 2002.

SCHILLING, Dianne. *Duygusal Zeka Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir Model ve “50” Aktivite*, Maya Akademi, Ankara 2009.

TARHAN, Nevzat. *Duyguların dili*, (4. baskı). Timaş Yayınları, İstanbul 2008.

TAŞ Ali, ÇELİK Kazım ve TOMUL Ekber. *Yenilenen İlköğretim Programının Uygulandığı İlköğretim Okullarındaki Yöneticilerin Liderlik Tarzları*, 22. Sayı Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007(2).

TİTREK, Osman, BAYRAKÇI, Mustafa ve ZAFER, Demet. *Okul Yöneticilerinin Duyguları Yönetme Yeterliklerine İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Görüşleri*, Yıl 9, Sayı:18, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Aralık 2009.

TOPSES, Gürsen. *Sınıf Yönetimi*. (Editör: Küçükahmet Leyla). Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

TURAN, Selahattin ve ŞİŞMAN, Mehmet. *Okul Yöneticileri İçin Standartlar: Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Temelleri Üzerine Düşünceler*, Cilt:3, Sayı:4, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2000.

TURANLI, Alev. *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Duygusal Zeka ve Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği Programı Doktora Tezi, 2007.

TÜRKMEN, Şükrü. *Okullarda Yönetim Etkinlikleri*, Alp Yayıncılık, Ankara 2003.

ULUSOY, Hikmet. *Zamanın Eskitemediği En Güzel Sözler*, 4. Basım, Alfa Yayıncılık, İstanbul 2004.

URAL, Ayhan. *Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu*, Cilt 3, Sayı:2, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2001.

YILDIRIM Ali ve ŞİMŞEK Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000.

YÖRÜK, Sinan ve AKDAĞ, Gonca Akalın. *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Etkililiği Ölçeğinin Geliştirilmesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim, 3(1), 2010.

Çocuk Hakları Bildirgesi <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/137-160.pdf> adresinden 10.04.2010 tarihinde edinilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. MEB Mevzuat.Eylül 2003. Tebliğler Dergisi http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresinden 10.04.2010 tarihinde edinilmiştir.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Okulda Performans Yönetimi Modeli, Ankara 2006 <http://earged.meb.gov.tr/arasayfa.php?g=72> adresinden 14.04.2010 tarihinde edinilmiştir.